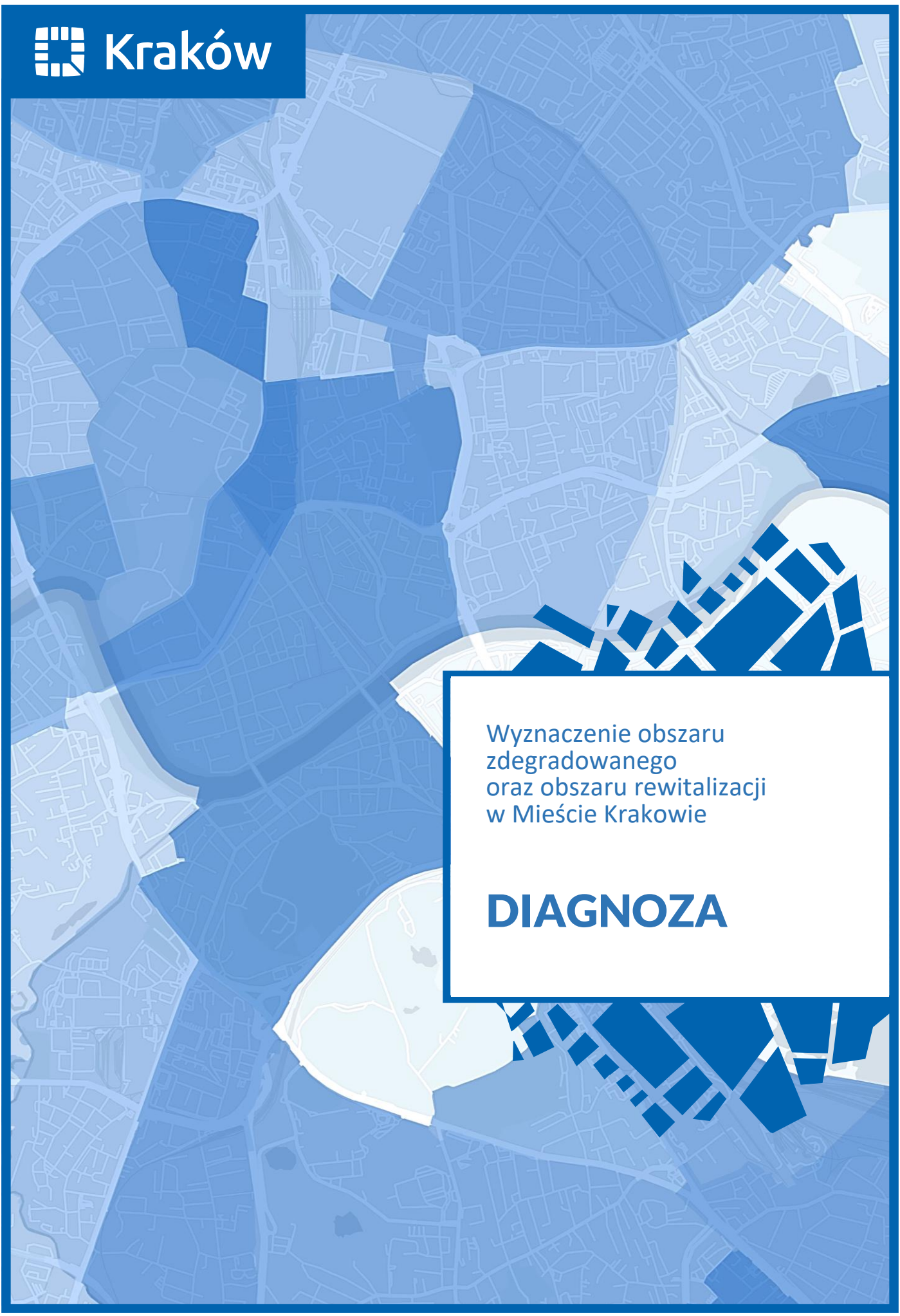

Wyznaczenie obszaru
zdegradowanego
oraz obszaru rewitalizacji
w Mieście Krakowie

DIAGNOZA

Urząd Miasta Krakowa
WYDZIAŁ DS. PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I
INNOWACJI
www.rewitalizacja.krakow.pl
www.business.krakow.pl

Współpraca ekspercka:
INSTYTUT EKONOMIKI PRZESTRZENI Sp. z o. o.
ul. Na Błonie 15a/22
30-150 Kraków
iep@iep.krakow.pl

Wyznaczenie obszaru
zdegradowanego
oraz obszaru rewitalizacji
w Mieście Krakowie

DIAGNOZA

Kraków, maj 2022 r.

Spis treści

Wykaz skrótów i haseł	5
1. Wstęp.....	6
2. Zarys metodyczny	8
3. Źródła danych.....	14
4. Mierniki i wskaźniki	15
5. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk społecznych	19
6. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk gospodarczych	39
7. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk środowiskowych	44
8. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych	51
9. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk technicznych.....	71
10. Wyznaczanie obszaru zdegradowanego	78
11. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji	99
12. Obszar rewitalizacji.....	103
Spis ilustracji.....	109
Spis tabel.....	111
Bibliografia.....	112

Wykaz skrótów i haseł

GUGiK	– Główny Urząd Geodezji i Kartografii
GUS	– Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Krakowie
MKO	– Małopolskie Kuratorium Oświaty
MOPS	– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie
MPEC	– Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Krakowie
MPRK	– Miejski Program Rewitalizacji Krakowa, Uchwała nr LIX/1288/16 Rady Miasta Krakowa z dnia 7 grudnia 2016 r. z późniejszymi zmianami.
MSIP	– Miejski System Informacji Przestrzennej Krakowa
PIOŚ	– Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska
PRG	– Państwowy Rejestr Granic
REGON	– Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej
RPWDL	– Rejestr Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą
UKE	– Urząd Komunikacji Elektronicznej
SUiKZP	– Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, Uchwała Nr CXII/1700/14 Rady Miasta Krakowa z dnia 9 lipca 2014 r.
jednostka kryzysowa	– jednostka urbanistyczna, dla której wartość jest odpowiednio niższa lub wyższa od wartości referencyjnej - średniej dla miasta
ustawa o rewitalizacji	– ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 485)
ustawa o dostępności	– ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1062 z późn. zm.)
ustawa o ochronie przyrody	– ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz.U. z 2022 r. poz. 916)

1. Wstęp

Niniejszy dokument stanowi podstawę do wyznaczenia na terenie miasta Krakowa obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji wyznaczenie obszaru zdegradowanego musi być poprzedzone analizą sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej na terenie gminy (art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji). W odróżnieniu od większości diagnoz sporządzanych na potrzeby innych dokumentów o charakterze strategicznym, które odnoszą się do sytuacji w gminie jako całości, diagnozy na potrzeby delimitacji¹ obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji mają pokazywać zróżnicowanie badanych zjawisk na poziomie wewnątrzgminnym. Zjawiska te powinny być przeanalizowane z użyciem obiektywnych i weryfikowalnych mierników i metod badawczych, dostosowanych do lokalnych uwarunkowań (art. 4 ust. 1 ustawy o rewitalizacji).

Aby możliwe było przeprowadzenie takich analiz, konieczne jest podzielenie obszaru gminy na mniejsze jednostki referencyjne, do których można przypisać (geokodować) informacje charakteryzujące poszczególne zjawiska, a następnie porównać poszczególne jednostki i zidentyfikować obszary miasta o największym nasileniu niekorzystnych zjawisk. Realizując te założenia, obszar Krakowa podzielony został na 141 zamieszkałych jednostek urbanistycznych. Jednostki zostały wyznaczone w taki sposób, aby analizując dane opracowane w ich układzie, można było wykorzystać granice tych jednostek w procesie delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, z zachowaniem wymogów ustawowych. Metodę przeprowadzonego procesu oraz sposobu wyznaczenia jednostek urbanistycznych opisano szerzej w rozdziale 2 i 10.

Diagnoza została przygotowana w oparciu o analizę dostępnych danych, dostarczonych przez wydziały Urzędu Miasta Krakowa, miejskie jednostki organizacyjne oraz instytucje i podmioty zewnętrzne. Dane opracowane na poziomie wewnątrzgminnym dotyczą w większości roku 2020 oraz przekrojowo - lat 2010-2020. Kontekstowo podano informacje dla całego miasta². Pozwoliło to na uchwycenie szerokiego spektrum zjawisk społeczno-gospodarczych zachodzących na terenie miasta oraz pozwoliło na przedstawienie tych zjawisk na różnych poziomach, od ogólnego (poziom miasta) do szczegółowego (poziom jednostek urbanistycznych).

Układ dokumentu odwołuje się do katalogu zjawisk kryzysowych wskazanych w ustawie o rewitalizacji.

W zakresie zjawisk społecznych i gospodarczych w miarę możliwości starano się również uwzględnić możliwy wpływ kryzysu spowodowanego pandemią Covid-19 na omawiane zagadnienia.

Do czasu wejścia w życie ustawy o rewitalizacji samo pojęcie rewitalizacji było często nadużywane w celu określania działań o charakterze techniczno-budowlanym, określanych jako: remont, przebudowa i rozbudowa, modernizacja, rewaloryzacja, adaptacja, konserwacja, itp. Tymczasem zgodnie z definicją zawartą w ustawie o rewitalizacji, stanowi ona proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób

¹ delimitacja: wyznaczenie granic czegoś; <http://sjp.pwn.pl/slowniki/>

² Dane ogólne na podstawie „Raportów o Stanie Miasta” za lata 2010-2020 oraz Raportu badawczego „Barometr Krakowski 2020 (https://strategia.krakow.pl/barometr_krakowski/254163,artykul,edycja_2020.html)

kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. Obejmuje ona w pierwszym rzędzie problemy społeczne, którym towarzyszy co najmniej jedno z następujących negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Proces ten realizowany jest poprzez projekty lub przedsięwzięcia rewitalizacyjne rozumiane, jako podejmowanie działań o charakterze całościowym (integrujące interwencję na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowanych terytorialnie i prowadzonych we współpracy z lokalną społecznością. Oznacza to inne, niż potocznie rozumiane podejście prowadzące do pełniejszego, całościowego rozumienia rewitalizacji – nie jedynie jako modernizacji w wymiarze infrastrukturalnym, ale jako zespołu działań prowadzonych kompleksowo, wielowymiarowo, skoordynowanych i skoncentrowanych tematycznie oraz terytorialnie, w celu osiągnięcia założonych przemian w obszarach kryzysowych.

Aktualnie w Krakowie obowiązuje Miejski Program Rewitalizacji Krakowa (dalej: MPRK) przyjęty uchwałą nr LIX/1288/16 Rady Miasta Krakowa z dnia 7 grudnia 2016 r. W kolejnych latach Rada Miasta Krakowa przyjęła kolejne aktualizacje wynikające z harmonogramu konkursów RPO WM 2014-2020³ oraz konieczności uzgadniania Programu z IZ RPO WM⁴:

- Uchwała nr LXII/1373/17 Rady Miasta Krakowa z dnia 11 stycznia 2017 r.
- Uchwała nr XCI/2390/17 Rady Miasta Krakowa z dnia 20 grudnia 2017 r.
- Uchwała nr XCV/2485/18 Rady Miasta Krakowa z dnia 28 lutego 2018 r.
- Uchwała nr XXXVI/929/20 Rady Miasta Krakowa z dnia 26 lutego 2020 r.
- Uchwała nr LVII/1657/21 Rady Miasta Krakowa z dnia 5 maja 2021 r.

Wyznaczony w 2016 roku obszar rewitalizacji obejmował łącznie 849,8 ha (2,6% powierzchni Miasta) i zamieszkiwany był przez 77 360 tys. osób (11% mieszkańców Krakowa). Dzieli się na trzy podobszary rewitalizacji: Stare Miasto – Kazimierz, Stare Podgórze – Zabłocie oraz podobszar „stara” Nowa Huta.

MPRK nie jest jednak gminnym programem rewitalizacji w rozumieniu ustawy o rewitalizacji. Zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy o rewitalizacji może on obowiązywać nie dłużej, niż do 31 grudnia 2023 roku, stąd kontynuacja procesu rewitalizacji w Krakowie wymaga wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, a następnie dla uchwalonego obszaru rewitalizacji opracowania gminnego programu rewitalizacji.

³ Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020

⁴ Instytucja Zarządzająca RPO WM 2014-202 – Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

2. Zarys metodyczny

Zastosowana w opracowaniu metoda umożliwia syntetyczne przedstawienie charakterystyki obszarów, na których kumuluje się największa liczba czynników degradujących. Analiza ta koncentruje się na ukazaniu zróżnicowania wewnątrzmięjskiego, przez co możliwe jest porównanie poszczególnych obszarów i wskazanie jednostek o największym oddziaływaniu czynników uznanych za kryzysowe.

Pozyskane dane analizowano w obrębie całego miasta, w podziale na jednostki urbanistyczne, odnosząc je do wartości średniej obliczonej dla miasta⁵. Opracowane na podstawie danych wskaźniki odniesione zostały do jednostek urbanistycznych, tak by możliwe było jak najbardziej precyzyjne wskazanie obszarów o największym nasileniu zjawisk.

Delimitacja obszarów zdegradowanych i rewitalizacji na terenie Krakowa wpisuje się w szerszy rodzaj analiz określanych mianem audytu miejskiego (urban audit), a więc kompleksowych, wielowskaźnikowych analiz zróżnicowania wewnątrzmięjskiego.

Zgodnie z art. 4 ustawy o rewitalizacji, w celu opracowania diagnoz służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji, wójt, burmistrz albo prezydent miasta prowadzi analizy, w których wykorzystuje obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań. W ustawie o rewitalizacji nie został jednak wskazany jeden uniwersalny algorytm, za pomocą którego należy obliczać skalę kryzysu w poszczególnych obszarach. Ustawodawca wychodząc z założenia, że bardzo różne mogą być przyczyny kryzysu, a degradacja może przejawiać się w różnych wymiarach, pozostawił w tym zakresie samorządom gminnym pewną swobodę. Art. 4 ustawy o rewitalizacji wskazuje, że mierniki i metody badawcze powinny być dostosowane do lokalnych uwarunkowań⁶.

W ślad za dyspozycją ustawową, w opracowaniu przyjęto zakres i metodykę analiz opartych na dostępnych oraz zweryfikowanych pod względem rzetelności i trafności danych, uwzględniający specyfikę Krakowa, jego złożoną strukturę przestrzenną i funkcjonalną, charakter, skalę i genezę potencjalnych zjawisk kryzysowych.

2.1. Analizy przestrzenne

Przestrzenna analiza wskaźnikowa jest rodzajem badania ilościowego i oparta jest na wskaźnikach przedstawiających relacje wzajemnie powiązanych zjawisk w aspekcie dystrybucji przestrzennej. Obejmuje adekwatny zestaw wskaźników reprezentujących podstawowe zjawiska i procesy. Wybór wskaźników możliwych do obliczenia na podstawie danych jest bardzo szeroki. Ich nadmiar może jednak skomplikować przeprowadzaną analizę, stąd stosuje się na ogół ograniczony zestaw najbardziej efektywnych indykatorów, właściwie dobranych pod kątem lokalnej specyfiki. Wyznaczone wielkości wskaźników oceniane są poprzez przyrównanie do ustalonych wartości referencyjnych, w przypadku niniejszej diagnozy – wartości średnich dla miasta. Pozwala to na wskazanie obszarów miasta, charakteryzujących się szczególnym nasileniem owych zjawisk i procesów, a w ujęciu syntetycznym – obszarów kryzysowych. Jednostki urbanistyczne, dla których wartość wskaźnika jest odpowiednio

⁵ Średniej z jednostek urbanistycznych

⁶ Delimitacja krok po kroku. Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji. Instytut Rozwoju Miast; Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju; Warszawa 2016

wyższa lub niższa od wartości referencyjnej⁷ (średniej dla miasta) określane są, jako jednostki kryzysowe i wskazane na mapach wraz z wartością referencyjną.

Analiza przestrzenna jest często określana jako modelowanie, czyli statystyczna i strukturalna charakteryzacja geometrii przestrzennej i topologicznych relacji zjawisk w celu identyfikacji właściwości i wzorców. Odnosi się ona do analizy danych odnoszących się do określonego położenia lub obszaru geograficznego. Zastosowanie narzędzi GIS⁸ umożliwia prawidłową analizę danych przestrzennych i wizualizację przestrzennego zróżnicowania badanych zjawisk. Ta wizualna natura pomaga szybciej zrozumieć dane i występujące pomiędzy nimi relacje oraz wyciągnąć i zinterpretować wnioski, które trudno sformułować za pomocą prostych danych liczbowych. Podstawowym celem analiz przestrzennych jest wyodrębnienie w przestrzeni obszarów o konkretnej charakterystyce, zdefiniowanej przez wartości danych.

W rezultacie analizy przestrzenne pozwalają na bezpośrednią wizualizację wyników geoprzetwarzania, w których, prócz wartości lokalnych, uzyskujemy kartogram ilustrujący rozkład przestrzenny zjawiska według przyjętych wcześniej parametrów. Przestrzenna analiza wskaźnikowa w Diagnostyce została w całości przeprowadzona z wykorzystaniem narzędzi GIS, które zapewniło oprogramowanie ArcGis[®]Pro firmy ESRI[®].

2.2. Dane w analizach przestrzennych

Pierwotnym źródłem informacji w analizach przestrzennych są dane o określonych cechach, którym przypisane są atrybuty przestrzenne (lokalizacja). Ponadto charakteryzować je powinny następujące cechy:

- jednorodność (pomiar zjawiska w identycznej skali pomiarowej dla całego zbioru danych),
- kompletność (występowanie danych dla całego obszaru opracowania),
- dokładność (wykonanie pomiaru z identyczną precyzją),
- aktualność (dane dotyczą sytuacji w określonym czasie lub przedziale czasowym – dynamika zmian)

2.3. Jednostki referencyjne (odniesienia)

Wyznaczone jednostki urbanistyczne to obszary miasta, które są możliwie homogeniczne pod względem morfologicznym, stanowią pewne całości pod względem funkcjonalnym oraz charakteryzują się spójnością społeczną.

Niezależnie od podstaw urbanistycznych tworzenia takich obszarów, równie ważna była możliwość pozyskania danych, które precyzyjnie scharakteryzują zjawiska występujące na tych obszarach. Jak pokazały doświadczenia innych gmin, podstawowym warunkiem dla poprawnego opracowania gminnego programu rewitalizacji jest właściwy dobór jednostki podstawowej (odniesienia), uwzględniający możliwości istniejących systemów zbierających dane.

Zgodnie z podjętą w Urzędzie Miasta Krakowa decyzją, przy pracach nad diagnozą, jako podstawowe jednostki odniesienia do prowadzenia analiz zróżnicowania wewnątrzmięjskiego przyjęto jednostki strukturalne wyznaczone w Miejskowym Planie Ogólnym Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Krakowa z 1988 roku, zaktualizowanym w 1994

⁷ Stymulanty i destymulanty analizowanych zjawisk.

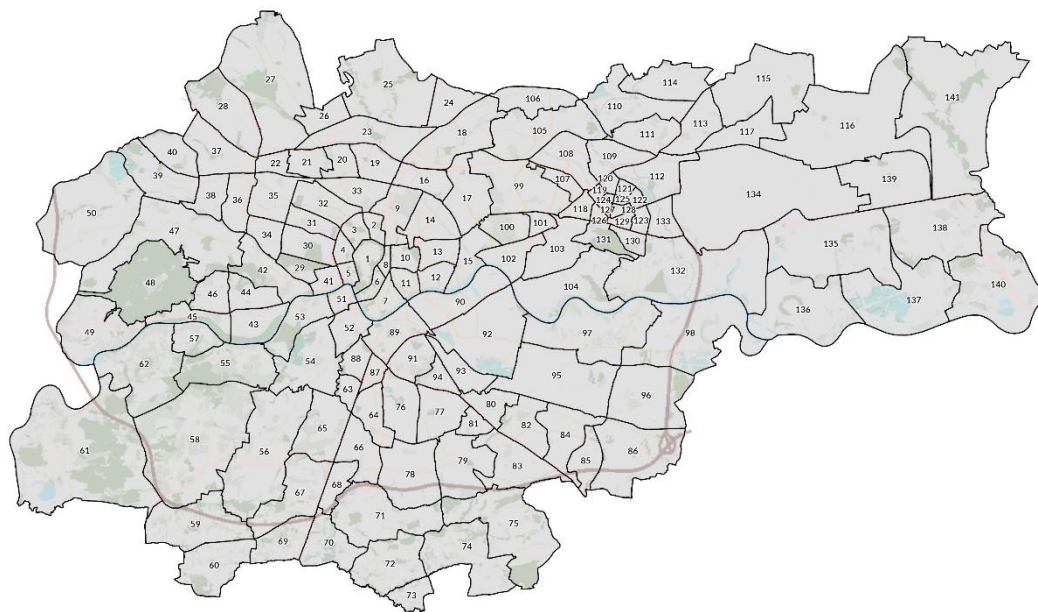
⁸ GIS: Geographic Information System – System Informacji Przestrzennej

roku.

Tak wyznaczone granice jednostek skorygowano, dostosowując ich przebieg do Państwowego Rejestru Granic (PRG) wykorzystując granice rejonów statystycznych i obwodów spisowych. Umożliwiło to powiązanie jednostek z systemem identyfikatorów krajowego rejestru urzędowego podziału terytorialnego kraju.

Uwaga: ze względu na tajemnicę statystyczną z wizualizacji analiz wyłączona została jednostka nr 134 - Kombinat.

Ostateczny przebieg granic 141 jednostek urbanistycznych przedstawiono na rysunku nr 1.

Rys. 1. Podział Krakowa na jednostki urbanistyczne.

Tab. 1. Zestawienie jednostek urbanistycznych⁹.

Nr	Nazwa	Liczba mieszkańców	Powierzchnia [km]
1	Stare Miasto	2810	0,92
2	Kleparz	2413	0,41
3	Piasek Północ	5967	0,54
4	Piasek Południe	3043	0,41
5	Nowy Świat	2528	0,32
6	Stradom	2143	0,39
7	Kazimierz	7697	0,94
8	Wesoła Wschód	1722	0,22
9	Warszawskie	2458	1,51
10	Wesoła Zachód	1384	0,59

⁹ Nazwy jednostek wg zapisów w bazach danych

11	Grzegórzki Zachód	3921	0,59
12	Grzegórzki Wschód	4164	0,73
13	Grzegórzki Północ	4769	0,90
14	Osiedle Oficerskie	7530	1,62
15	Dąbie	7356	1,37
16	Olsza	10052	1,14
17	Rakowice	15903	2,17
18	Prądnik Czerwony	18697	3,06
19	Krowodrza Wschód	8490	1,17
20	Krowodrza Północ	10891	0,82
21	Azory Wschód	11855	0,91
22	Azory Zachód	3632	0,61
23	Prądnik Biały Południe	16694	2,55
24	Witkowice-Górka Narodowa Wschód	3035	1,25
25	Witkowice-Górka Narodowa Zachód	6394	4,86
26	Prądnik Biały Północ	1535	0,96
27	Tonie	4950	7,20
28	Bronowice Wielkie	4286	3,07
29	Błonia	934	0,69
30	Czarna Wieś	807	1,31
31	Nowa Wieś Południe	9706	0,83
32	Krowodrza-Nowa Wieś	14675	1,44
33	Krowodrza Południe	3835	1,30
34	Małe Błonia	862	0,92
35	Bronowice Małe Wschód	10626	1,67
36	Widok	7097	1,25
37	Bronowice Małe Północ	2381	2,10
38	Bronowice Małe Południe	844	1,11
39	Mydlniki Południe	3061	2,28
40	Mydlniki Północ	120	1,38
41	Półwie Zwierzynieckie	5062	0,59
42	Zwierzyniec	3074	1,95
43	Przegorzały Wschód	24	1,52
44	Przegorzały-Zwierzyniec	241	1,17
45	Przegorzały Południe	267	1,21
46	Przegorzały Północ	817	1,11
47	Wola Justowska-Chełm	5943	5,83
48	Las Wolski	17	4,38
49	Bielany	2336	3,26
50	Olszanica	1670	6,61
51	Dębniaki	2935	0,49
52	Ludwinów	7931	1,13
53	Dębniaki Zachód	2476	1,68
54	Zakrzówek	11899	3,06
55	Pychowice	2689	3,01

56	Kobierzyn	25888	5,94
57	Bodzów	444	1,11
58	Skotniki	7122	8,85
59	Sidzina	1545	3,44
60	Olszyny	1801	2,47
61	Tyniec	3191	11,84
62	Kostrze	1549	4,37
63	Cegielniana	4692	0,53
64	Łagiewniki	4288	1,29
65	Borek Fałęcki Zachód	7710	2,35
66	Borek Fałęcki Wschód	204	1,64
67	Kliny	3995	2,84
68	Jugowice	2185	0,92
69	Opatkowice Zachód	2834	1,64
70	Opatkowice Wschód	1409	1,87
71	Swoszowice	3897	3,82
72	Wróblowice	3312	2,80
73	Zbydniowice	806	0,83
74	Rajsko-Soboniowice	1571	3,58
75	Kosocice	1341	5,08
76	Wola Duchacka Zachód	8747	1,83
77	Wola Duchacka Wschód	13087	1,79
78	Kurdwanów	22326	3,03
79	Piaski	9120	2,64
80	Stary Prokocim	5581	1,06
81	Kozłówek	10189	0,57
82	Nowy Prokocim	16898	1,69
83	Rząka	4440	2,45
84	Nowy Bieżanów	14684	2,13
85	Bieżanów kolonia	1736	1,16
86	Stary Bieżanów	4265	4,07
87	Bonarka	781	0,48
88	Mateczny	1267	0,75
89	Stare Podgórze	9854	1,73
90	Zabłocie	1930	2,31
91	Kopiec Krakusa	737	1,31
92	Płaszów	16635	4,47
93	Kabel	1889	1,16
94	Heltmana	2402	0,69
95	Zarzecze	238	4,77
96	Podgaje	5139	3,80
97	Rybitwy	2191	4,92
98	Przewóz	1472	5,49
99	Czyżyny-Lotnisko	20864	3,37
100	Czyżyny-Park	655	1,06

101	Czyżyny	1933	0,44
102	Beszcz	160	1,26
103	Czyżyny-Centralna	6722	2,13
104	Łęg	641	3,89
105	Mistrzejowice	46128	3,45
106	Batowice	5180	1,51
107	Osiedle Albertyńskie	9901	0,60
108	Bieńczyce Nowe	27351	1,75
109	Bieńczyce Stare	2425	1,40
110	Zestawice	787	2,72
111	Wzgórza Krzesławickie	11391	1,56
112	Krzesławice	1299	1,88
113	Grębałów	1686	1,65
114	Kantorowice	1476	2,15
115	Wadów	1332	4,82
116	Łuczanowice	1729	8,62
117	Lubocza	887	1,64
118	Spółdzielcze-Kolorowe	4445	0,50
119	Teatralne	2481	0,16
120	Krakowiaków-Górali	3598	0,23
121	Sportowe-Zielone	2888	0,21
122	Skolne	2652	0,22
123	Stalowe-Willowe-Wandy	4111	0,37
124	Uroczę	1646	0,08
125	Słoneczne	1536	0,11
126	Centrum D-Handlowe	2427	0,20
127	Centrum C-Zgody	2876	0,14
128	Centrum B-Szklane Domy	2650	0,19
129	Centrum A-Hutnicze-Ogrodowe	5052	0,26
130	Na Skarpie	4822	0,51
131	Łąki Nowohuckie	1978	0,89
132	Mogiła	2042	7,76
133	Ogródki	37	0,89
134	Kombinat		10,99
135	Branice-Kujawy	580	6,67
136	Pleszów	619	4,78
137	Przylasek Rusiecki	755	5,40
138	Wyciąże	800	5,13
139	Ruszcza	373	3,44
140	Wolica	1138	5,38
141	Kościelniki-Wróżenice-Węgrzynowice	1875	10,35

3. Źródła danych

Urząd Miasta Krakowa posiada niezbędne dane do przeprowadzenia analizy sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie Krakowa. W ujęciu, jakie zakłada ustawa o rewitalizacji istniejące zasoby, zarówno danych geoprzestrzennych (referencyjnych) jak i opisowych wymagały jednak uzupełnienia i adaptacji w znacznym zakresie. Konieczne stało się stworzenie, wyodrębnionej na potrzeby gminnego programu rewitalizacji, bazy danych gromadzącej komplet niezbędnych danych oraz danych agregowanych, powstałych na podstawie wykonywanych analiz.

3.1. Dane w zasobach UMK

Podstawowym źródłem danych w zasobie Gminy Miejskiej Kraków i Urzędu Miasta Krakowa wykorzystanych dla przeprowadzenia analiz były:

- rejestry publiczne prowadzone przez UMK na podstawie obowiązujących przepisów, a w przypadku zadań zleconych z zakresu administracji państwowej, prowadzone w dostarczonych przez instytucje administracji centralnej aplikacjach i bazach danych (np. rejestr mieszkańców, rejestr cen nieruchomości, ewidencja gruntów i budynków),
- bazy danych i zasoby danych prowadzone przez poszczególne miejskie jednostki organizacyjne (np. MOPS, GUP) oraz gminne podmioty gospodarcze (np. MPEC S.A.), jako element ich działań statutowych.

3.2. Dane zewnętrzne:

Dodatkowym źródłem z których pozyskano dane do analiz były instytucje zewnętrzne takie, jak np.: Główny Urząd Statystyczny, rejestr REGON Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Główny Urząd Geodezji i Kartografii (baza BDOT10k), czy Urząd Komunikacji Elektronicznej. Dodatkowo odpłatnie pozyskano dane od dostawców komercyjnych takich, jak Biuro Informacji Kredytowej S. A., czy GfK Polonia sp. z o. o.. Innym źródłem, były publicznie dostępne zbiory i rejestry danych takie, jak np.: Rejestr Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą, dane Małopolskiego Kuratorium Oświaty, czy też Open Street Map.

3.3. Dane wyjściowe

Dane źródłowe pozyskane zostały w różnych formatach:

- tekstowe (txt, docx, csv)
- tabelaryczne (xlsx)
- wektorowe (shp, gml, gdb)
- rastrowe (tif).

Dane źródłowe przetworzone zostały do postaci wektorowych warstw obiektowych stanowiących dane wyjściowe do analiz. Przetworzenie polegało na przekształceniu, za pomocą narzędzi analiz geoprzestrzennych, danych źródłowych bezpośrednio do docelowej (wyjściowej) warstwy obiektowej (geokodowanie), bądź poprzez uprzednie ich dodatkowe formatowanie: selekcję, weryfikację, filtrowanie, klasyfikację i agregację do postaci wymaganej dla potrzeb danej analizy.

4. Mierniki i wskaźniki

Dla opracowania diagnoz służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji, przeprowadzane są analizy oparte na obiektywnych i weryfikowalnych miernikach i metodach badawczych. Samo pojęcie miernika nie zostało sprecyzowane, jednak z treści „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”¹⁰ można przyjąć, że chodzi o uogólnione pojęcie „mierników rozwoju” (...) skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy (...).

Ze względu na przyjęty model analizy wskaźnikowej zjawisk kryzysowych umożliwiające badanie ich relacji przestrzennych (koncentracji), model analityczny posługuje się dwoma pojęciami: miernika i wskaźnika. Według definicji słownikowych¹¹, miernik to: „miara, wskaźnik określający wielkość, jakość lub wartość czegoś”, natomiast wskaźnik to: „liczba wyrażająca ujęty procentowo stosunek wielkości rozpatrywanych do przyjętej podstawy, lub wyrażająca wzajemny stosunek dwóch kategorii”.

4.1. Mierniki

Mierniki stanowią dane ściśle powiązane z danymi źródłowymi – bądź, jako te dane po weryfikacji (np. liczba mieszkańców, liczba bezrobotnych), bądź jako rezultat przetworzenia danych źródłowych do żądanej postaci (np. dostępność szkół podstawowych wg okręgów szkolnych).

Dla potrzeb diagnozy określono trzy mierniki uniwersalne/ogólne określające miary referencyjne/odniesienia oraz 46 mierników w poszczególnych sferach rewitalizacji, w tym dla:

sfery społecznej -	20
sfery gospodarczej -	3
sfery środowiskowej -	5
sfery przestrzenno-funkcjonalnej -	13
sfery technicznej -	5

Mierniki ogólne

1. MO_1 powierzchnia jednostki urbanistycznej [km²]
2. MO_2 liczba mieszkańców w 2010 r. w jednostce urbanistycznej
3. MO_3 liczba mieszkańców w 2020 r. w jednostce urbanistycznej

Mierniki sfery społecznej

1. MSP_1 liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w roku 2010
2. MSP_2 liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w roku 2020
3. MSP_3 liczba osób w wieku produkcyjnym niemobilnym w 2010
4. MSP_4 liczba osób w wieku produkcyjnym niemobilnym w 2020
5. MSP_5 liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym w roku 2020
6. MSP_6 Liczba dzieci w wieku 0-3 lat w roku 2020

¹⁰ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020; Ministerstwo Rozwoju; Warszawa 2016 r.

¹¹ <http://sjp.pwn.pl/slowniki/>

7. MSP_7 liczba osób w wieku powyżej 60 lat w roku 2020
8. MSP_8 liczba osób bezrobotnych długotrwale w roku 2020
9. MSP_9 liczba osób z wydaną decyzją o przyznanej pomocy społecznej z MOPS w roku 2020
10. MSP_10 liczba przestępstw w roku 2020
11. MSP_11 liczba wykroczeń z wyłączeniem komunikacyjnych w roku 2020
12. MSP_12 wynik egzaminu ósmoklasisty z j. polskiego [%]
13. MSP_13 wynik egzaminu ósmoklasisty z matematyki [%]
14. MSP_14 wynik egzaminu ósmoklasisty z j. obcego [%]
15. MSP_15 ogólna siła nabywcza mieszkańców [mln PLN] w roku 2020
16. MSP_16 liczba kredytów i pożyczek udzielonych mieszkańcom Krakowa ogółem [szt.]
17. MSP_17 liczba "złych" kredytów i pożyczek udzielonych mieszkańcom Krakowa ogółem [szt.]
18. MSP_18 frekwencja w wyborach do Rady Miasta Krakowa w roku 2018
19. MSP_19 frekwencja w I turze wyborów Prezydenta Miasta Krakowa w roku 2018
20. MSP_20 frekwencja w II turze wyborów Prezydenta Miasta Krakowa w roku 2018

Mienniki sfery gospodarczej

1. MG_1 liczba jednoosobowych działalności gospodarczych i spółek cywilnych
2. MG_2 średnia cena nieruchomości mieszkalnej na rynku pierwotnym [zł/m²]
3. MG_3 średnia cena nieruchomości mieszkalnej na rynku wtórnym [zł/m²]

Mienniki sfery środowiskowej

1. MŚR_1 średnioroczne zanieczyszczenie powietrza pyłami PM_{2,5}
2. MŚR_2 średnioroczne zanieczyszczenie powietrza pyłami PM₁₀
3. MŚR_3 średnioroczne zanieczyszczenie powietrza BaP
4. MŚR_4 średniodobowe maksymalne zanieczyszczenie powietrza PM₁₀
5. MŚR_5 powierzchnia terenów zieleni publicznej w jednostce urbanistycznej

Mienniki sfery przestrzenno-funkcjonalnej

1. MPF_1 długość ścieżek pieszych w jednostce urbanistycznej [m]
2. MPF_2 liczba publicznych przedszkoli i punktów przedszkolnych
3. MPF_3 liczba publicznych szkół podstawowych
4. MPF_4 liczba publicznych żłobków
5. MPF_5 liczba przychodni podstawowej opieki zdrowotnej posiadających kontrakt z NFZ
6. MPF_6 liczba publicznych bibliotek, filii i punktów bibliotecznych
7. MPF_7 liczba ogólnodostępnych placów zabaw
8. MPF_8 liczba przystanków komunikacji publicznej
9. MPF_9 liczba terenów zieleni publicznej
10. MPF_10 liczba dziennych ośrodków wsparcia dla osób starszych
11. MPF_11 liczba placów targowych
12. MPF_12 liczba centrów aktywności seniorów
13. MPF_13 liczba klubów rodzica

Mienniki sfery technicznej

1. MT_1a_1b liczba budynków mieszkalnych wielorodzinnych
2. MT_2 liczba budynków mieszkalnych bez dostępu do miejskiej wody ciepłej
3. MT_3 liczba budynków mieszkalnych bez dostępu do miejskiego ogrzewania
4. MT_4 liczba budynków mieszkalnych bez dostępu do Internetu szerokopasmowego

5. MT_5 liczba budynków mieszkalnych wielorodzinnych nie wyposażonych w windy

4.2. Wskaźniki

Wskaźnik to informacja uzyskana w wyniku funkcji zmiennych, to jest operacji matematycznej z wykorzystaniem mierników. Na każdy wskaźnik składa się zbiór informacji sporządzonych zgodnie z definicją wskaźnika, uzasadnieniem jego stosowania, sposobem obliczania i wartością pożądaną¹².

Z punktu widzenia ustawy o rewitalizacji, najistotniejszym atrybutem informacji dotyczącej rewitalizacji jest jej wymiar przestrzenny. Ustawa wprowadza zasady delimitacji obszarów (zdegradowanych i rewitalizacji) w oparciu o rozkład przestrzenny określonych parametrów wyrażonych we wskaźnikach/miernikach charakteryzujących zjawiska lub procesy o charakterze kryzysowym. Rozkład przestrzenny danych służy jednak nie tylko wyznaczaniu obszarów, ale także ich monitorowaniu i obserwacji, zarówno z punktu widzenia wspomnianych wyżej zjawisk i procesów, ale również po kątem podejmowanych interwencji, ich skutków i efektywności.

Wskaźniki diagnozy posiadają także swoją reprezentację graficzną – kartogram przedstawiający wizualny rozkład ich wartości w przestrzeni miasta.

Po uporządkowaniu danych wykonano analizy jakościowe i ilościowe. Z wymienionej przez K. R. Mazurskiego¹³ grupy metod jakościowych wykorzystano:

- metodę opisową, połączoną z metodą kartograficzną, dla zaprezentowania kierunków alokacji zasobów materialnych, finansowych i ludzkich,
- metodę odsiewu dla wyeliminowania tej części przestrzeni, która nie spełniała zadanych kryteriów,
- metodę kolejnych eliminacji i przybliżeń, w poszukiwaniu przestrzeni najbardziej odpowiadającej założonej charakterystyce,
- metodę analizy ortofotomapy (aktualnej i historycznej) dla oceny ilości i wzajemnego położenia obiektów w terenie,
- metodę analizy historycznej w poszukiwaniu uwarunkowań dotychczasowego rozwoju i występujących tendencji.

Spośród metod ilościowych natomiast zastosowano:

- metody wskaźnikowe w tym:
 - badanie układów sieciowych - w celu określenia wskaźników natężenia zjawisk, w odniesieniu do liczby mieszkańców, powierzchni;
 - badanie układów punktowych (węzłowych), zmierzające do agregacji jednostek elementarnych dla wyróżnienia określonych regionów, w tym badanie kartograficzne, rozkładu statystycznego i modelowanie rozkładu przestrzennego zjawiska;
- metody statystyczne - szeregi statystyczne, histogramy, rozkład zmiennych, dla oceny stopnia koncentracji zjawisk kryzysowych,
- wielowskaźnikową analizę porównawczą.

Otrzymane wyniki oceniono pod względem poprawności zgromadzonych informacji

¹² Metodologia wskaźników systemu STRADOM - Zintegrowany System Zarządzania Gminą Miejską Kraków

¹³ ¹ K. R. Mazurski, *Ekonomiczne aspekty regionalistyki. Zarys problematyki*, Oficyna wydawnicza Sudety, Wrocław 2000, s. 30.

(weryfikacja ewentualnych odchyień). Następnie zweryfikowano lokalizację występowania zjawisk względem elementów zagospodarowania bezpośrednio związanych z prowadzoną analizą.

Dobór wskaźników do przeprowadzenia analiz przestrzennych wynikał w pierwszym rzędzie z generalnych wymagań dotyczących zakresu merytorycznego delimitacji wynikających z ustawy o rewitalizacji. Podstawowym kryterium doboru wskaźników była dostępność danych, spełniających wskazane wcześniej wymagania jakościowe. Z tego względu nie uwzględniono szeregu zagadnień np. stanu zabudowy mieszkaniowej dla całego miasta, szczegółowych danych na temat istniejących barier architektonicznych i niedostosowanie obiektów i infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności (choć, co warto podkreślić, wykonano w ramach diagnozy pierwszą w kraju analizę koncentracji budynków wielorodzinnych pozbawionych wind), pominięto także zagadnienia dla których brak ujednoliconego modelu pozyskiwania danych np. kondycja podmiotów gospodarczych (zagadnienie to odnosi się raczej do katalogu badań jakościowych a nie ilościowych, co przy liczbie podmiotów występujących w mieście mogłoby być zadaniem niewykonalnym lub czasowo i kosztowo niezasadnym). Analizy nie objęły także zjawisk nie mających powszechnego charakteru w skali miasta, także ze względu na konsekwentnie i skutecznie realizowane polityki i programy Miasta, jak np. problematyka odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, czy likwidacja tzw. „niskiej emisji” (mała skala zjawiska).

Dla potrzeb diagnozy przyjęto w poszczególnych sferach rewitalizacji 38 wskaźników, w tym dla:

sfery społecznej -	13
sfery gospodarczej -	3
sfery środowiskowej-	5
sfery przestrzenno-funkcjonalnej -	13
sfery technicznej -	4

Poszczególne wskaźniki opisane zostały w kolejnych rozdziałach.

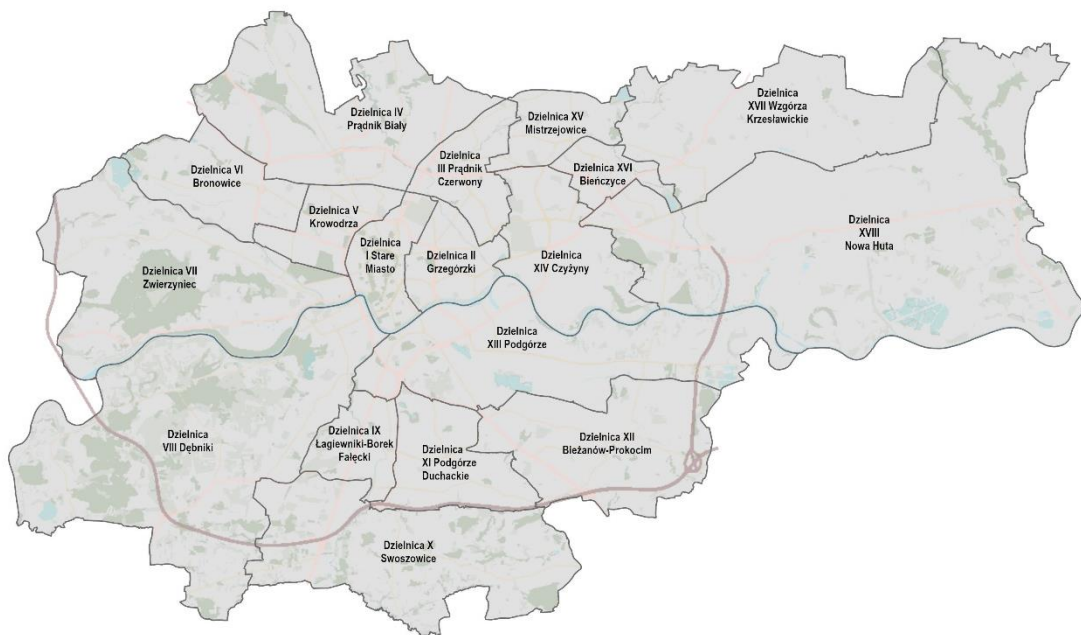
5. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk społecznych

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, w ramach diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego należy dokonać analizy negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie o dostępności, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

Zakres niniejszej diagnozy poszerzono, w stosunku do katalogu ustawowego, o analizę sytuacji demograficznej w mieście. Znaczenie trendów demograficznych dla polityk publicznych wynika z faktu, iż oddziałują one na niemal wszystkie sfery życia – wpływają na kształt struktury gospodarki, wymuszają przeobrażenia na rynku pracy oraz zmianę profilu usług publicznych.

5.1. Sytuacja demograficzna

Kraków, stolica województwa małopolskiego, to drugie co do wielkości miasto w Polsce, zarówno pod względem liczby ludności, jak i powierzchni. Administracyjnie podzielony jest na 18 dzielnic samorządowych (I–XVIII). Największą z nich pod względem zajmowanej powierzchni jest Dzielnica XVIII Nowa Huta, z kolei najmniejszą Dzielnica XVI Bieńczyce. Powierzchnia miasta wynosi 326,91 km².

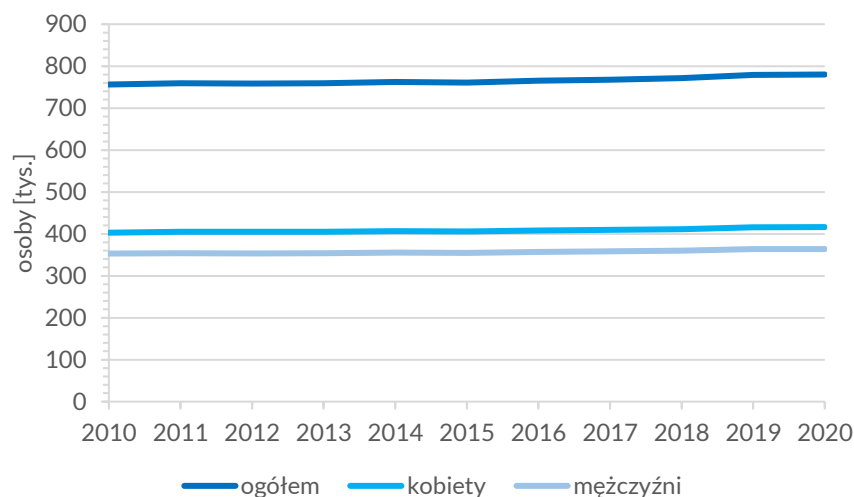
Rys. 2. Podział Krakowa na dzielnice pomocnicze.

Kraków jest ośrodkiem centralnym Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego (KOM), w skład którego wchodzi 12 gmin podmiejskich oraz pierścień 38 gmin tworzących strefę dojazdów do pracy, głównie do Krakowa. KOM obejmuje 8 powiatów, 14 miast oraz 1,4 mln ludności. Oddziałuje to na funkcjonowanie miasta w szczególności w zakresie: rynku pracy, systemu komunikacyjnego oraz popytu na usługi publiczne i komercyjne.

Kraków pod względem posiadanego potencjału ludnościowego jest drugim co do wielkości miastem w Polsce. Według statystyki publicznej liczba mieszkańców Krakowa na 31 grudnia

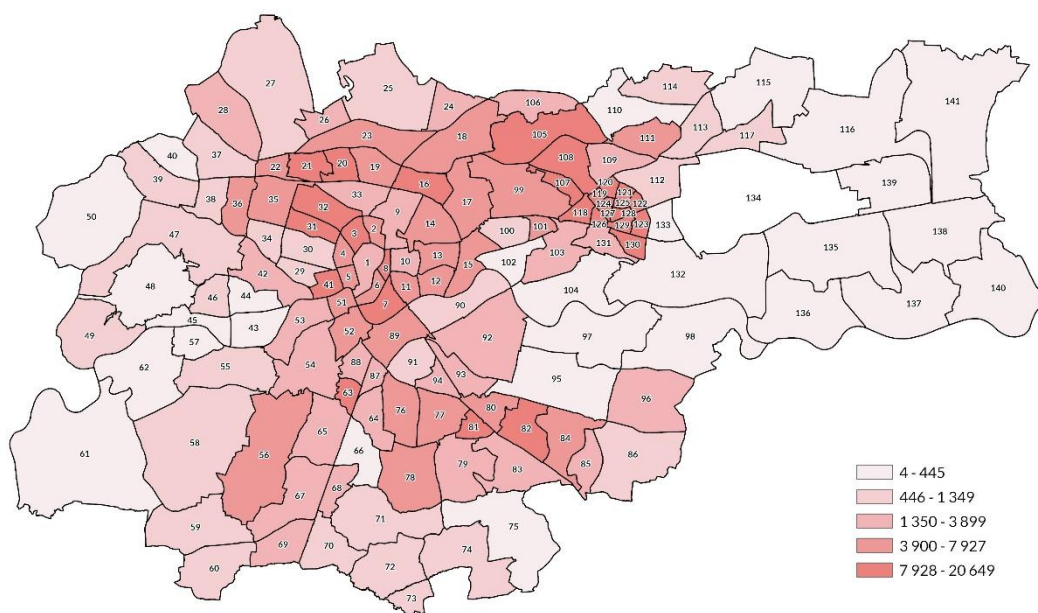
2020 roku wynosiła 779 966 osób. W stosunku do 2010 roku nastąpił wzrost o 23 783 osoby (2010=756 183), tj. o 3,15%. W latach 2010-2020 przybyło więcej kobiet (wzrost o 3,32%), niżeli mężczyzn (wzrost o 2,95%). We wspomnianym okresie liczba mieszkańców rośnie z wyjątkiem roku 2012 (spadek liczby ludności względem roku 2011 o 803 osoby, tj. 0,11%) oraz 2015 (spadek względem 2014 o 804 osoby, tj. 0,11%).

W 2020 roku liczba kobiet na 100 mężczyzn wyniosła 114, zatem kobiety stanowiły 53,36% populacji Krakowa w stosunku do 53,27% w 2010 roku.

Rys. 3. Zmiana liczby ludności Krakowa w latach 2010-2020.

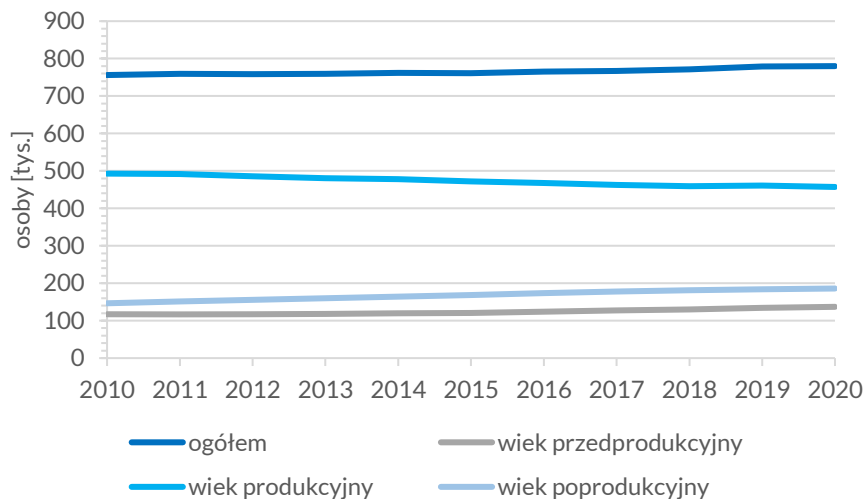
Gęstość zaludnienia w 2020 roku wyniosła 2 386 osób/km² co oznacza, że względem roku 2010 wzrosła o 3,2% (2010=2 312). W latach 2010-2020 gęstość zaludnienia rośnie z wyjątkiem roku 2012 (spadek względem roku 2011 o 0,13%) oraz 2015 (spadek względem 2014 o 0,04%).

Rys. 4. Gęstość zaludnienia w jednostkach urbanistycznych w 2020 r. w os/km².

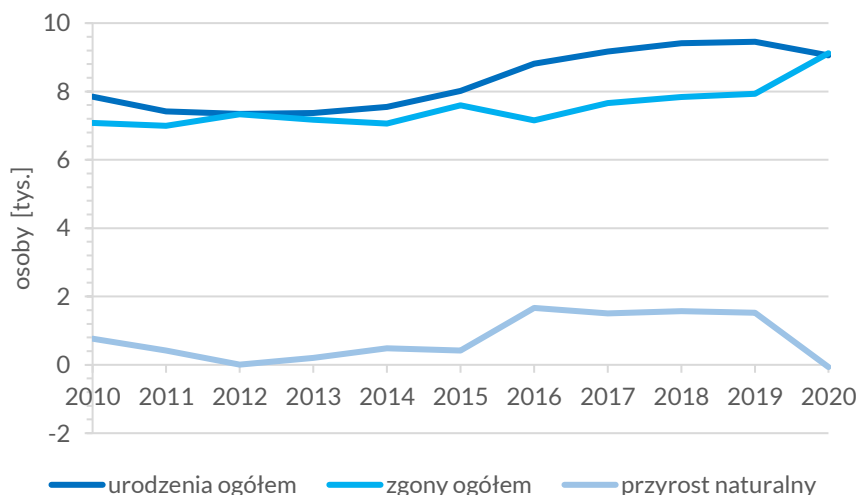
W latach 2010-2020 udział ludności zarówno w wieku przedprodukcyjnym, jak i poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności wzrósł, natomiast udział osób w wieku

produkcyjnym zmalał. W 2020 roku mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym stanowili 17,56% ludności miasta w stosunku do 15,46% w 2010 roku. W latach 2010-2020 liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym zmalała o 35 732 osoby, co oznacza spadek udziału w ogólnej liczbie ludności z 65,18% do 58,61%. Udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wzrósł z 19,37% w 2010 roku do 23,83% w 2020 roku. Trwający proces starzenia się ludności obrazuje współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi, który w 2010 roku wynosił 22,0, a w 2020 roku wzrósł do 31,5 osoby.

Rys. 5. Zmiana struktury wieku ludności Krakowa w latach 2010-2020.

Od 2010 do 2019 roku notowano dodatni przyrost naturalny, który wahał się w przedziale od 0,01 do 2,18 %. Najwyższą wartość osiągnął w roku 2016, gdy nadwyżka liczby urodzeń żywych nad liczbą zgonów wyniosła 1665 osób. W latach 2010-2020 wyjątek stanowił rok 2020, gdy po raz pierwszy od 13 lat przyrost naturalny okazał się ujemny i osiągnął wartość -0,08‰. Nadwyżka liczby zgonów nad liczbą urodzeń żywych wyniosła wtedy 65 osób.

Rys. 6. Zmiany w ruchu naturalnym w Krakowie w latach 2010-2020.

W celu zdiagnozowania zróżnicowania sytuacji demograficznej na terenie Krakowa przeanalizowano w układzie przyjętych jednostek referencyjnych następujące wskaźniki:

- zmiana liczby mieszkańców w latach 2010-2020 (WSP_1)

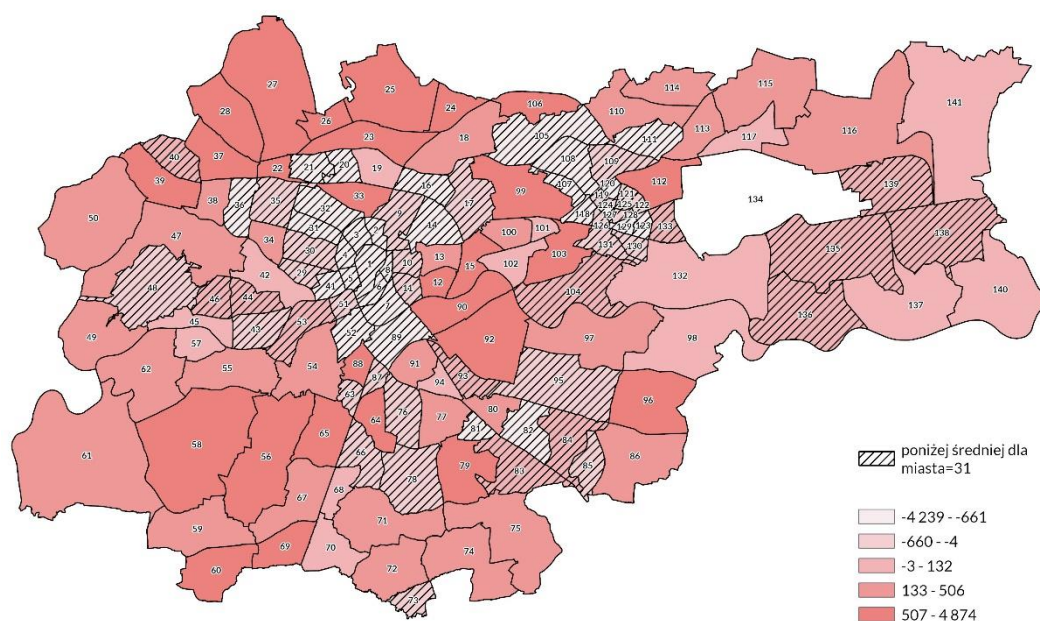
- zmiana liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w latach 2010-2020 (WSP_2)
- zmiana liczby mieszkańców w wieku niemobilnym w latach 2010-2020 (WSP_3)

Wskaźnik: zmiana liczby mieszkańców w latach 2010-2020 (WSP_1)

Do najbardziej niekorzystnych zjawisk demograficznych, które zachodzą w mieście, należy proces depopulacji. Na zmniejszanie się populacji miasta lub dzielnicy wpływać może wiele czynników. Do najważniejszych z nich należy niewątpliwie zaliczyć

migracje oraz ujemny przyrost naturalny. Proces depopulacji powoduje zmniejszanie się liczby mieszkańców i zmianę struktury wieku i płci, a tym samym utratę potencjału demograficznego na terenie depopulacyjnym. Pomimo, że z perspektywy całego miasta obserwujemy wzrost liczby ludności w ostatnim dziesięcioleciu (3,14%), występuje również zjawisko wyludniania w poszczególnych częściach Krakowa.

Wskaźnik ukazuje różnicę w liczbie mieszkańców zameldowanych na pobyt stały w latach 2010-2020. W 71 jednostkach urbanistycznych odnotowano wartość mniejszą od średniej = 31 odnotowanej w tym okresie, co istotne aż w 61 jednostkach urbanistycznych zaobserwowano ujemny bilans, co oznacza wyludnianie się tych obszarów miasta.

Rys. 7. Zmiana liczby mieszkańców Krakowa w jednostkach urbanistycznych w latach 2010-2020.

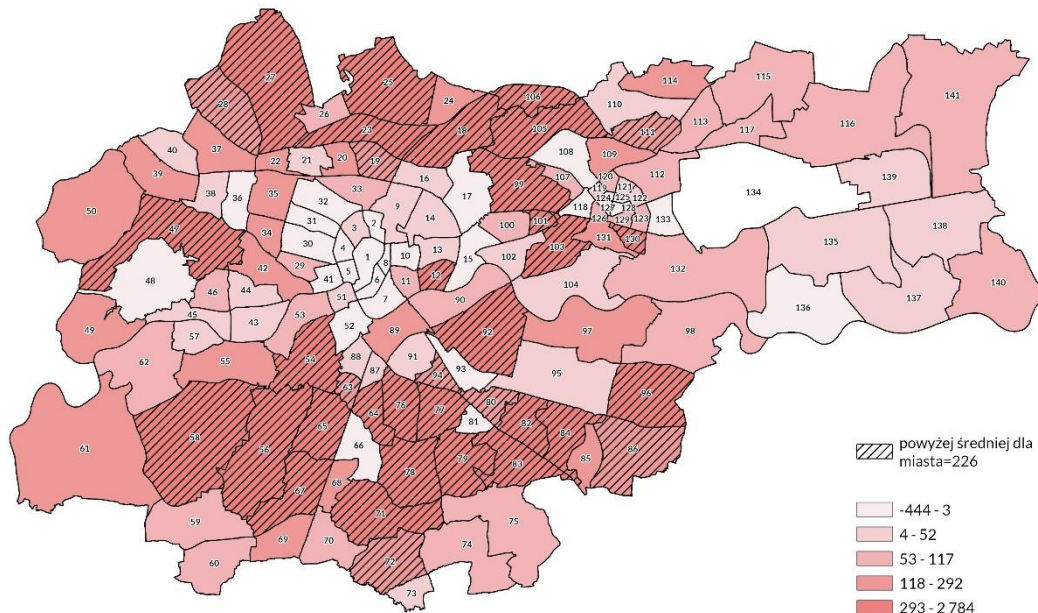
Wskaźnik: zmiana liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w latach 2010-2020 (WSP_2)

Migracje mieszkańców, spadek dzietności i ubytek naturalny, wydłużanie się życia ludzkiego oraz postęp cywilizacyjny przyczyniają się do niekorzystnego zjawiska, jakim jest starzenie się społeczeństwa. Objawia się ono wzrostem liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, przy jednoczesnym niskim udziale liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, co przekłada się na wzrost obciążenia ekonomicznego ludności. Starzenie się społeczeństwa stawia wiele wyzwań na gruncie polityki społecznej oraz rynku pracy, m.in. konieczność dostosowania opieki zdrowotnej i przestrzeni miejskiej do potrzeb osób starszych oraz potrzebę dopasowania oferowanych miejsc pracy do ich możliwości.

Wskaźnik prezentuje zmianę, jaka nastąpiła w latach 2010-2020 w liczbie mieszkańców

zameldowanych na pobyt stały w wieku powyżej 60 lat dla kobiet i powyżej 65 lat dla mężczyzn.

Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne charakteryzujące się przyrostem liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym powyżej 226 osób. W 36 jednostkach odnotowano wartość większą, niż średnia = 226.

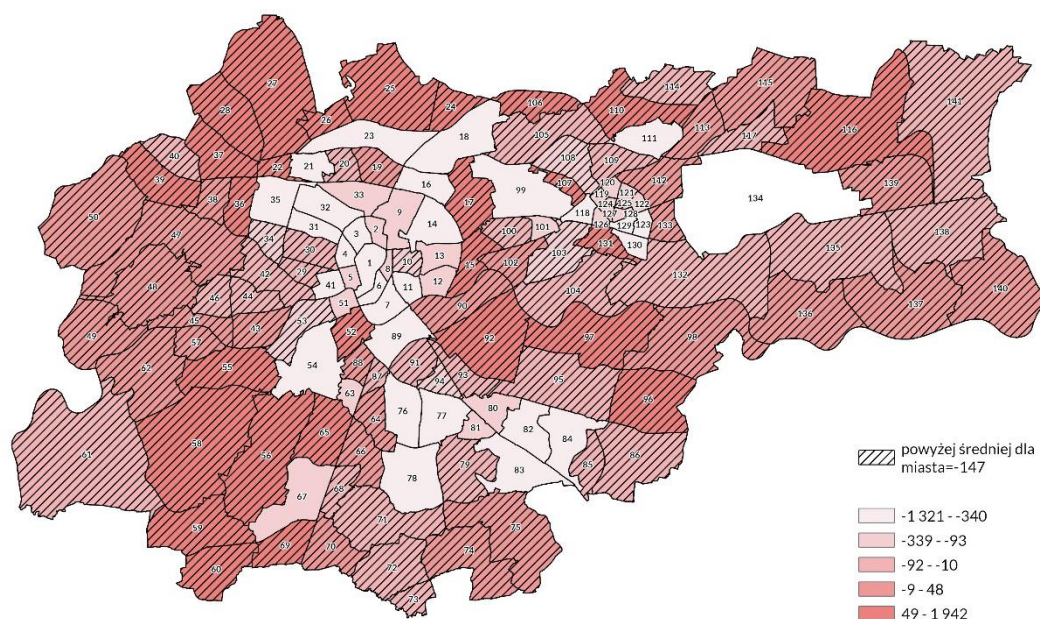
Rys. 8. Zmiana liczby mieszkańców Krakowa w wieku poprodukcyjnym w jednostkach urbanistycznych w latach 2010-2020.

Wskaźnik: zmiana liczby mieszkańców w wieku niemobilnym w latach 2010-2020 (WSP_3)

Szerszą perspektywę starzenia się społeczeństwa przedstawia wskaźnik dotyczący osób w wieku niemobilnym obejmujący osoby w wieku produkcyjnym, które nie są już skłonne do zmiany miejsca pracy, doksztalcania lub przekwalifikowania się w celu zmiany stanowiska. Przedział wieku niemobilnego przyjęto jako: 45 - 59 lat dla kobiet i 45 - 64 lat dla mężczyzn. W celu zwiększenia ich szans na zmiennym rynku pracy, winni oni zostać objęci pomocą w oswojeniu się z nową sytuacją oraz w nabyciu niezbędnych kompetencji.

Wskaźnik prezentuje zmianę, jaka nastąpiła w latach 2010-2020 w liczbie mieszkańców zameldowanych na pobyt stały w wieku niemobilnym.

Za kryzysowe uznano jednostki, w których spadek liczby osób w wieku niemobilnym był mniejszy od -147 osób. W 91 jednostkach odnotowano wartość większą od średniej dla miasta, natomiast w 50 zjawisko to nie miało negatywnego wpływu.

Rys. 9. Zmiana liczby mieszkańców Krakowa w wieku niemobilnym w jednostkach urbanistycznych w latach 2010-2020.

5.2. Osoby ze szczególnymi potrzebami - analiza wskaźnikowa

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, jednym z negatywnych zjawisk społecznych podlegających analizie w ramach diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji jest liczba mieszkańców, będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie o dostępności.

Według ustawy o dostępności osoba ze szczególnymi potrzebami to osoba, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami. Przez dostępność rozumie się natomiast dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną, będącą wynikiem uwzględnienia uniwersalnego projektowania albo zastosowania racjonalnego usprawnienia (art. 2 pkt 2 i 3 ustawy o dostępności).

Bardziej precyzyjne definicje zawiera program rządowy „Dostępność Plus 2018-2025”¹⁴, zgodnie z którym dostępność to właściwość środowiska (przestrzeni fizycznej, rzeczywistości cyfrowej, systemów informacyjno-komunikacyjnych, produktów, usług), która pozwala osobom z trudnościami funkcjonalnymi (fizycznymi, poznawczymi) na korzystanie z niego na zasadzie równości z innymi. Katalog osób ze szczególnymi potrzebami wskazany w Programie jest bardzo szeroki i obejmuje:

- osoby poruszające się przy pomocy sprzętu wspomagającego (kul, balkoników, protez, wózków inwalidzkich itp.),
- osoby z uszkodzonym narządem słuchu lub wzroku,
- osoby z trudnościami manualnymi i poznawczymi (np. po udarze, cierpiący na chorobę Alzheimera),
- osoby starsze i osłabione chorobami, słabsze fizycznie, o ograniczonej sprawności,

¹⁴ Program rządowy Dostępność Plus 2018-2025; Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju; Warszawa 2018 r.

- kobiety w ciąży,
- osoby z małymi dziećmi, w tym z wózkami dziecięcymi,
- osoby z ciężkim lub nieporęcznym bagażem.

Są to zatem wszystkie osoby o trwałym lub czasowym ograniczeniu w mobilności lub percepcji (nie tylko osoby starsze, czy z niepełnosprawnościami).

Wskaźniki w tym zakresie ilustrują potencjalne zapotrzebowanie na wsparcie dla osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie o dostępności. Dotyczy to w szczególności zapotrzebowania na odpowiednią infrastrukturę; walidacji systemu wsparcia i opieki oraz aktywizacji nie tylko osób powyżej 65. roku życia, ale również tych w wieku produkcyjnym niemobilnym.

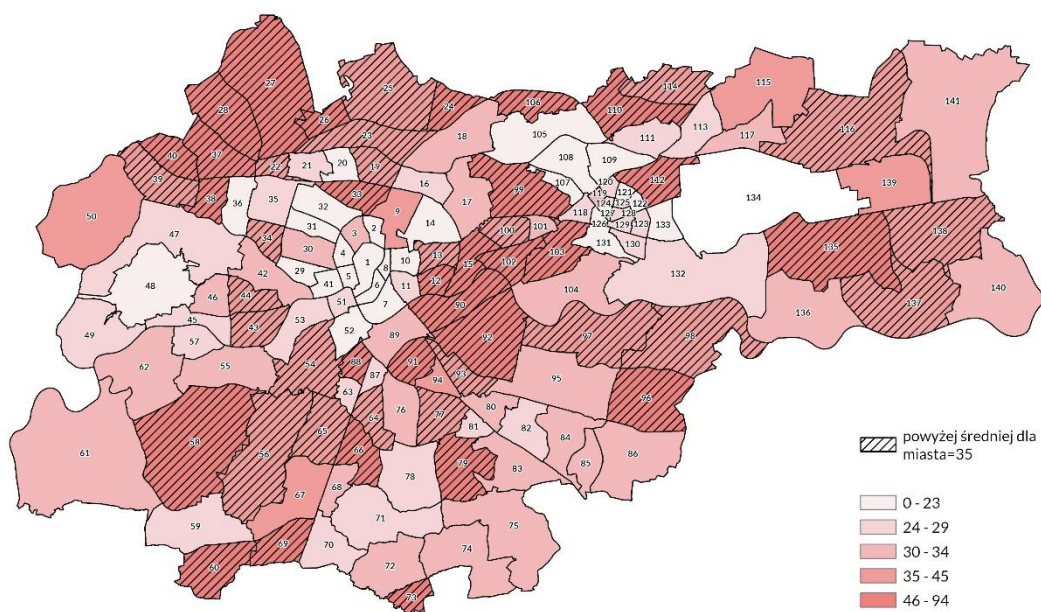
W celu zdiagnozowania koncentracji osób o szczególnych potrzebach na terenie Krakowa przeanalizowano w układzie przyjętych jednostek referencyjnych następujące wskaźniki:

- liczba dzieci 0-3 lat na 1 000 mieszkańców (WSP_4)
- liczba osób w wieku powyżej 60 lat na 1 000 mieszkańców (WSP_5)

Wskaźnik: liczba dzieci 0-3 lat na 1 000 mieszkańców (WSP_4)

Wskaźnik ten odnosząc się do zagadnień dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami jest komplementarny z kolejnym. W przypadku dzieci mamy do czynienia z problematyką dostępności wynikającej z braku samodzielności tak ruchowej (fizycznej), jak i mentalnej. W tym kontekście problem dostępności obejmujący różnego rodzaju bariery dotyczy zarówno samych dzieci, jak i ich opiekunów, przez co ulega on pod względem ilościowym faktycznej multiplikacji. Wskaźnik reprezentuje liczbę dzieci do lat 3 w populacji mieszkańców zameldowanych na pobyt stały.

Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie odnotowano wskaźnik wyższy od poziomu 35 osób w wieku do lat 3 na 1 000 mieszkańców. Analiza wykazała, że w 47 jednostkach odnotowano wartość większą, niż wartość średnia, natomiast w 94 zjawisko to nie miało negatywnego wpływu.

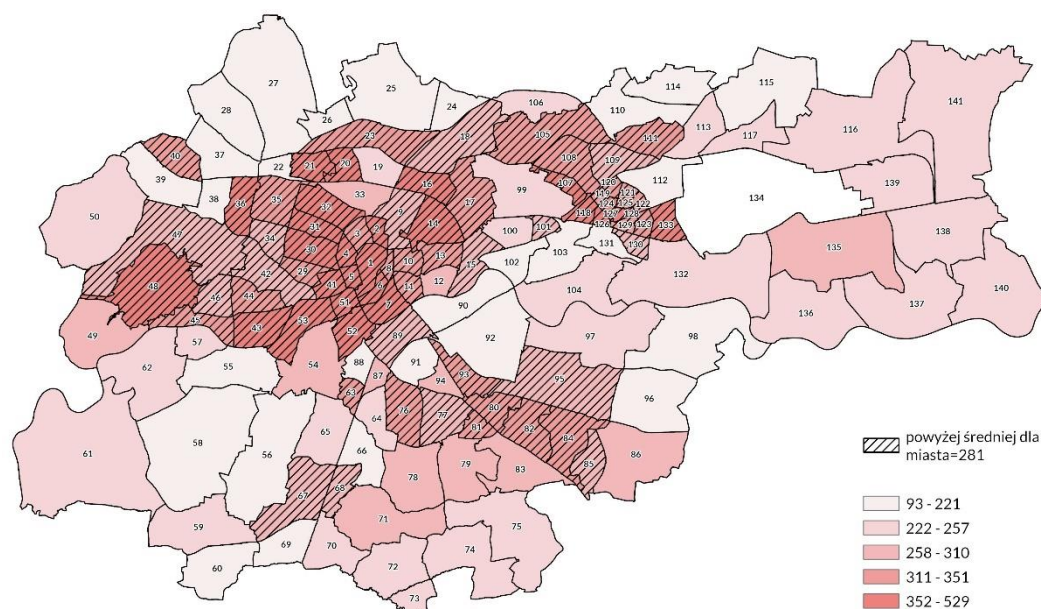
Rys. 10. Liczba dzieci w wieku 0-3 lat w jednostkach urbanistycznych na 1 000 mieszkańców w 2020 r.

Wskaźnik: liczba osób w wieku powyżej 60 lat na 1 000 mieszkańców (WSP-5)

Podobnie, jak w przypadku poprzedniego wskaźnika problem dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami wynika zarówno z braku samodzielności ruchowej (fizycznej), jak i mentalnej. Inaczej jednak, niż w przypadku dzieci, ma on nieco odmienną charakterystykę. Obejmuje zarówno osoby o bezwzględnych ograniczeniach, wymagające sprawowania bezpośredniej opieki, jak i ograniczenia w zróżnicowanym stopniu wpływające na samodzielność osoby, szczególnie na jej codzienne funkcjonowanie i komfort życia. Wskaźnik prezentuje liczbę osób w wieku powyżej 60 lat na 1000 mieszkańców zameldowanych na pobyt stały w roku 2020.

Za kryzysowe uznano jednostki o wartości powyżej 281 osób na 1 000 mieszkańców.

W 72 jednostkach odnotowano wartość większą, niż wartość średnia, natomiast w 69 zjawisko to nie miało negatywnego wpływu.

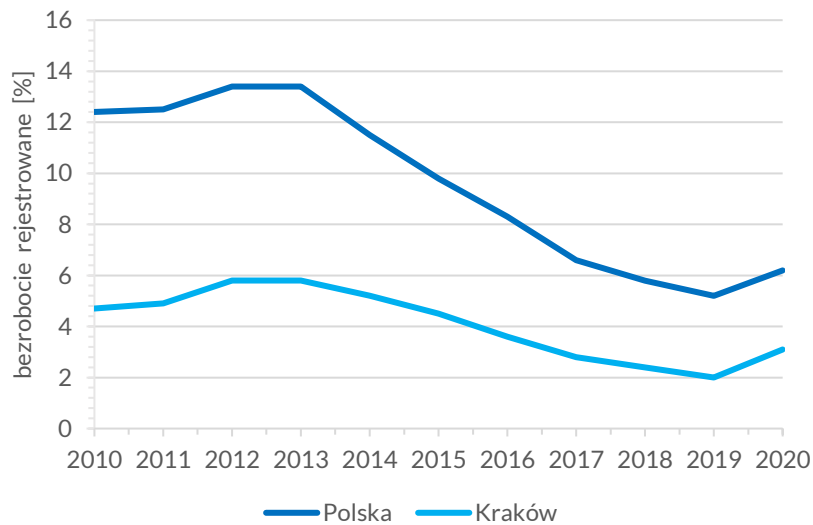
Rys. 11. Liczba osób w wieku powyżej 60 lat w jednostkach urbanistycznych na 1 000 mieszkańców w 2020r.

5.3. Wykluczenie społeczne z powodu bezrobocia

Rynek pracy w okresie 2013-2020 ewoluował w kierunku tzw. rynku pracownika – warunki rynkowe z punktu widzenia osób poszukujących pracy i zatrudnionych poprawiły się, a pracodawcy sygnalizowali coraz większe trudności z pozyskaniem lub utrzymaniem pracowników.

Sytuację na krakowskim rynku pracy charakteryzuje m.in. bardzo niski wskaźnik stopy bezrobocia rejestrowanego. W latach 2010-2020 jego wartość wahała się w przedziale od 2% w 2019 roku do 5,8% w latach 2012 i 2013. Stopa bezrobocia rejestrowanego między rokiem 2010 a 2020 spadła o 1,6 p.p. Na końcu tego okresu wyniosła 3,1%, charakteryzując się wartością bliską pojęciu bezrobocia naturalnego. Naturalna stopa bezrobocia nie jest możliwa do całkowitego zredukowania. Nawet w sytuacji, gdy występuje nadwyżka miejsc pracy przy deficycie siły roboczej, o czym trzeba pamiętać analizując zebrane dane, a szczególnie na etapie konstruowania kierunków działań w gminnym programie rewitalizacji. Celem niniejszej analizy było poszukiwanie w przestrzeni miasta obszarów, na których koncentrował się wysoki

odsetek osób bezrobotnych.

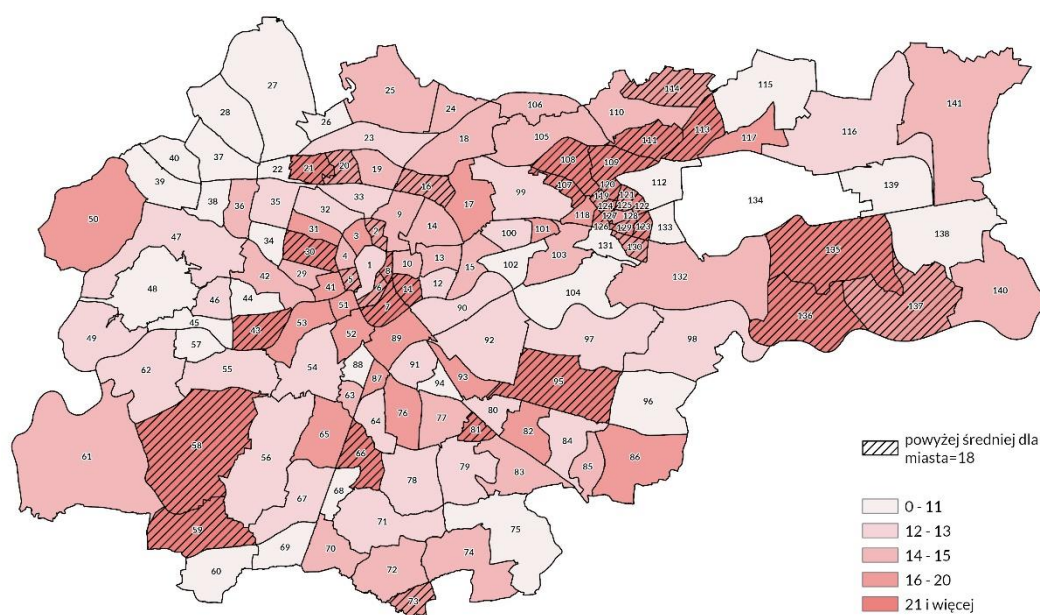
Rys. 12. Zmiana stopy bezrobocia rejestrowanego w Krakowie w latach 2010-2020.

W celu zdiagnozowania zróżnicowania poziomu bezrobocia na terenie Krakowa przeanalizowano w układzie przyjętych jednostek referencyjnych wskaźnik liczby bezrobotnych długotrwale na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym (WSP_6).

Przyjęto wskaźnik długotrwałego bezrobocia odnoszący się do osób zarejestrowanych w urzędzie pracy jako osób pozostających bez pracy przez okres powyżej 12 miesięcy. Bezrobocie to sytuacja, w której część ludzi zdolnych do pracy i chcących ją podjąć, nie znajduje zatrudnienia. Wśród jego przyczyn należy wymienić m.in. brak ofert pracy, niskie wykształcenie oraz brak kwalifikacji i doświadczenia zawodowego. Zjawisko to jest przyczyną kolejnych problemów społecznych, np. pogłębiającej się niezaradności życiowej, ubóstwa, przestępczości i marginalizacji społecznej, dlatego istotne jest wdrażanie działań mających na celu jego niwelowanie. Bezrobocie stanowi kluczową barierę dla rozwoju społeczno-gospodarczego społeczności lokalnej.

Z punktu widzenia rynku pracy jest to zjawisko niekorzystne, wskazuje bowiem na trwały brak perspektywy zatrudnienia, lub aktywną „szara strefę”. Dotyczy także kobiet mających trudności z powrotem na rynek pracy po urodzeniu dziecka.

Wskaźnik ilustruje liczbę bezrobotnych długotrwale na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym zameldowanych na pobyt stały w roku 2020. Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie wskaźnik osiągnął wartość powyżej 18 osób bezrobotnych długotrwale na 1 000 mieszkańców. Z analizy wynika, iż w 38 jednostkach urbanistycznych odnotowano wartość większą, niż wartość średnia, natomiast w 103 zjawisko to nie wywierało istotnego wpływu na życie mieszkańców.

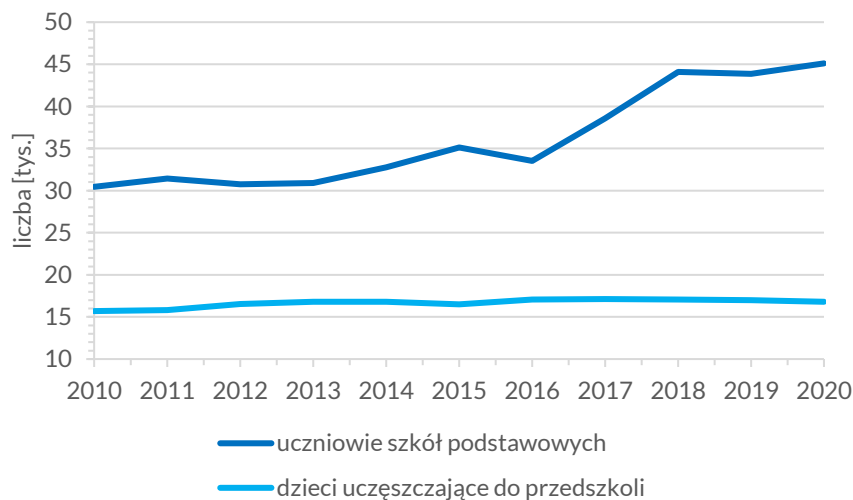

Rys. 13. Liczba bezrobotnych długotrwale w jednostkach urbanistycznych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2020 r.

5.4. Problemy edukacyjne

Niski poziom edukacji, zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, może być jedną z przesłanek wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji. Z uwagi na dostępność danych, do analizy wykorzystano wskaźnik średniego wyniku egzaminu na koniec szkoły podstawowej. Należy jednocześnie podkreślić, iż na podstawie tego wskaźnika nie można wprost wnioskować o poziomie nauczania w rozumieniu jakości pracy poszczególnych szkół. Świadczą one raczej o liczbie dzieci przejawiających trudności w edukacji, a problemy te często związane są także z czynnikami pozaszkolnymi, np. sytuacją domową.

Miasto Kraków realizuje zadania własne z zakresu edukacji m.in. poprzez prowadzenie szkół podstawowych i przedszkoli. W 2020 roku do samorządowych szkół podstawowych uczęszczało 45 107 uczniów, tj. 48,13% więcej, niż w roku 2010. Z kolei liczba dzieci w miejskich przedszkolach w latach 2010-2020 wzrosła o 7,12% do 16 816.

Rys. 14. Zmiana liczby dzieci uczęszczających do ogólnodostępnych placówek samorządowych w latach 2010-2020.

W badaniu „Barometru Krakowskiego 2020” większość mieszkańców wyraziła zadowolenie z jakości edukacji dzieci i młodzieży w Krakowie. Aspekt ten został pozytywnie oceniony przez 67% respondentów, a negatywnie przez 11% z nich. Jakość edukacji dzieci i młodzieży była również wymieniana jako jeden z priorytetowych aspektów mieszkania w mieście.

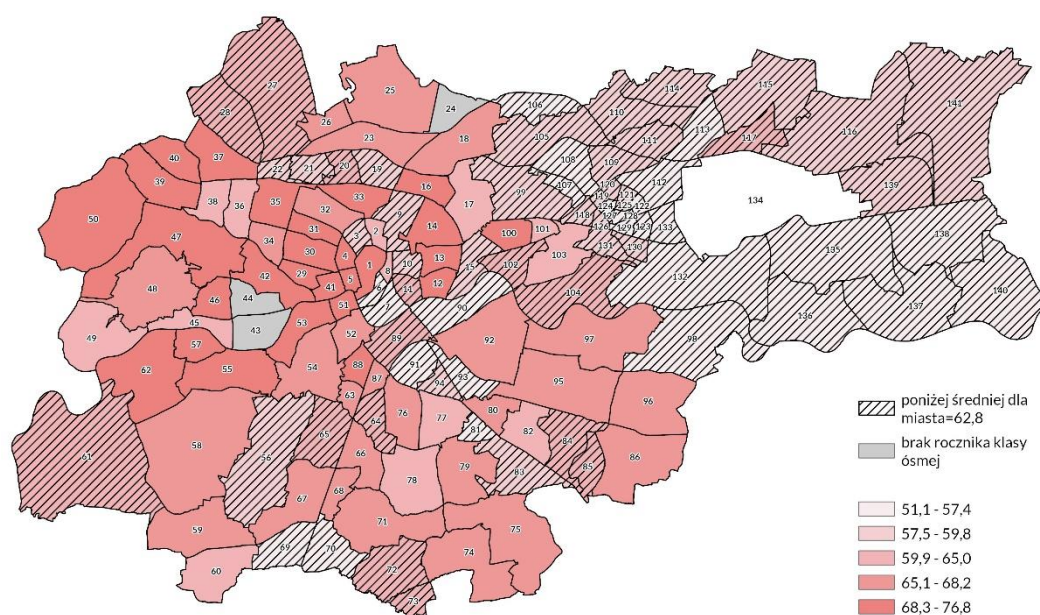
W celu zidentyfikowania obszarów miasta z koncentracją problemów w zakresie poziomu edukacji przeanalizowano wskaźnik obrazujący średni wynik egzaminu ósmoklasisty (WSP_7).

Wskaźnik ten przyjęto, jako miarę poziomu edukacji ze względu na jego powszechny i obligatoryjny charakter, co czyni go reprezentatywnym dla populacji.

Egzamin ósmoklasisty obejmuje wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego w odniesieniu do wybranych przedmiotów nauczanych w klasach I–VIII. Egzamin ósmoklasisty jest egzaminem obowiązkowym, co oznacza, że każdy uczeń musi do niego przystąpić, aby ukończyć szkołę. Nie jest określony minimalny wynik, jaki uczeń powinien uzyskać, dlatego egzaminu ósmoklasisty nie można nie zdać. Egzamin ósmoklasisty jest przeprowadzany w formie pisemnej. Ósmoklasista przystępuje do egzaminu z trzech przedmiotów obowiązkowych, tj.: języka polskiego, matematyki oraz wybranego języka obcego nowożytnego (angielski, francuski, hiszpański, niemiecki, rosyjski, ukraiński lub włoski). Wysokie wyniki egzaminu ósmoklasisty zwiększają szansę na dostanie się do renomowanych szkół średnich przygotowujących do pracy zawodowej lub dalszej edukacji. Niższe wyniki w niektórych dzielnicach miasta mogą oznaczać niezaspokojoną potrzebę zajęć uzupełniających dla dzieci zamieszkujących te obszary lub niedostateczną jakość kształcenia w poszczególnych szkołach.

Do analizy wybrano tylko szkoły publiczne samorządowe z odnotowanym wynikiem z egzaminu. Wskaźnik obejmuje średni wynik egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego, matematyki oraz wybranego języka obcego nowożytnego w roku 2020. W analizie nie brano pod uwagę jednostek, w których nie odnotowano rocznika klasy ósmej (3)

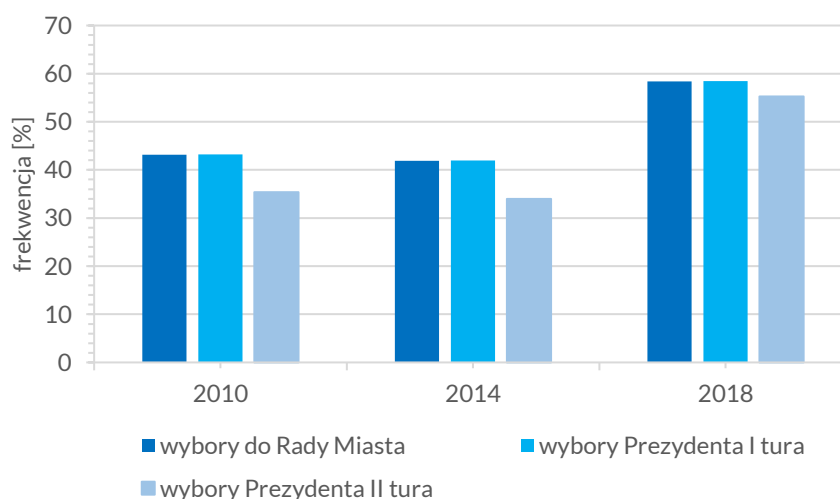
Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie średni wskaźnik osiągnął wartość mniejszą niż 62,8%. Z analizy wynika, że w 70 jednostkach odnotowano wartość niższą od średniej (jednostki kryzysowe), a w 67 z nich odnotowano wartość wyższą, niż wartość średnia.

Rys. 15. Średni wynik egzaminu ósmoklasisty w jednostkach urbanistycznych w 2020 r. w %.

5.5. Poziom aktywności obywatelskiej

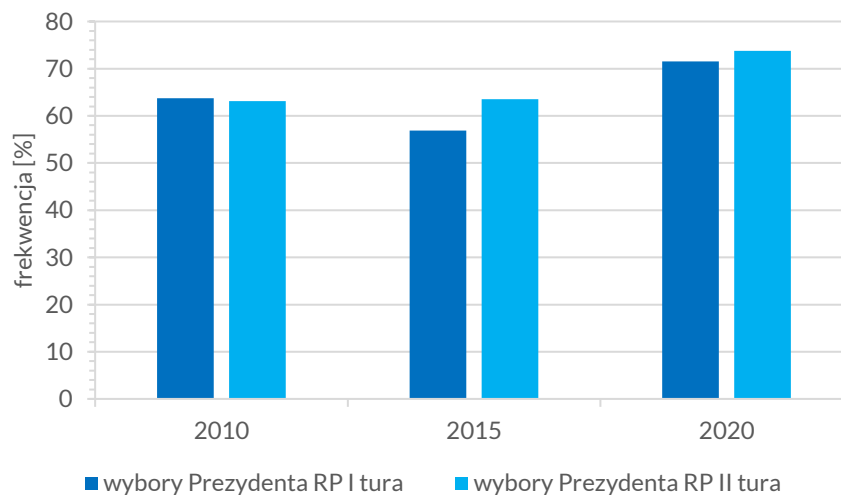
Jednym z przejawów dojrzałości społeczeństwa obywatelskiego jest poziom aktywności wyrażony poprzez udział mieszkańców w wyborach. Podczas przeprowadzonych w 2018 roku wyborów samorządowych odnotowano wyraźnie wyższą frekwencję, niżeli podczas wyborów samorządowych w 2014 i 2010 roku, co oznacza wzrost aktywności wśród mieszkańców Krakowa. W wyborach do Rady Miasta w 2018 roku wzięło udział 58,41% uprawnionych, co przełożyło się na wzrost frekwencji w stosunku do roku 2014 o 16,5 p.p. oraz do roku 2010 o 15,24 p.p. W pierwszej turze wyborów Prezydenta Krakowa frekwencja wyniosła 58,43%, tj. o 16,5 p.p. więcej, niż w roku 2014 i o 15,22 p.p. więcej, niż w roku 2010. Z kolei w drugiej turze tych wyborów wzięło udział 55,26% uprawnionych, co oznacza wzrost frekwencji w stosunku do roku 2014 o 21,31 p.p. oraz do roku 2010 o 19,89 p.p.

Rys. 16. Zmiana frekwencji w wyborach samorządowych w latach 2010-2018.

W pierwszej turze wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w 2020

roku zagłosowało w Krakowie 71,54% uprawnionych do głosowania, a w drugiej turze 73,77%. W Polsce frekwencja wyniosła 64,51% w pierwszej i 68,18% w drugiej turze wyborów. W pierwszych turach wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, które odbyły się w 2015 i 2010, zanotowano w Krakowie niższą frekwencję w stosunku do roku 2020 kolejno o 14,63 p.p. oraz 7,81 p.p. W drugiej turze wyborów prezydenckich w 2020 roku zagłosowało o kolejno 10,24 p.p. i 10,67 p.p. więcej mieszkańców Krakowa, niż w roku 2015 i 2010.

Rys. 17. Zmiana frekwencji w wyborach prezydenckich w latach 2010-2020.

5.6. Poziom aktywności obywatelskiej - analiza wskaźnikowa

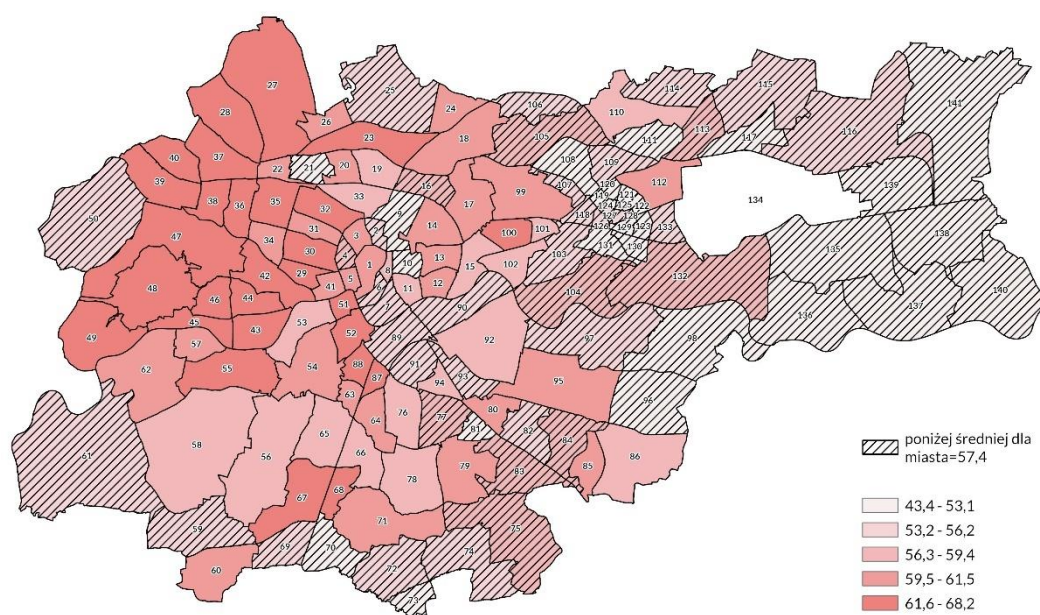
W celu zidentyfikowania obszarów miasta z niskim poziomem uczestnictwa w życiu publicznym przeanalizowano wskaźnik frekwencji w wyborach samorządowych (WSP_8).

Powodzenie prowadzonego procesu rewitalizacji uzależnione jest od poziomu zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalnej społeczności. Dojrzałość społeczeństwa obywatelskiego przejawia się m.in. poprzez udział mieszkańców w wyborach. Frekwencja wyborcza to najczęściej używana miara społeczeństwa obywatelskiego, której poziom odzwierciedla występowanie nierówności społecznych, zarówno strukturalnych, jak i ekonomicznych oraz stopień akceptacji systemu politycznego. Przyjęty wskaźnik odnosi się do wyborów lokalnych, samorządowych, jako najlepiej oddającego poziom zaangażowania obywateli w sprawy lokalne, najbliższe, o najwyższym potencjale wpływu.

We wskaźniku przeanalizowano frekwencję w wyborach samorządowych: do Rady Miasta Krakowa, I i II tury wyborów Prezydenta Miasta Krakowa w roku 2018.

Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie wartość wskaźnika była niższa od 57,4%.

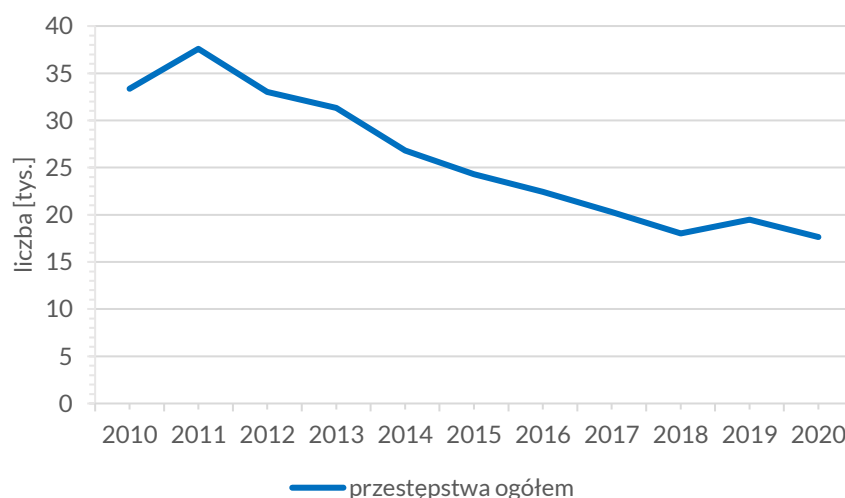
Biorąc pod uwagę ww. kryterium, jako kryzysowe odnotowano 65 jednostek, co stanowi 46% wszystkich jednostek.

Rys. 18. Frekwencja w wyborach samorządowych w roku 2018 w %.

5.7. Poziom bezpieczeństwa

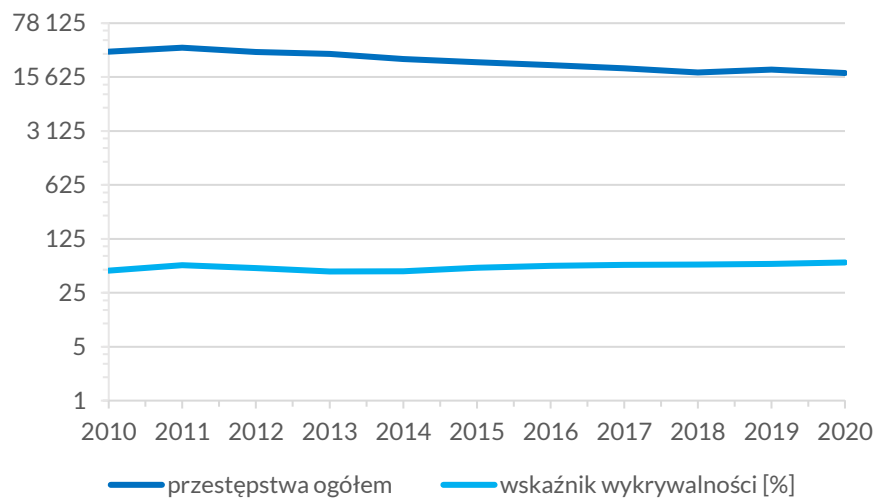
Lata 2010-2020 przyniosły spadek liczby stwierdzonych przestępstw w Krakowie. W 2020 roku stwierdzono 17 639 przestępstw, czyli o 1 837 mniej, niż w roku poprzednim, gdy odnotowano ich 19 476. Porównując lata 2020 i 2010 stwierdzono ich mniej o 15 721, tj. o 47,13%. Wyjątkiem w trendzie spadkowym stwierdzanych przestępstw były lata 2011 i 2019, gdy odnotowano ich wzrost w stosunku do lat poprzednich o kolejno 12,66% oraz 8,1%. Zatem poziom bezpieczeństwa publicznego, oceniany przez pryzmat liczby popełnianych przestępstw w Krakowie uległ znacznej poprawie.

Rys. 19. Zmiana liczby stwierdzonych przestępstw w Krakowie w latach 2010-2020.

Systematycznej poprawie ulegała również wykrywalność ogólna przestępstw. W 2020 roku wyniosła 61,8%, co stanowiło wzrost o 2,45 punkty procentowe (p.p.) w stosunku do 2019 roku i o 13,57 p.p. w stosunku do 2010 roku. Wyjątkiem w trendzie spadkowym wskaźnika

wykrywalności przestępstw były lata 2012 i 2013, gdy wykryto mniej przestępstw w stosunku do lat poprzednich o kolejno 4,8 p.p. oraz 5,2 p.p..

Rys. 20. Zmiana poziomu wykrywalności przestępstw w latach 2010-2020.

Badanie „Barometru Krakowskiego 2020” pokazało zadowolenie mieszkańców z poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego w Krakowie. Pozytywnie w tej kwestii wypowiedziało się 65% respondentów, a przeciwne zdanie na ten temat zadeklarowało 8% z nich.

Poziom bezpieczeństwa analizowany był z wykorzystaniem dwóch wskaźników: liczby przestępstw na 1 km² oraz liczby wykroczeń na 1 km².

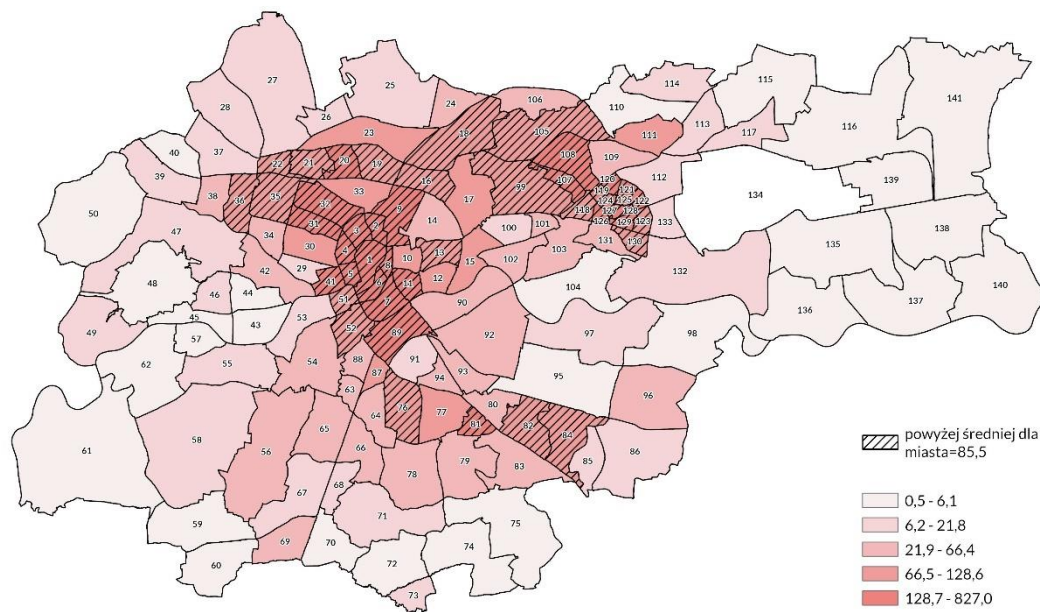
Wskaźnik: liczba przestępstw na 1 km² (WSP_9)

Przestępczość jest negatywnym zjawiskiem wywołującym sytuację kryzysową w aspekcie społecznym, a tym samym istotną składową degradacji obszaru obniżającą jakość życia jego mieszkańców. Przestępczość w znacznym stopniu wpływa na poczucie bezpieczeństwa. Przestępstwo stwierdzone to przestępstwo będące zbrodnią lub występkiem ściganym z oskarżenia publicznego, w tym także przestępstwem skarbowym, objętym zakończonym postępowaniem przygotowawczym, w wyniku którego potwierdzono zaistnienie czynu zabronionego¹⁵.

Wskaźnik obejmuje liczbę wszystkich przestępstw na 1 km² w jednostkach urbanistycznych w roku 2020.

Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie wartość wskaźnika wyniosła powyżej 85,5 przestępstwa na km². Z przeprowadzonych analiz wynika, że w 46 jednostkach odnotowano wartość większą, niż wartość średnia. W jednostkach tych odnotowano zatem większą od średniej koncentrację przestępstw.

¹⁵ <https://prawo.uni.wroc.pl/sites/default/files/students-resources/Wykrywanie...%20zagadnienia%20wst%C4%99pne.pdf>

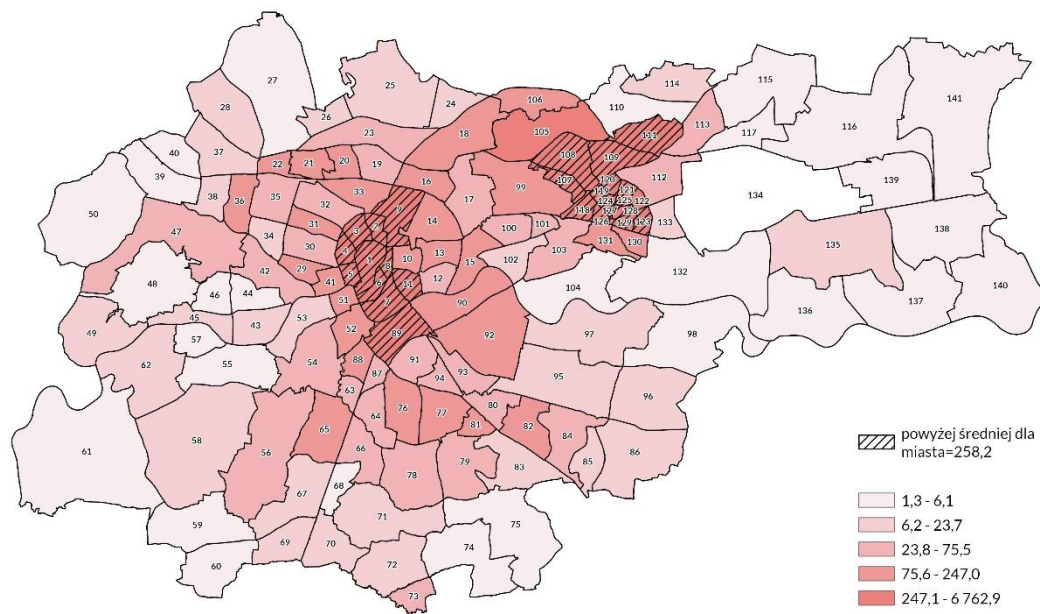

Rys. 21. Liczba przestępstw na 1 km² w jednostkach urbanistycznych w roku 2020.

Wskaźnik: liczba wykroczeń na 1 km² (WSP_10)

Bardziej bezpośrednio na poczucie bezpieczeństwa obywateli wpływają popełniane wykroczenia, czyli czyny zabronione i społecznie szkodliwe niebędące przestępstwami. Należą do nich m.in.: wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu, przeciwko instytucjom państwowym, samorządowym i społecznym, przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia, przeciwko osobom, zdrowiu, mieniu oraz obyczajności. Ich cechą charakterystyczną jest zdecydowanie większe natężenie, niż w przypadku przestępstw. We wskaźniku nie uwzględniono wykroczeń komunikacyjnych ze względu na większą korelację przestrzenną z układem komunikacyjnym, niż z gęstością zaludnienia.

Wskaźnik dotyczy liczby wykroczeń, z wyłączeniem komunikacyjnych, na 1 km² w jednostkach urbanistycznych w roku 2020. Za kryzysowe uznano jednostki, gdzie wartość odnotowanego wskaźnika była wyższa od 258,2 wykroczeń na km². Poziom taki odnotowano jedynie w 26 jednostkach (18% wszystkich jednostek).

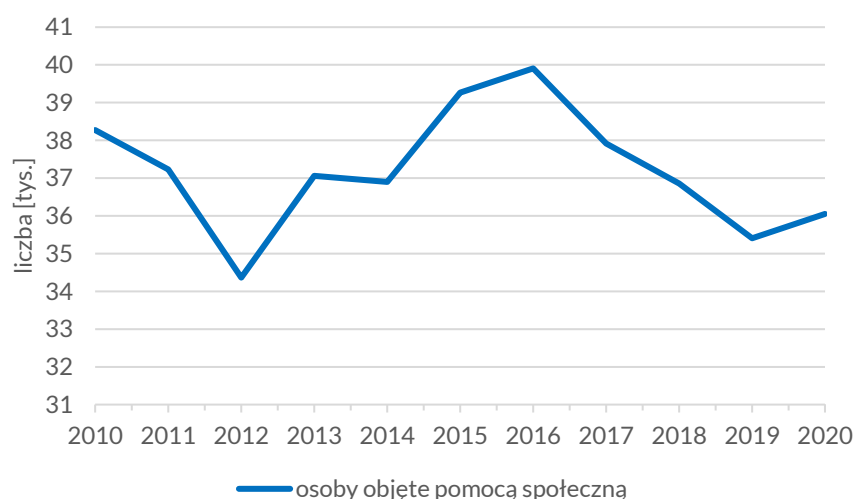

Rys. 22. Liczba wykroczeń na 1 km² w jednostkach urbanistycznych w roku 2020.

5.8. Ryzyko wykluczenia społecznego z powodu ubóstwa

Ubóstwo jest zjawiskiem społecznym polegającym na braku wystarczającej ilości środków materialnych niezbędnych do pokrycia określonego poziomu wydatków na dobra i usługi. Dochody i zasoby osób dotkniętych ubóstwem są na tyle niedostateczne, że uniemożliwiają im osiągnięcie poziomu życia uznanego za wystarczający w społeczeństwie, w którym żyją. Z powodu ubóstwa mieszkańcy mogą zostać dotknięci wieloma niekorzystnymi zjawiskami wynikającymi z bezrobocia, niskich dochodów, złych warunków mieszkaniowych, nieodpowiedniej opieki zdrowotnej, czy barier w dostępie do kształcenia, korzystania z kultury, sportu i rekreacji. W katalogu diagnozowanych zjawisk kryzysowych ubóstwo stanowi jeden z najpoważniejszych czynników kryzysotwórczych. Jest problemem społecznym, który może skutkować niesamodzielnością mieszkańców, objawiającą się poprzez konieczność pozyskiwania pomocy społecznej lub finansowej.

W 2020 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej objął opieką 36 054 osoby. Udzielono pomocy 3 542 rodzinom z dziećmi, 1 364 rodzinom niepełnym oraz 4 575 rodzinom emerytów i rencistów. Wsparcie otrzymało 469 rodzin zastępczych i 3 rodzinne domy dziecka oraz 250 usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych i placówek. Udzielono również wsparcia finansowego w postaci zasiłków i stypendiów szkolnych 944 uczniom, a w ramach rządowego programu pomocy uczniom „Wyprawka szkolna” – 704 uczniom. Miasto wspierało także rodziny wielodzietne zamieszkałe na terenie Krakowa poprzez Krakowską Kartę Rodzinna 3+ (KKR3+). W 2020 roku w Programie KKR3+ wzięło udział 5 120 rodzin. Ważnym elementem polityki prorodzinnej miasta było także prowadzenie Klubów Rodziców z dziećmi do lat 3 (w roku 2020 funkcjonowały 42 Kluby). Między rokiem 2010 a 2020 zmniejszyła się o 5,79% liczba osób objętych pomocą społeczną. Wartość ta na przestrzeni lat wahała się w przedziale od 34 365 w 2012 do 39 907 w 2016 roku.

Rys. 23. Zmiana liczby osób objętych pomocą społeczną w Krakowie w latach 2010-2020.

Z badania „Barometru Krakowskiego 2020” płynie informacja, że 28% mieszkańców Krakowa z trudnością „wiązała koniec z końcem”. Pozostali mieszkańcy, którzy wzięli udział w badaniu zadeklarowali, że nie mieli z tym większego problemu.

Istotną barierę przy analizie ubóstwa stanowi brak możliwości pozyskania wiarygodnych i obiektywnych danych w skali całej populacji, jak np. poziom dochodów (PIT), czy danych dotyczących osób niezarejestrowanych w systemie opieki społecznej.

Poziom ubóstwa analizowano przy wykorzystaniu trzech wskaźników:

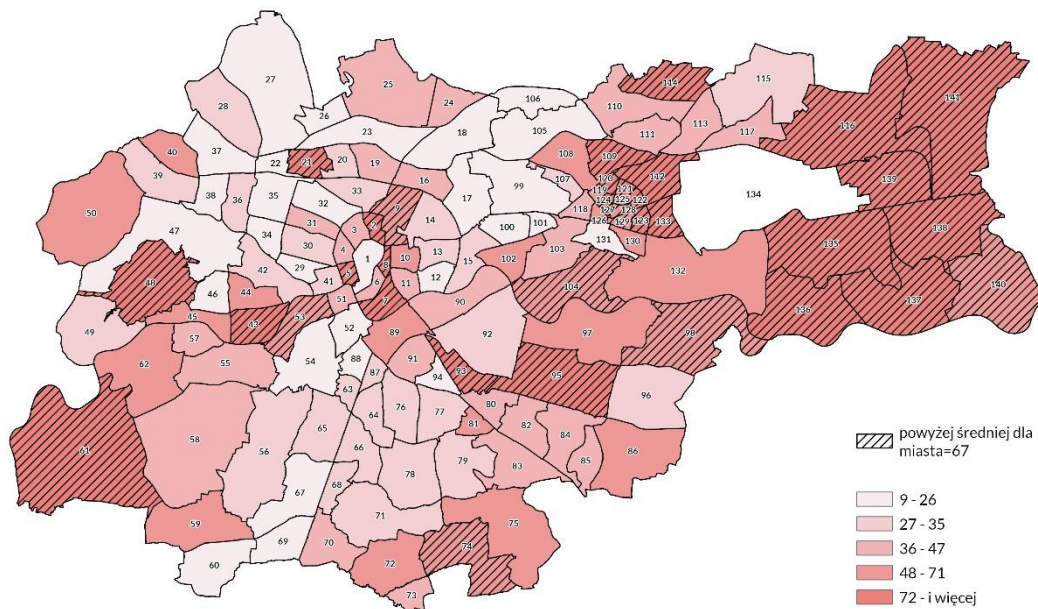
- liczby osób z wydaną w roku 2020 decyzją o przyznanej pomocy społecznej z MOPS na 1000 mieszkańców (WSP_11)
- siły nabywczej (WSP_12)
- udziału „złych” kredytów i pożyczek w ogólnej liczbie udzielonych kredytów i pożyczek (WSP_13)

Wskaźnik: liczba osób z wydaną w roku 2020 decyzją o przyznanej pomocy społecznej z MOPS na 1000 mieszkańców (WSP_11)

Jako pierwszy wskaźnik określający poziom ubóstwa przyjęto skalę korzystania z pomocy społecznej, to jest liczbę beneficjentów tej pomocy w liczbie mieszkańców wyrażony w postaci liczby osób z wydaną w roku 2020 decyzją o przyznanej pomocy społecznej z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na 1000 mieszkańców. MOPS jest jednostką organizacyjną, której działalność polega na realizacji zadań miasta w zakresie pomocy społecznej. Pomoc MOPSu umożliwia mieszkańcom Krakowa przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są sami w stanie pokonać. Beneficjenci pomocy społecznej to zbiorowość wszystkich członków gospodarstw domowych, a także osoby bezdomne, które w roku badania skorzystały przynajmniej raz z jakiegokolwiek pomocy świadczonej przez ośrodki pomocy społecznej, przyznanej decyzją administracyjną poprzedzoną wywiadem środowiskowym. Przyczynami korzystania z pomocy społecznej, często ze sobą powiązanymi, mogą być m.in. bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba i uzależnienia.

Podstawą wskaźnika jest liczba osób zameldowanych na pobyt stały z wydaną decyzją o przyznanej pomocy społecznej z MOPS na 1000 mieszkańców w roku 2020.

Za jednostki kryzysowe uznano te obszary, gdzie wartość wskaźnika przekroczyła poziom 67 osób z decyzją o przyznanej pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców. Z analizy rozkładu danych wynika, że w 36 jednostkach urbanistycznych odnotowano wartość większą, niż wartość średnia.

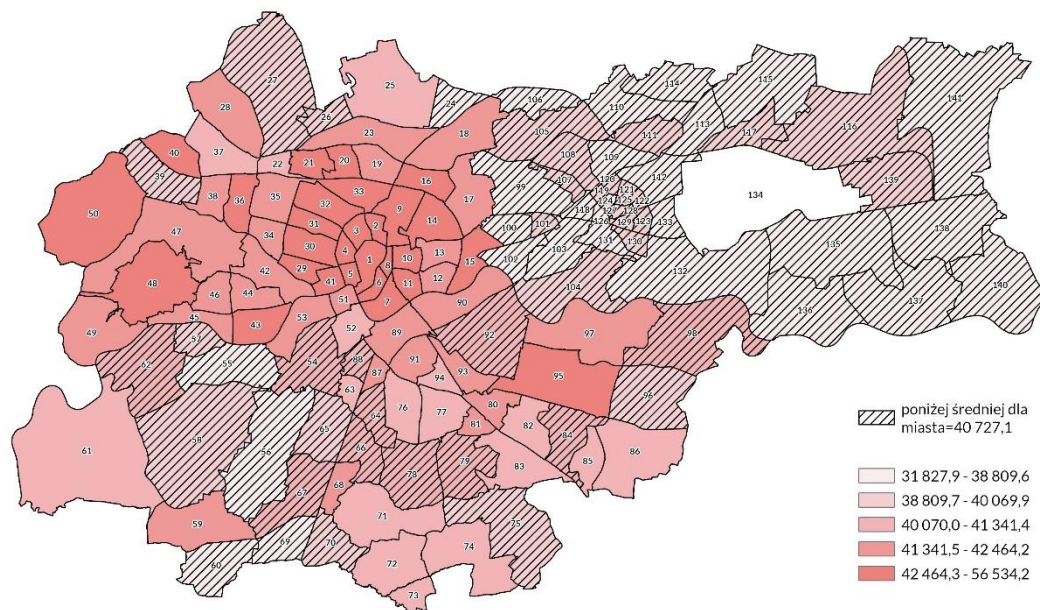
Rys. 24. Liczba osób z wydaną w roku 2020 decyzją o przyznanej pomocy społecznej z MOPS w jednostkach urbanistycznych na 1000 mieszkańców.

Wskaźnik: siła nabywcza (WSP_12)

Pojęcie „siły nabywczej” jest rozumiane jako nominalny (bez uwzględnienia inflacji) dochód rozporządzalny po odjęciu podatków i darowizn, z uwzględnieniem ewentualnych świadczeń państwowych. Konsumenci wykorzystują ogólną siłę nabywczą na pokrycie wydatków takich jak żywność, mieszkanie, usługi, energia, prywatne plany emerytalne i ubezpieczeniowe oraz pozostałe wydatki takie jak wakacje, transport i nabytki konsumenckie. Mieszkańcy mający niską siłę nabywczą niekiedy nie są w stanie zapewnić sobie i swoim rodzinom podstawowych warunków do życia, czyli uregulować płatności za mieszkanie i energię, co może przełożyć się na występowanie innych problemów społecznych pogłębiających kryzys. Istotna jest zatem identyfikacja obszarów zamieszkiwanych przez osoby o niskim wskaźniku siły nabywczej skutkująca przeciwdziałaniem ubóstwu mieszkańców.

Jako wskaźnik obrazujący poziom ubóstwa ekonomicznego przyjęto wskaźnik ogólnej siły nabywczej na 1 mieszkańca (liczba mieszkańców wg danych źródłowych) w roku 2020.

Za jednostki kryzysowe uznano obszary, gdzie odnotowano średni dochód na poziomie niższym od 40 727,1 zł rocznie na osobę. Spośród 141 jednostek urbanistycznych wartość niższą od średniej odnotowano w 74 jednostkach.

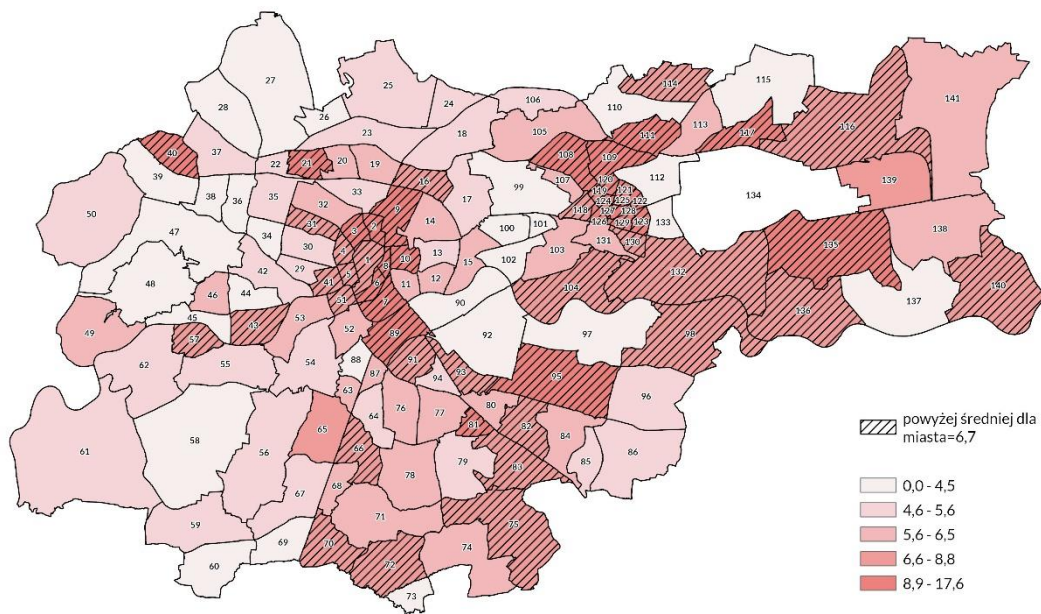
Rys. 25. Siła nabywcza mieszkańców jednostek urbanistycznych w zł/osobę/rok w 2020 r.

Wskaźnik: udział "złych" kredytów i pożyczek osób fizycznych w ogólnej liczbie udzielonych kredytów i pożyczek (WSP-13)

„Złe” kredyty lub pożyczki (NPL - ang. *non-performing loan*) to takie, których osoba nie jest w stanie regularnie spłacać, gdy płatności są przeterminowane o ponad 90 dni lub gdy oceniono, że jest mało prawdopodobne, by kredyt został spłacony. Do symptomów deprywacji ekonomicznej należą również problemy z terminową spłatą rat i kredytów. Wzięcie kredytu świadczy o potrzebie uzupełnienia domowego budżetu o brakujące środki. Brak możliwości jego spłaty w sytuacji, gdy konsument odczuwa niedobór środków finansowych, dodatkowo przyczynia się do pogorszenia jego sytuacji. Konsekwencją niewypłacalności może być pogorszenie statusu materialnego. Udział "złych" kredytów i pożyczek osób fizycznych w ogólnej liczbie udzielonych kredytów i pożyczek jest więc istotnym wskaźnikiem ukazującym skalę ubóstwa mieszkańców.

Wskaźnik dotyczy udziału kredytów i pożyczek osób fizycznych z nieterminową spłatą kapitału lub odsetek w liczbie zobowiązań ogółem w roku 2020.

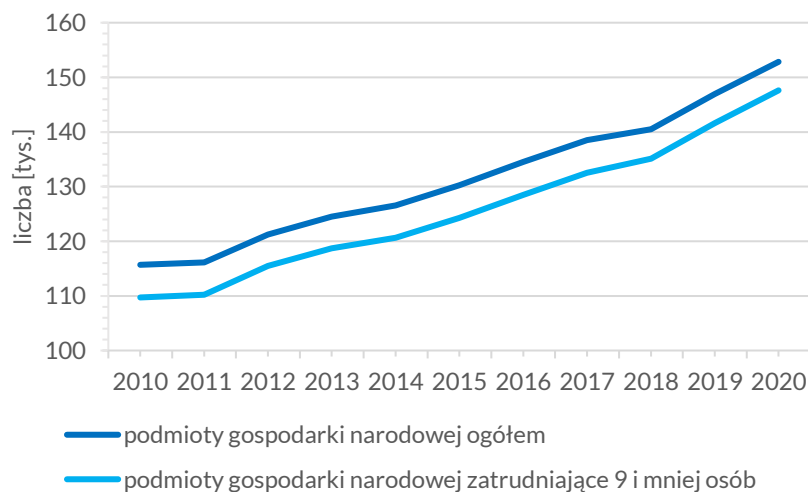
Za jednostki kryzysowe uznano obszary o wartości wskaźnika wyższej od poziomu 6,7%. Z przeprowadzonej analizy wynika, że aż w 55 jednostkach odnotowano taką wartość.

Rys. 26. Udział "złych" kredytów i pożyczek w ogólnej liczbie udzielonych kredytów i pożyczek w jednostkach urbanistycznych w %.

6. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk gospodarczych

Według stanu z końca grudnia 2020 roku w rejestrze REGON wpisanych było 152 837 podmiotów gospodarki narodowej z siedzibą w Krakowie. Oznacza to, że ich liczba od 2010 roku zwiększyła się o 37 150, tj. o 32,11%. Szczególną uwagę zwraca udział w tej puli przedsiębiorstw zatrudniających mniej, niż 9 pracowników, które stanowiły w 2020 roku 96,58% ogólnej liczby przedsiębiorstw, z czego 82 689 to przedsiębiorcy będący osobami fizycznymi (w tym prowadzących działalność w formie spółek cywilnych). W 2010 roku udział przedsiębiorstw zatrudniających mniej, niż 9 pracowników w ogólnej liczbie przedsiębiorstw wynosił 94,83%. W latach 2010-2020 liczba przedsiębiorstw zatrudniających mniej, niż 9 pracowników wzrosła o 34,55% ze 109 710 do 147 612.

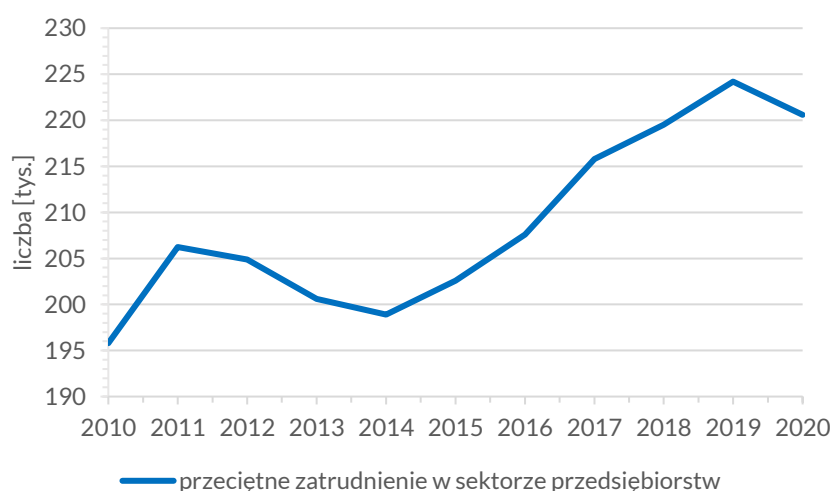

Rys. 27. Zmiana liczby podmiotów gospodarki narodowej w latach 2010-2020.

W latach 2010-2020 przeciętna liczba osób zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw oscylowała w przedziale od 195 800 w 2010 roku do 224 200 w 2019 roku. Między rokiem

2010 a 2020 przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wzrosło o 24 800 osób, tj. o 12,67%.

W 2020 roku przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw (w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób) zmniejszyło się o 1,6% w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku (przed rokiem odnotowano wzrost o 2,2%). Największe spadki w zatrudnieniu odnotowano w sektorze zakwaterowanie i gastronomia (o 12,6%) oraz w handlu i naprawie pojazdów samochodowych (o 12,1%). Zatrudnienie wyższe, niż przed rokiem odnotowano przede wszystkim w sekcjach: działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (o 10,7%) oraz informacja i komunikacja (o 10,4%). Znaczny wpływ na zmiany w zatrudnieniu miała bez wątpienia pandemia Covid-19, której konsekwencją było upowszechnienie się pracy zdalnej.

Rys. 28. Zmiana liczby zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw w Krakowie w latach 2010-2020.

Jednym ze źródeł degradacji poszczególnych obszarów miasta jest niska kondycja ekonomiczna, zarówno mieszkańców, jak i lokalnej przedsiębiorczości, brak odpowiedniej infrastruktury, odpowiednich zachęt do inwestowania, a w szczególności brak postaw przedsiębiorczych wśród osób z grup defaworyzowanych. Proces rewitalizacji obejmuje zatem działania zmierzające do ograniczenia bezrobocia i rozwoju przedsiębiorczości, w szczególności ekonomii społecznej, wzrostu jakości usług i osiągnięcia równowagi ekonomicznej na obszarze kryzysowym. Dobrze prosperująca gospodarka miasta jest kluczowa dla rozwoju infrastruktury i świadczenia wysokiej jakości usług publicznych.

W celu zidentyfikowania obszarów miasta o największym nasileniu problemów gospodarczych przeanalizowano następujące wskaźniki :

- aktywność gospodarcza w roku 2020 (WG_1)
- dynamika cen nieruchomości na rynku pierwotnym za lata 2010 – 2020 (WG_2)
- dynamika cen nieruchomości na rynku wtórnym za lata 2010 – 2020 (WG_3)

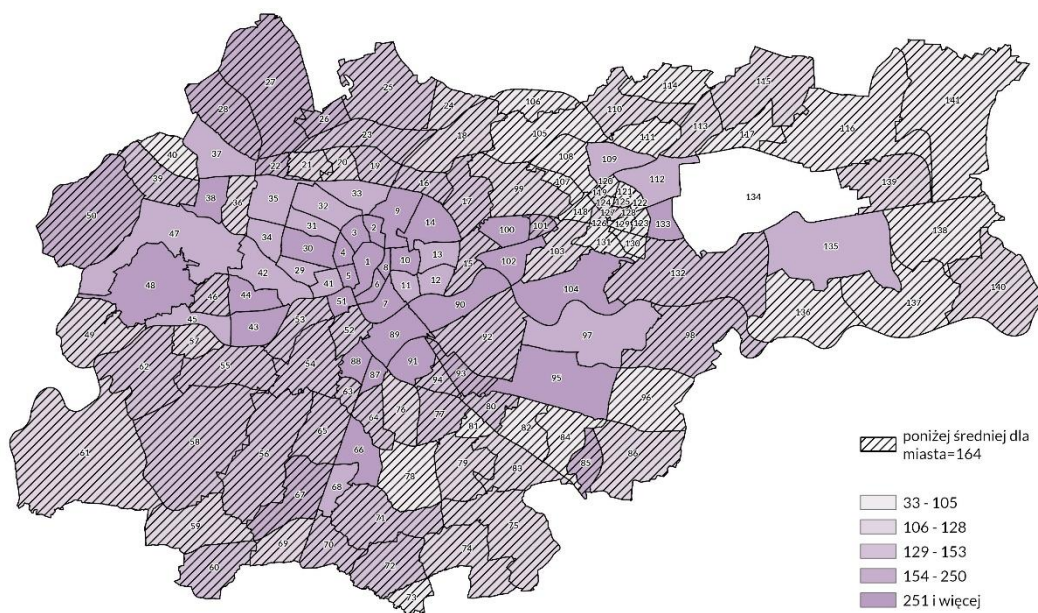
Wskaźnik: aktywność gospodarcza w roku 2020 (WG_1)

Kluczowym, w odniesieniu do obszarów zdegradowanych, aspektem aktywności gospodarczej, jest jej lokalny charakter, którego miarą jest skłonność/zdolność do podejmowania działalności gospodarczej przez osoby fizyczne. Przypomnieć należy, że w skali Krakowa, ponad 96% ogólnej liczby przedsiębiorstw to te, zatrudniające mniej, niż 9 pracowników, a 54% to

przedsiębiorcy będący osobami fizycznymi. Niska wartość wskaźnika w danej dzielnicy świadczy o niedostatecznej aktywności gospodarczej małych przedsiębiorstw lokalnych. Uwidocznienie koncentracji tego zjawiska stwarza szansę na poprawę sytuacji poprzez rozwinięcie systemu szkoleń i doradztwa zawodowego oraz wdrażanie mechanizmów zachęcających do prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Może przyczynić się również do zmniejszenia bezrobocia i ubóstwa wśród mieszkańców.

Przyjęty wskaźnik dotyczy liczby jednoosobowych działalności gospodarczych i spółek cywilnych na 1 000 mieszkańców zameldowanych na pobyt stały w 2020 roku.

Za jednostki kryzysowe uznano te, w których wskaźnik osiągnął wartość poniżej 164 podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców. Z analizy wynika że taki stan rzeczy odnotowano w 93 jednostkach.

Rys. 29. Liczba jednoosobowych działalności gospodarczych i spółek cywilnych na 1 000 mieszkańców w 2020 r. w jednostkach urbanistycznych.

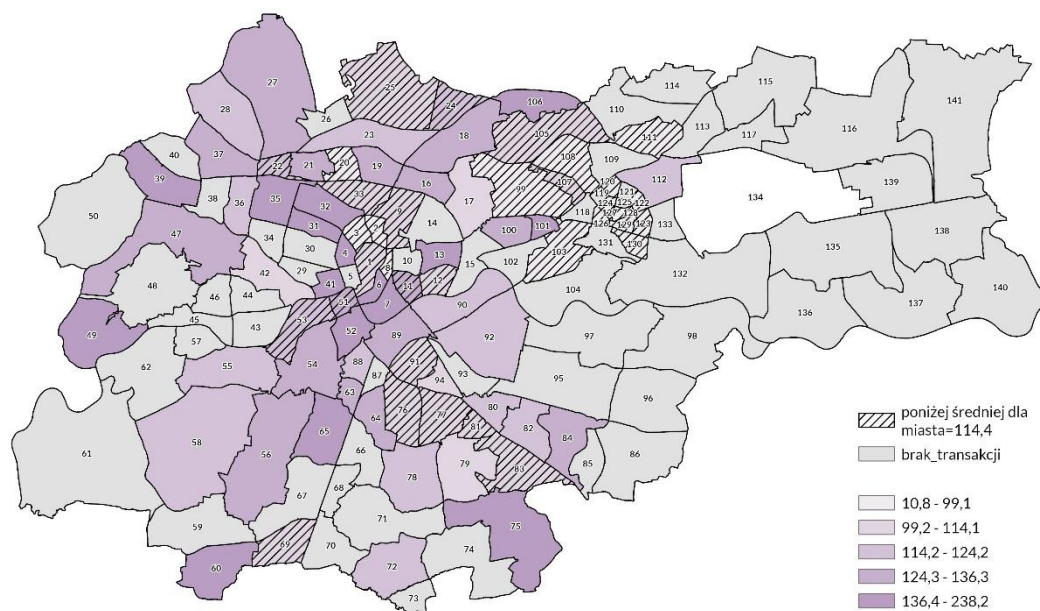
Wskaźnik: dynamika cen nieruchomości na rynku pierwotnym za lata 2010 – 2020 (WG_2)

Rynek nieruchomości to nie tylko odzwierciedlenie relacji i wskaźników ekonomicznych i finansowych, lecz także obraz warunków i jakości życia mieszkańców. Wpływ w tym zakresie mają relacje cen w stosunku do dochodów gospodarstw domowych, jak również czynniki demograficzne. Renta gruntowa/miejska/budowlana wyrażona przez cenę nieruchomości należy też do czynników wpływających na intensywność wykorzystania i strukturę użytkowania oraz na atrakcyjność inwestycyjną przestrzeni miasta. Analiza wewnętrzniejska wykazuje nie tylko same dysproporcje pomiędzy poszczególnymi częściami miasta, ale także obszary o niskiej atrakcyjności do zamieszkania, a co za tym idzie, potencjalne obszary niedoinwestowania w niezbędną infrastrukturę. Identyfikacja obszarów, charakteryzujących się niską dynamiką wzrostu cen nieruchomości daje szansę poprawy ich atrakcyjności inwestycyjnej m.in. poprzez zapewnienie potrzebnej infrastruktury społecznej i technicznej sprzyjającej budownictwu mieszkaniowemu.

Przyjęty wskaźnik, odnoszący się do rynku pierwotnego, uwzględnia obszary objęte aktywnością inwestycyjną – tereny nowych inwestycji mieszkaniowych i obejmuje zmianę

średniej ceny nominalnej lokalu mieszkalnego na rynku pierwotnym za lata 2010 – 2020. Nie uwzględniono jednostek, w których nie odnotowano żadnej transakcji (58)

Za kryzysowe uznano te jednostki, gdzie dynamika przyrostu cen nieruchomości była niższa od 114,4%. Taki poziom odnotowano w 34 jednostkach.

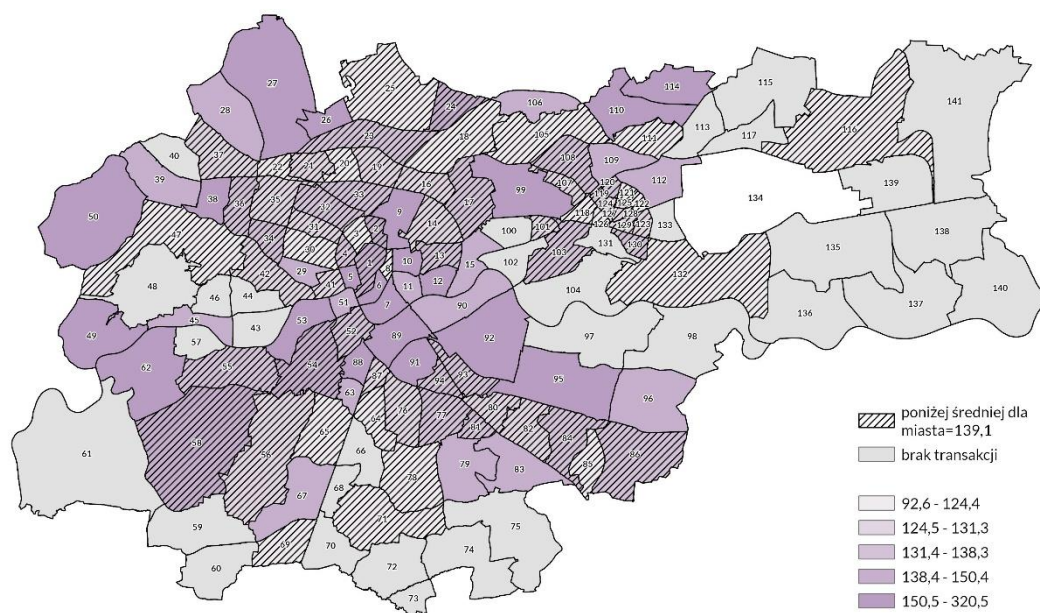
Rys. 30. Dynamika cen nieruchomości na rynku pierwotnym w jednostkach urbanistycznych w latach 2010-2020.

Wskaźnik: Dynamika cen nieruchomości na rynku wtórnym za lata 2010 – 2020 (WG_3)

Dynamika cen nieruchomości na rynku wtórnym, podobnie jak na rynku pierwotnym, wskazuje obszary, które w skutek doinwestowania w niezbędną infrastrukturę mogą stać się bardziej atrakcyjne inwestycyjnie.

Przyjęty wskaźnik, odnoszący się do rynku wtórnego, uwzględnia przede wszystkim tereny mieszkaniowe już zainwestowane i obejmuje zmianę średniej ceny nominalnej lokalu mieszkalnego na rynku pierwotnym za lata 2013 – 2020. W analizie nie brano pod uwagę jednostek, w których nie odnotowano żadnej transakcji (34)

Za kryzysowe uznano te jednostki, gdzie dynamika przyrostu cen nieruchomości była niższa od 139,1%. Z przeprowadzonej analizy wynika, iż w przypadku 70 jednostek odnotowano wartość mniejszą od średniej.

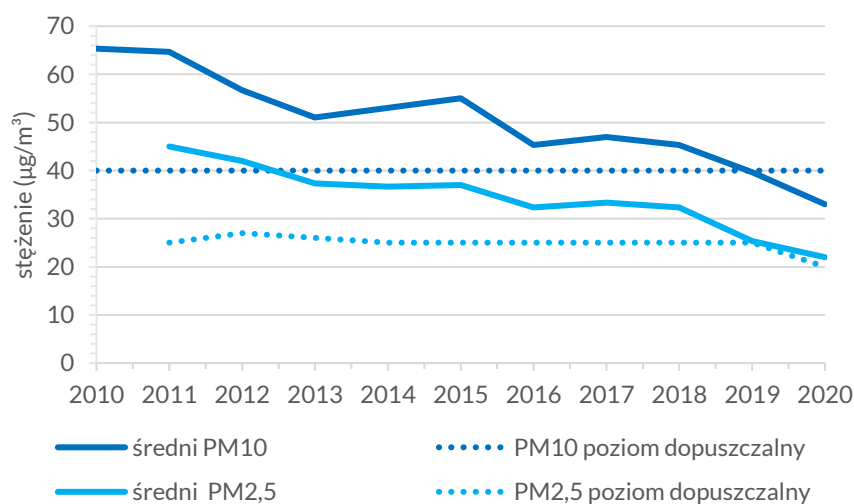

Rys. 31. Dynamika cen nieruchomości na rynku wtórnym w jednostkach urbanistycznych w latach 2010-2020.

7. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk środowiskowych

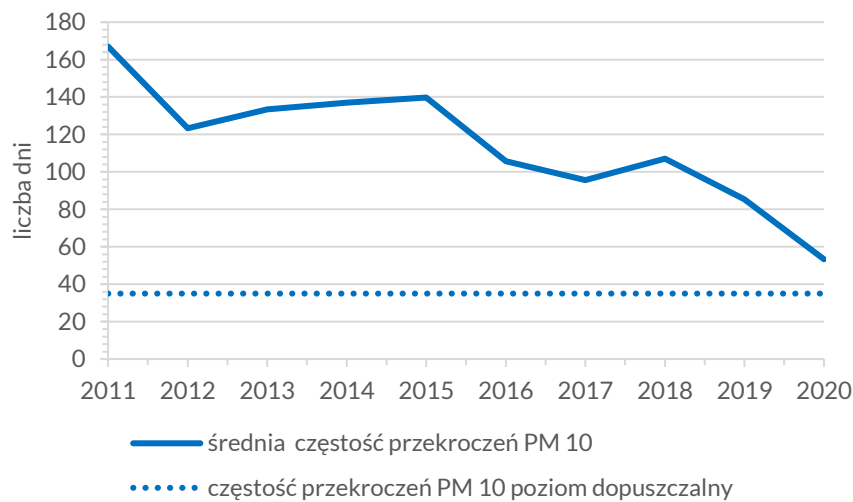
7.1. Jakość powietrza

Jednym z priorytetowych działań w zakresie ochrony środowiska na terenie Krakowa, obok utrzymania i kształtowania terenów zieleni, poprawy efektywności energetycznej budynków i zwiększenia liczby instalacji odnawialnych źródeł energii, jest poprawa jakości powietrza. Między rokiem 2010 a 2020 nastąpił wyraźny spadek średnich stężeń pyłów PM10 oraz PM2,5, liczonych jako średnia z wyników pomiarów z trzech stacji pomiarowych: na ul. Bujaka, alei Krasińskiego oraz ulicy Bulwarowej. Średni poziom PM10 w 2020 roku wyniósł $33 \mu\text{g}/\text{m}^3$, co oznaczało spadek względem roku 2010 o 49,49%. Z kolei średni poziom PM2,5 w 2020 roku osiągnął poziom $22 \mu\text{g}/\text{m}^3$, co przełożyło się na spadek względem roku 2011 o 51,11%. W 2020 roku średni poziom pyłu PM10 był niższy od poziomu dopuszczalnego ze względu na ochronę zdrowia, który wynosił $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Z kolei średni poziom pyłu PM2,5 był nieznacznie wyższy od poziomu dopuszczalnego ze względu na ochronę zdrowia, który wynosił $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Rys. 32. Zmiana średniorocznego stężenia pyłu zawieszonego PM 10 i PM 2,5 w latach 2010-2020.

W okresie od 2011 do 2020 roku nastąpił znaczny spadek liczby dni z przekroczonym poziomem pyłu PM10. Przez średnio 167 dni 2011 roku dopuszczalny poziom PM10 był przekroczony, przy czym w 2020 roku odnotowano jedynie 53 takie dni. Oznacza to, że średnia częstość przekraczania poziomu dopuszczalnego PM10 w latach 2010-2020 spadła o 68,06%.

Rys. 33. Częstość przekraczania poziomu dopuszczalnego PM10 w Krakowie w latach 2011-2020.

Środowisko jest jednym z czynników wpływających na zdrowie mieszkańców i jakość ich życia, a także pośrednio na stan sanitarny miasta. Utrzymanie lokalnego środowiska we właściwym stanie wpływa w pozytywny sposób na samopoczucie mieszkańców. Stwarza również możliwość wypoczynku i rekreacji wśród zieleni miejskiej. Szczególne znaczenie w kształtowaniu jakości środowiskowej mają tereny zieleni (trawniki, skwery, parki, przydrożne drzewa i lasy śródmiejskie). Jednocześnie środowisko przekształcane przez ludzi stanowi istotną drogę narażenia ich na zanieczyszczenia: powietrza, wód, gleb oraz na hałas (głównie komunikacyjny), czy tzw. miejską wyspę ciepła. Szczególnie szkodliwe czynniki pochodzą z zanieczyszczenia powietrza. To m.in. pyły zawieszone (PM10, PM2,5), zanieczyszczenia wielopierścieniowymi węglowodorami aromatycznymi (BaP), ozonem (O3), dwutlenkiem azotu (NO2) i dwutlenkiem siarki (SO2).

W celu zidentyfikowania obszarów miasta o największym nasileniu problemów środowiskowych przeanalizowano następujące wskaźniki :

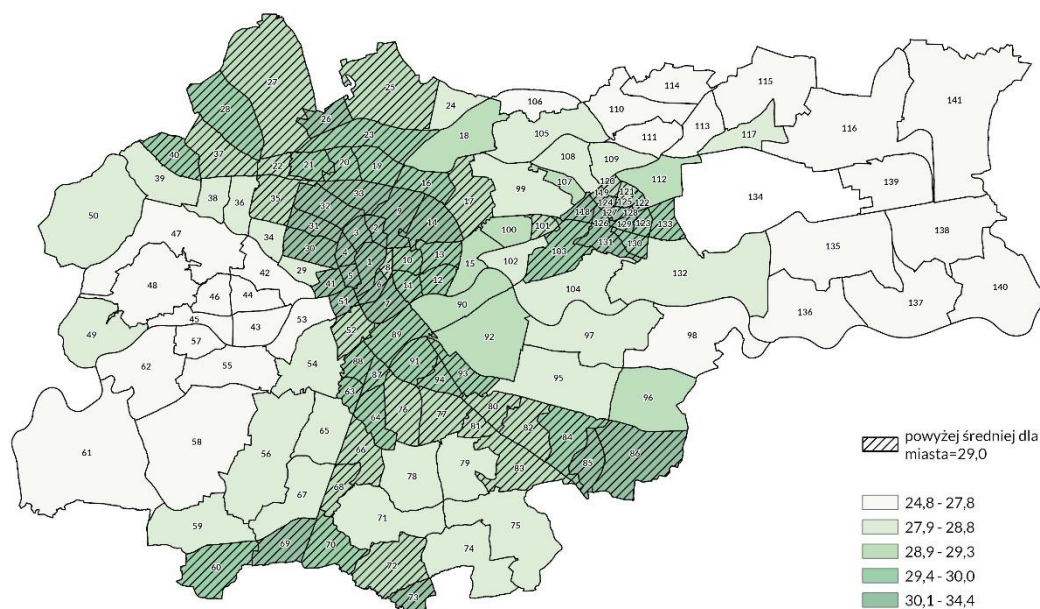
- zanieczyszczenie powietrza PM10 (WsR_1a);
- zanieczyszczenie powietrza PM2.5 (WsR_1b);
- zanieczyszczenie powietrza BaP (WsR_1c);
- średniodobowe maksymalne zanieczyszczenie powietrza PM10 (przekroczenia dobowe) w roku 2020 (WsR_2);
- powierzchnia terenów zieleni publicznej na mieszkańca (WsR_3).

Wskaźnik: zanieczyszczenie powietrza PM10 (WsR_1a)

Pył PM10 jest to frakcja pyłu zawieszonego o średnicach zastępczych cząstek poniżej 10 μm będąca zawieszoną cząstką stałą i ciekłą w powietrzu. Do jego źródeł należy zaliczyć m.in. procesy spalania paliw ciekłych i stałych. Pył zawieszony PM10 wpływa negatywnie na układ oddechowy, odpowiada za występowanie ataku kaszlu, świszczącego oddechu oraz gwałtownego zapalenia oskrzeli. Przyczynia się również do podwyższenia ryzyka zawału oraz wystąpienia udaru mózgu. Wyjątkowo istotne dla zdrowia mieszkańców jest więc ograniczenie zanieczyszczenia powietrza pyłem PM10 jako ważnego czynnika wpływającego na sferę środowiskową życia w mieście.

Wskaźnik obejmuje średnioroczne zanieczyszczenie powietrza PM₁₀ liczone do powierzchni jednostki urbanistycznej, jako średnia ważona w roku 2020.

Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie wartość wskaźnika przekraczała poziom 29,0 µg/m³. Z przeprowadzonej analizy wynika, że próg ten przekroczone w 64 jednostkach urbanistycznych.

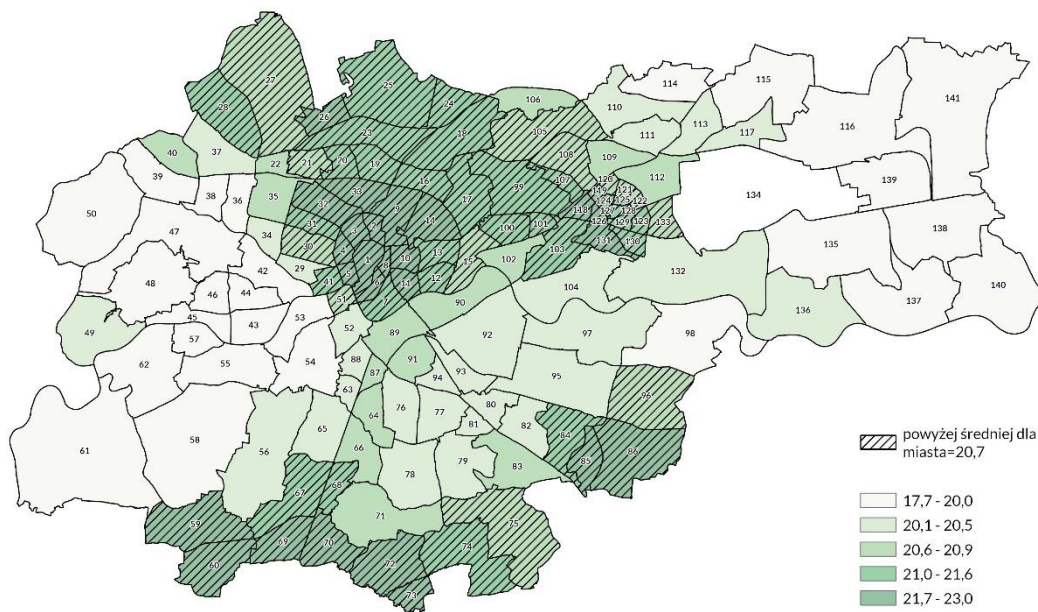
Rys. 34. Zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym PM₁₀ w roku 2020 w jednostkach urbanistycznych w µg/m³.

Wskaźnik: zanieczyszczenie powietrza PM_{2,5} (WsR_1b)

Pył PM_{2,5} jest to frakcja pyłu zawieszonego o średnicach zastępczych cząstek poniżej 2,5 µm, uznawana za najgroźniejszą dla zdrowia człowieka. Bardzo drobny pył może dostać się do krwioobiegu i przyczynić się do nasilenia astmy, osłabienia czynności płuc oraz wstąpienia nowotworów płuc lub gardła. Niezwykle ważne jest zatem przeciwdziałanie jego występowaniu.

Wskaźnik obejmuje średnioroczne zanieczyszczenie powietrza PM_{2,5} liczone do powierzchni jednostki urbanistycznej, jako średnia ważona w roku 2020.

Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie wartość wskaźnika przekraczała poziom 20,7 µg/m³. Z przeprowadzonej analizy wynika, że aż w 111 jednostkach urbanistycznych odnotowano stan kryzysowy.

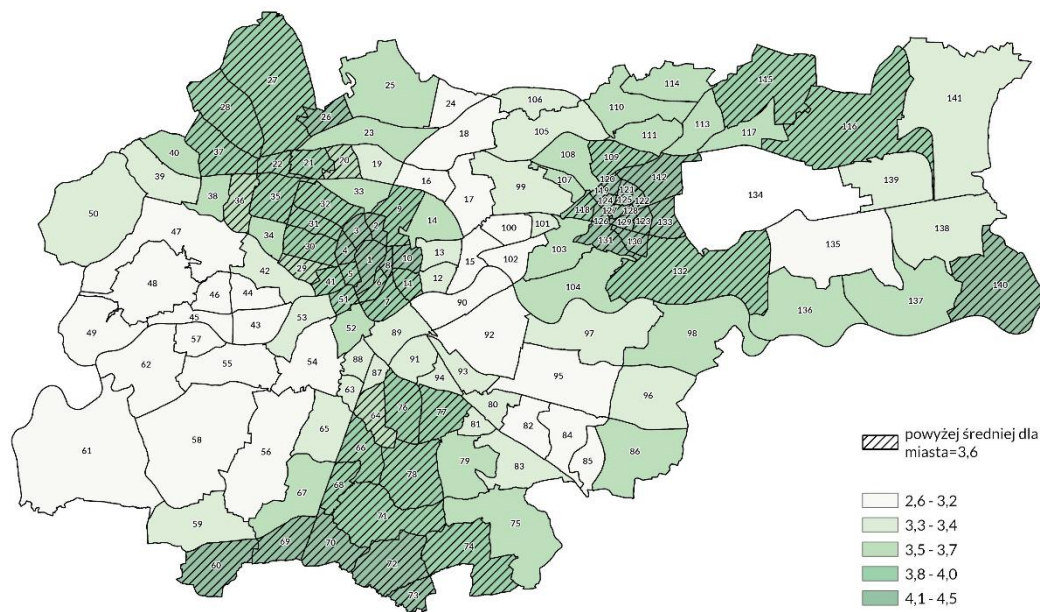
Rys. 35. Zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym PM_{2,5} w roku 2020 w jednostkach urbanistycznych w µg/m³.

Wskaźnik: zanieczyszczenia powietrza BaP (WsR_1c)

Benzo(a)piren (benzoalfapiren, w skrócie BaP) jest jednym z najbardziej toksycznych składników smogu. Należy do grupy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) - substancji emitowanych przez ruch samochodowy i niską emisję ze źródeł ciepła. Benzo(a)piren uszkadza wątrobę i nadnercza, osłabia układ odpornościowy i krwionośny oraz wpływa na problemy z płodnością, przez co jego występowanie znacznie pogłębia kryzys w sferze środowiskowej.

Wskaźnik obejmuje średnioroczne zanieczyszczenie powietrza BaP liczone do powierzchni jednostki urbanistycznej, jako średnia ważona w roku 2020.

Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie wartość wskaźnika przekraczała poziom 3,6 ng/m³. Z przeprowadzonych analiz wynika, że wartość progową przekroczone w 78 jednostkach urbanistycznych.

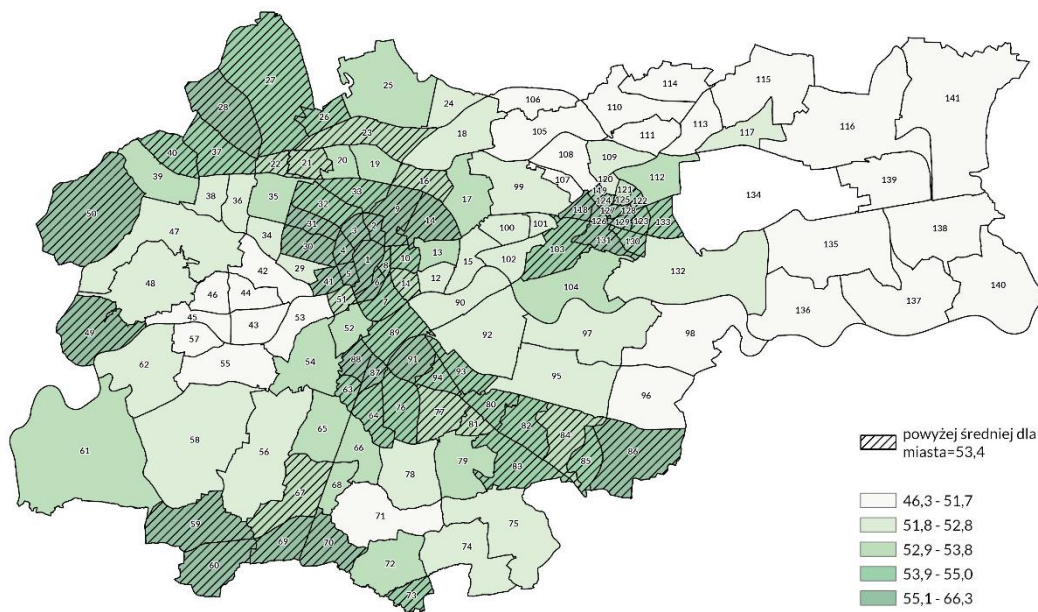
Rys. 36. Zanieczyszczenie powietrza benzoalfapirenem (BaP) w 2020 r. w jednostkach urbanistycznych w ng/m³.

Wskaźnik: średniodobowe maksymalne zanieczyszczenie powietrza PM10 (przekroczenia dobowe) w roku 2020 (WsR_2)

O jakości powietrza świadczy nie tylko średnioroczny poziom zanieczyszczeń, ale także jego maksymalne zanieczyszczenie ukazujące skalę dobowych przekroczeń. Przy ekstremalnie wysokim zanieczyszczeniu powietrza odradza się jakiejkolwiek aktywności na zewnątrz. Wysoka wartość tego wskaźnika istotnie wpływa na wielkość kryzysu w sferze środowiskowej, jak i na życie codziennie mieszkańców.

Przyjęty wskaźnik reprezentuje - zgodnie z metodologią GIOŚ - wartość 36-tej maksymalnej wartości stężenia średniodobowego >50 µg/m³ liczonego do powierzchni jednostki urbanistycznej jako średnia ważona w roku 2020.

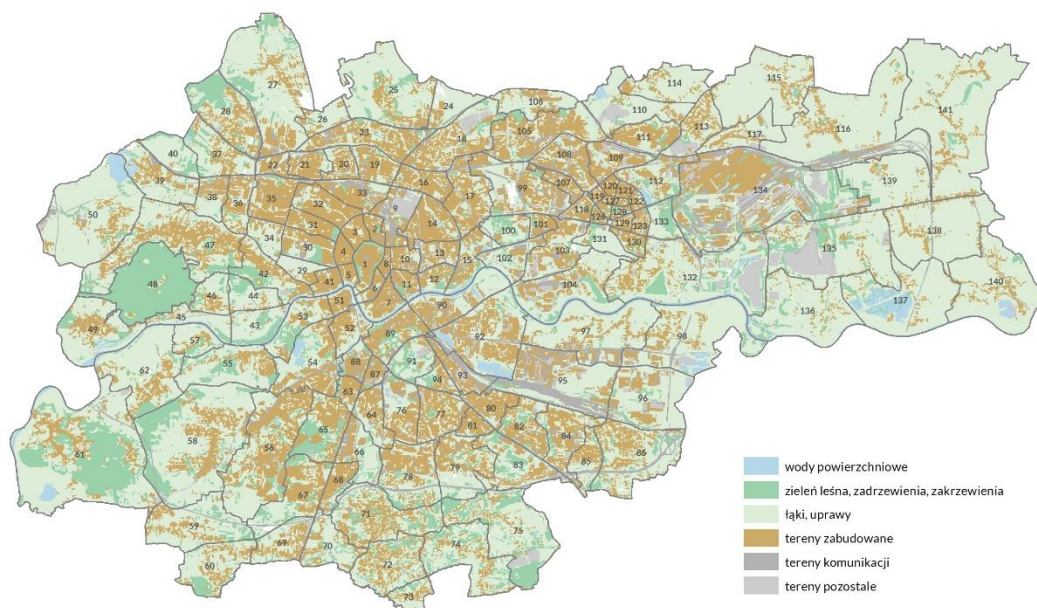
Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie wartość wskaźnika przekraczała poziom 53,4 µg/m³. Z przeprowadzonych analiz wynika, że stan kryzysowy odnotowano w 74 jednostkach.

Rys. 37. Średniodobowe maksymalne zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym PM10 (przekroczenia dobowe) w 2020 r. w jednostkach urbanistycznych $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

7.2. Dostęp do terenów zielonych

W 2020 roku według zasobu geodezyjnego Ewidencji Gruntów i Budynków (EGiB), obszary zielone (parki, skwery, tereny rekreacyjne, obszary chronione, grunty leśne, orne, sady, pastwiska, nieużytki itp.) zajmowały 52,2% powierzchni Krakowa, z czego grunty leśne zajmowały 5,3% powierzchni, a różne formy ochrony przyrody zajmowały 16,3%, co dawało jeden z najlepszych wyników wśród dużych miast w Polsce. Tereny zielone zarządzane przez Miasto Kraków stanowiły 11,3% powierzchni miasta.

Rys. 38. Użytkowanie terenu Krakowa wg bazy danych BDOT10k.

Na podstawie realizacji projektów: MONIT-AIR (2014-2016) EEA Grants oraz URBANGREEN (2018-2021) LIFE KE, a także wewnętrznych opracowań ProGea 4D sp. z o.o. oraz badań zespołu badawczego na Wydziale Leśnym Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie, wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej na terenie Krakowa wyniósł 71,6% powierzchni miasta. Przedstawia on całą powierzchnię biologicznie czynną – czyli taką, gdzie zachodzi wegetacja roślin, istotną dla zminimalizowania niekorzystnych zmian klimatycznych. W ramach powyższych badań zostały uwzględnione wszystkie obszary zielone¹⁶ zarówno na terenach publicznych, jak i prywatnych, a także towarzyszących różnym obiektom, np. przemysłowym lub usługowym.

W codziennym funkcjonowaniu miasta, większe znaczenia mają jednak tereny zieleni urządzonej, dostępnej w zasięgu dojścia pieszego.

W badaniu „Barometru Krakowskiego 2020” większość mieszkańców wyraziła zadowolenie z jakości terenów zielonych w okolicach miejsca zamieszkania (74% ankietowanych) oraz z jakości terenów zielonych w skali całego miasta (67%). Przeciwnego zdania było kolejno 10% oraz 8% z nich.

Wskaźnik: powierzchnia terenów zieleni publicznej na mieszkańca (WsR_3)

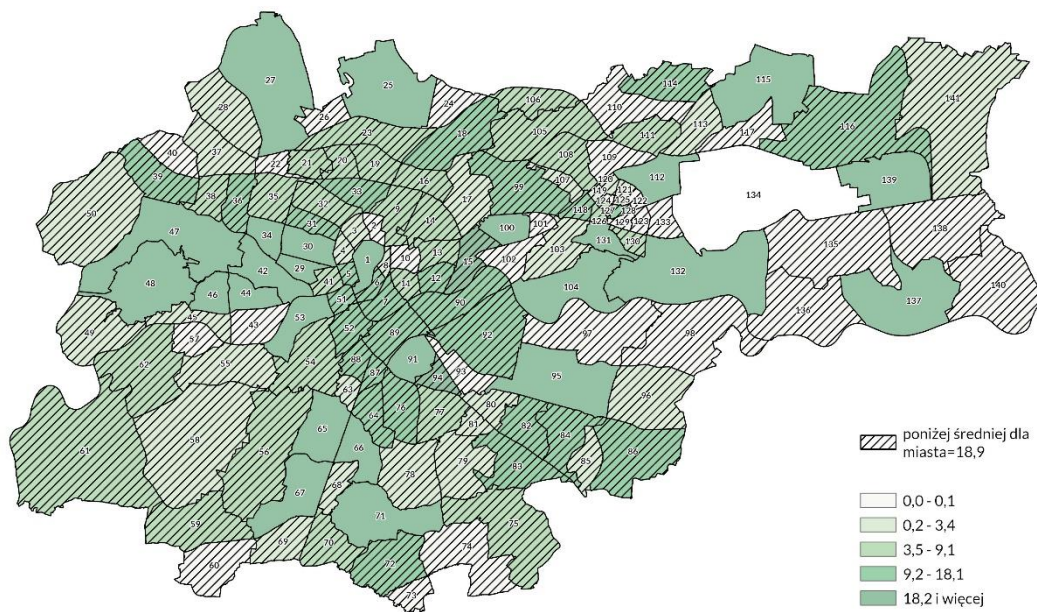
Miarą aktywnego wpływu miasta na jakość środowiska jest powierzchnia zieleni publicznej, czyli ogólnodostępnej, urządzonej oraz określanej jako infrastruktura „zielona”. Dostępność publicznych terenów zielonych jest jednym z podstawowych czynników kształtujących jakość życia w mieście, dostarczającym liczne korzyści społeczne, środowiskowe i ekonomiczne. Parki, zieleńce, skwery i lasy zapewniają bezpieczną przestrzeń do interakcji społecznych, rekreacji, oraz aktywności fizycznej. Działanie „filtrujące” zieleni, jak i wpływ na parametry mikroklimatu (wilgotność powietrza, redukcja „stresu” termicznego, lokalna cyrkulacja powietrza) oraz zdolność do tłumienia hałasu, czynią ją jednym z podstawowych elementów kształtujących zdrowe środowisko w skali lokalnej.

Przyjęty wskaźnik reprezentuje powierzchnia ogólnodostępnych terenów zieleni publicznej na osobę w jednostce urbanistycznej w roku 2020.

Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie wartość wskaźnika nie osiągała poziomu 18,9 m² na mieszkańca. Z przeprowadzonych analiz wynika, że w 80% jednostek odnotowano stan kryzysowy.

¹⁶ Tereny zielone - wszelkie tereny pokryte roślinnością takie, jak ogródki działkowe, ogrody przydomowe, uprawy i nieużytki itd.

tereny zieleni – tereny urządzone wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, pokryte roślinnością, pełniące funkcje publiczne.

Rys. 39. Powierzchnia terenów zieleni publicznej na osobę w jednostce urbanistycznej w $m^2/osobę$.

8. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych

Sfera przestrzenno-funkcjonalna obejmuje system powiązanych ze sobą elementów zagospodarowania przestrzeni miejskiej, ich wzajemnych relacji oraz powiązań między tymi elementami a całym miastem. Kształtowanie relacji w sposób odpowiedzialny i zrównoważony powinno charakteryzować się racjonalnym wykorzystaniem przestrzeni miasta, polegającym na intensyfikacji zainwestowania z uwzględnieniem lokalnych wartości przyrodniczych i kulturowych oraz potrzeb mieszkańców. Jednym z kryteriów kryzysu w sferze przestrzenno-funkcjonalnej jest niedostateczna dostępność usług publicznych. W skali lokalnej należy w szczególności zwrócić uwagę na dostępność przestrzenną, czyli łatwość dotarcia do miejsca świadczenia usług o charakterze podstawowym.

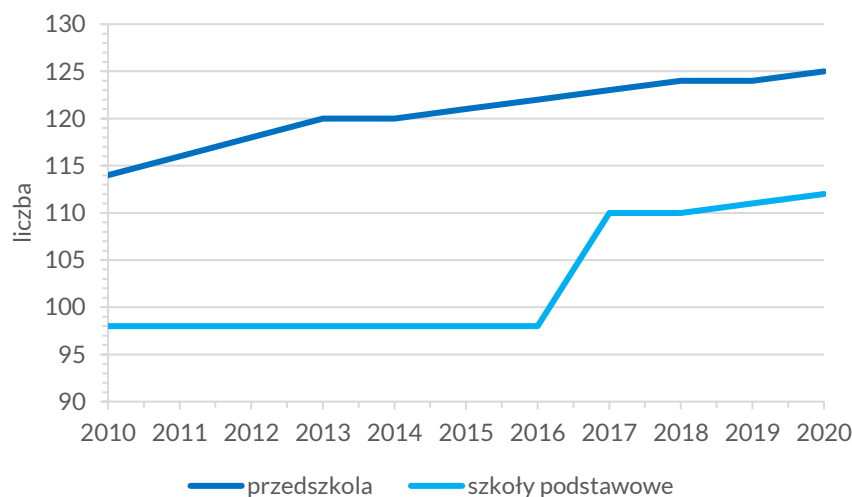
Dostępność piesza jest kluczową cechą przestrzeni związaną z dobrze funkcjonującym miastem wpływając na komfort życia szczególnie w skali lokalnej, właściwej dla rewitalizacji. Opisuje obszar miasta z punktu widzenia możliwości, z jaką mieszkańcy mogą dotrzeć do różnego typu usług podstawowych. Tym samym dostarcza jednocześnie informacji o rozkładzie przestrzennym infrastruktury usługowej.

Dostępność pieszą określa się jako najkrótszy dystans konieczny do pokonania pieszo pomiędzy miejscem zamieszkania, a lokalizacją w przestrzeni danej usługi. Brak jest szczegółowych standardów dostępności pieszej. Najczęściej stosowanym jest odległość 10-minutowa, jednak ze względu na liczne uwarunkowania dotyczące faktycznej prędkości przemieszczania się (charakter trasy, natężenie ruchu i in.) przeliczanie na jednostki odległości przysparza szereg trudności.

W badaniu „Barometru Krakowskiego 2020” zadowolenie z infrastruktury pieszej wyraziło 69% ankietowanych. Z kolei 8% badanych wyraziło zdanie odmienne, udzielając odpowiedzi negatywnej. Badania pokazały również, w jakim stopniu mieszkańcy byli zadowoleni z dostępu do usług miejskich (żłobków, przedszkoli, bibliotek oraz domów kultury). Dostępność oceniona została pozytywnie przez 72% ankietowanych. Z kolei 10% badanych wyraziło zdanie

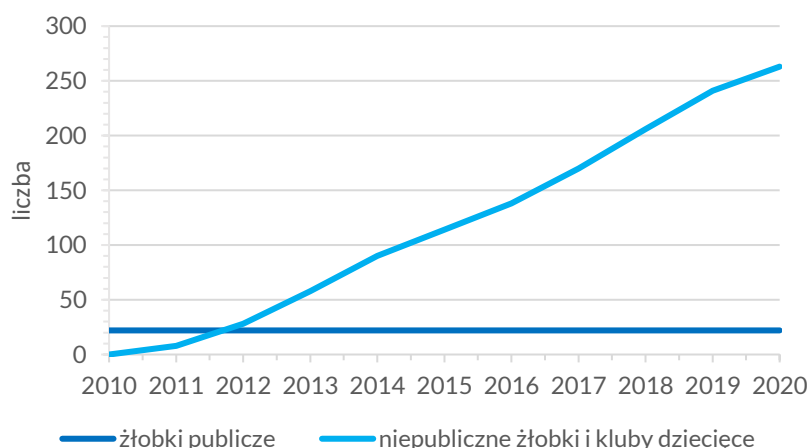
odmienne i oceniło dostępność wymienionych usług miejskich negatywnie.

W latach 2010-2020 wzrosła liczba placówek oświatowych prowadzonych przez miasto. W 2010 roku funkcjonowało 114 przedszkoli oraz 98 szkół podstawowych prowadzonych przez samorząd, a w 2020 roku było to już 125 przedszkoli oraz 112 szkół podstawowych. Oznacza to wzrost o kolejno 9,65% oraz 14,29%.

Rys. 40. Zmiana liczby ogólnodostępnych samorządowych placówek edukacyjnych w latach 2010-2020.

Od szeregu lat w Krakowie wzrasta populacja dzieci w wieku do lat 3. Jednocześnie zwiększa się zapotrzebowanie na miejsca opieki nad tymi dziećmi oraz obserwowana jest tendencja do obejmowania opieką instytucjonalną dzieci w coraz młodszym wieku. W związku z tym systematycznie wzrasta liczba niepublicznych placówek zapewniających opiekę nad dziećmi. W latach 2010-2020 nie zmieniła się liczba żłobków publicznych, ale powstały 263 niepubliczne żłobki i kluby dziecięce.

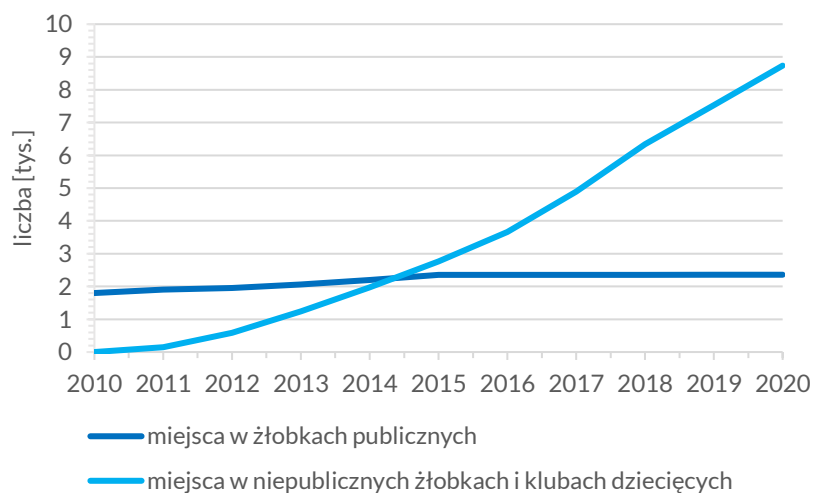

Rys. 41. Zmiany liczby żłobków publicznych oraz niepublicznych żłobków i klubów dziecięcych w Krakowie w latach 2010-2020.

W latach 2010-2020 liczba miejsc w żłobkach publicznych wzrosła z 1 800 do 2 358, co oznacza wzrost o 31%. Powstało również 8 746 miejsc w niepublicznych żłobkach i klubach dziecięcych, zatem w okresie od 2010 do 2020 roku powstało łącznie 9294 nowych miejsc dla

dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych. Ponadto w 2020 roku funkcjonowało 39 dziennych opiekunów, dysponujących 195 miejscami opieki.

Liczba publicznych i niepublicznych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w 2020 roku wyniosła 11 289, dzięki czemu instytucjonalna opieka była dostępna dla 40% dzieci w wieku do lat 3. Miasto Kraków było jednym z miast metropolitalnych posiadających najwyższy wskaźnik liczby instytucjonalnych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w stosunku do liczby wszystkich dzieci w tym przedziale wieku. Rok 2019 był pierwszym, w którym w Krakowie osiągnięty został założony wskaźnik dostępności do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 na poziomie 33% (cel wyznaczony przez Radę Europejską w tzw. celach barcelońskich).

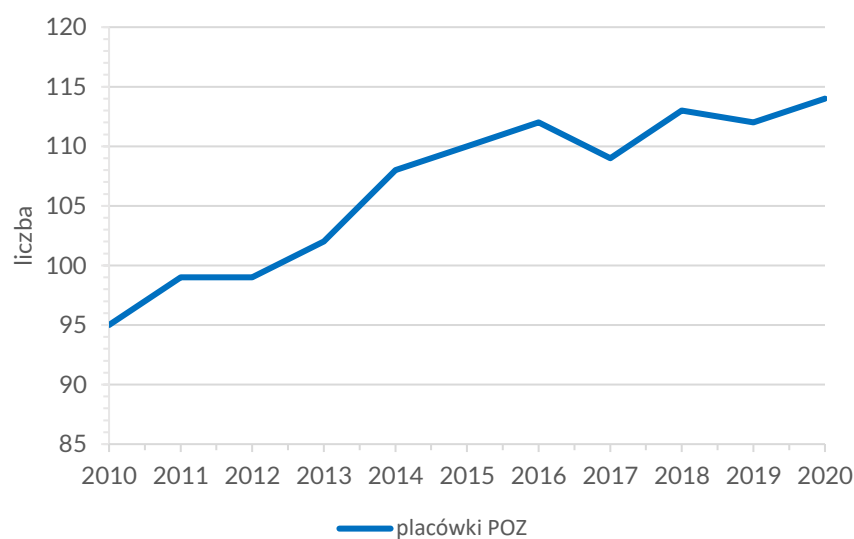

Rys. 42. Zmiana liczby miejsc w żłobkach publicznych oraz niepublicznych żłobkach i klubach dziecięcych w Krakowie w latach 2010-2020.

Miasto Kraków w oparciu o obowiązujące akty prawne, narodowe programy jak i lokalne analizy realizuje liczne działania ukierunkowane na profilaktykę, edukację zdrowotną i promocję zdrowia. Celem Krakowa jest zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców, poprawa jakości życia oraz odpowiadanie na bieżące potrzeby społeczności lokalnej.

Ankietowani, którzy wzięli udział w badaniu „Barometru Krakowskiego 2020”, do najważniejszych aspektów mieszkania w Krakowie zaliczyli dostępność i jakość usług medycznych.

Między rokiem 2010 a 2020 liczba placówek podstawowej opieki zdrowotnej wzrosła z poziomu 95 do 114, co oznacza zwiększenie ich liczby o 20%.

Rys. 43. Zmiana liczby placówek podstawowej opieki zdrowotnej w Krakowie w latach 2010-2020.

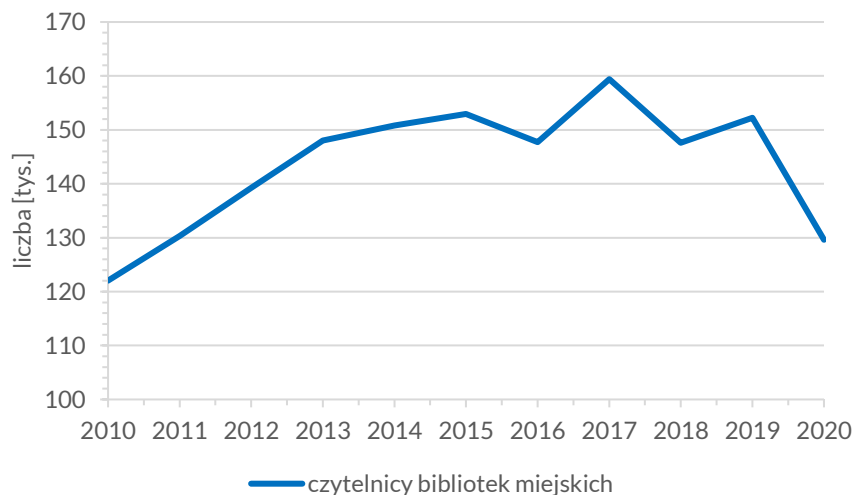
Na koniec 2020 roku 96,2% szkół posiadało gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej. Miasto dąży do tego, aby każda placówka posiadała gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej.

Procesy demograficzne zachodzące w Krakowie skutkują zwiększaniem się liczby osób w wieku poprodukcyjnym, w tym liczby osób w wieku powyżej 80 roku życia. Wsparcie na rzecz osób starszych i osób z niepełnosprawnościami w ramach krakowskiego systemu pomocy społecznej realizowano w środowisku zamieszkania tych osób oraz z wykorzystaniem usług opiekuńczych. Uzupełnieniem oferty opiekuńczej były działania aktywizacyjne realizowane w ramach Centrów Aktywności Seniora. Między rokiem 2010 a 2020 zmalała o 6,92 % liczba osób, które skorzystały z ośrodków wsparcia dla osób starszych. Wartość ta nie zmniejszała się jednak systematycznie. W latach 2010-2011 oraz 2014-2017 liczba osób starszych korzystających z placówek wzrastała osiągając w roku 2017 najwyższą wartość. Od 2017 do 2020 roku liczba ta spadała regularnie i osiągnęła najniższy poziom od 2010 roku. Na znaczny spadek liczby osób, które skorzystały z placówki w 2020 roku, wpłynęła niewątpliwie decyzja o zawieszeniu działalności CAS-ów z powodu pandemii Covid-19.

Rys. 44. Zmiana liczby osób, które skorzystały z ośrodków wsparcia dla osób starszych w Krakowie w latach 2010-2020.

Omawiając sferę przestrzenno-funkcjonalną należy zwrócić uwagę na dostępność instytucji kultury i bibliotek oraz na ochronę dziedzictwa. W 2020 roku w Krakowie działało 46 publicznych instytucji kultury: 8 z nich stanowiły instytucje państwowe, zaś 38 samorządowe. Wśród samorządowych instytucji kultury 27 było wpisanych do rejestru Miasta Krakowa, a 11 do rejestru Marszałka Województwa Małopolskiego. Statystyczny mieszkaniec w 2020 roku korzystał 3,9 razy z oferty miejskich instytucji kultury. Najliczniejszą grupę uczestników stanowili odbiorcy oferty Krakowskiego Biura Festiwalowego (30%) oraz muzeów miejskich (28%). Z kolei 12% uczestników oferty miejskich instytucji kultury stanowili użytkownicy teatrów, 11% bibliotek, a w 10% to osoby korzystające z oferty domów, centrów i ośrodków kultury. Między rokiem 2010 a 2020 wzrosła o 6,19% liczba osób, które korzystały ze zbiorów bibliotek miejskich. Największą liczbę czytelników Krowoderskiej Biblioteki Publicznej, Nowohuckiej Biblioteki Publicznej, Podgórskiej Biblioteki Publicznej i Śródmiejskiej Biblioteki Publicznej odnotowano w 2017 roku, gdy osiągnęła poziom 159 399.

Rys. 45. Zmiana liczby czytelników bibliotek miejskich w latach 2010-2020.

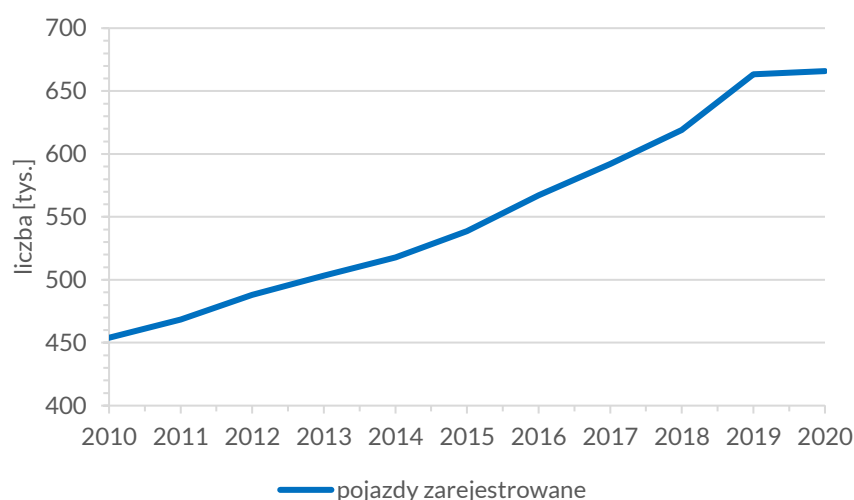
Ofertę kulturalną Krakowa wzbogacały liczne podmioty niepubliczne, prywatne galerie sztuki, kluby prowadzone przez organizacje pozarządowe.

W badaniu „Barometru Krakowskiego 2020” mieszkańcy najlepiej ocenili ofertę kulturalną i rozrywkową Krakowa (89% zadowolonych). Oferta kulturalna i rozrywkowa Krakowa została też wymieniona na pierwszym miejscu jako priorytetowy dla mieszkańców aspekt funkcjonowania miasta (28% wskazań), co z pewnością miało związek z mniejszą dostępnością do dóbr kultury w okresie trwania pandemii.

Dostępność infrastruktury społecznej i publicznej jest powiązana z kwestią transportu. Mobilność mieszkańców, jest jednym z kluczowych obszarów funkcjonowania miasta. Jest również czynnikiem determinującym jego rozwój, przy jednoczesnym wyzwaniu jakim jest podnoszenie jakości usług transportowych. Równolegle należy dbać o zachowanie równowagi w zakresie gospodarowania przestrzenią miejską i o stałe ograniczanie negatywnych skutków dla jakości powietrza, poziomu hałasu i bezpieczeństwa ruchu drogowego.

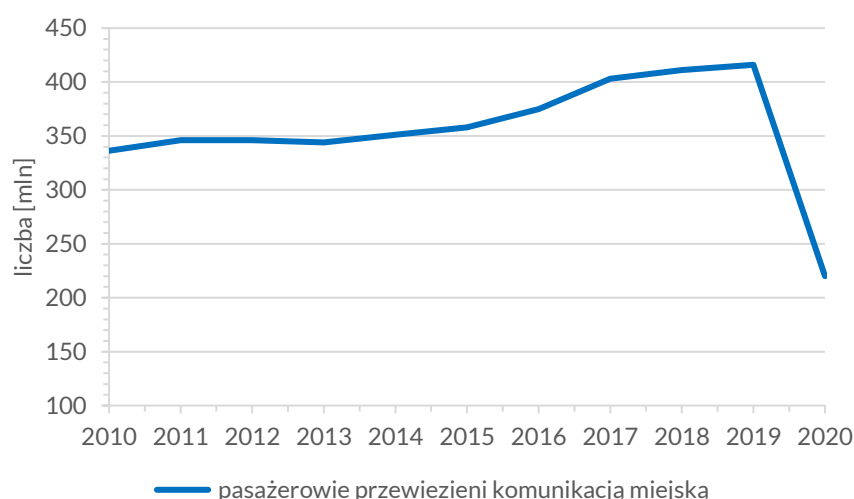
Respondenci, którzy wzięli udział w badaniu „Barometru Krakowskiego 2020”, do najważniejszych aspektów mieszkania w Krakowie zaliczyli komunikację miejską oraz łatwość przemieszczania się po Mieście.

Działaniom Krakowa w zakresie polityki transportowej towarzyszy jednocześnie utrzymywanie się trendu wzrostowego liczby zarejestrowanych pojazdów. W latach 2010-2020 liczba pojazdów zarejestrowanych zwiększyła się o 211 923 z poziomu 453 958 do 665 881, co stanowi wzrost o 46,68%. Znaczny przyrost liczby pojazdów przełożył się na wartość wskaźnika motoryzacji dla zarejestrowanych pojazdów, który w 2010 roku wynosił 600,33, a w 2020 już 853,73 pojazdów na 1000 mieszkańców. Sieć drogowa miasta na wielu odcinkach, głównie kluczowych, nie jest w stanie przyjąć dodatkowej liczby pojazdów, zatem zwiększająca się liczba samochodów oznacza zwiększenie się zatłoczenia i w konsekwencji rosnące straty czasu mieszkańców w codziennym przemieszczaniu się po Krakowie.

Rys. 46. Zmiana liczby pojazdów zarejestrowanych w Krakowie w latach 2010-2020.

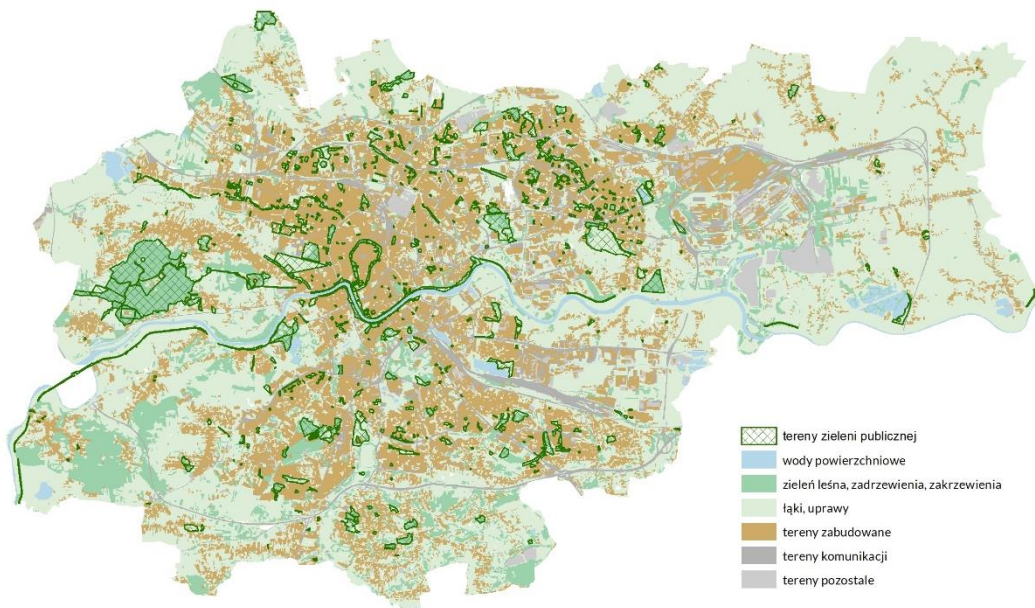
Między rokiem 2010 a 2019 liczba pasażerów przewiezionych komunikacją miejską wzrosła o 79,6 mln z poziomu 336,4 mln do 416 mln, czyli o 23,66%. Rok 2020 przyniósł znaczny spadek liczby przewiezionych pasażerów, która osiągnęła najniższy w latach 2010-2020 poziom 220 mln, co należy powiązać z pandemią Covid-19.

Rys. 47. Zmiana liczby pasażerów przewiezionych komunikacją miejską w Krakowie w latach 2010-2020.

Mówiąc o dostępności infrastruktury społecznej, która wpływa pozytywnie na jakość życia, należy wymienić tereny zieleni publicznej. Jako tereny zieleni publicznej przyjęto tereny zieleni urządzonej dostępne bez ograniczeń - w szczególności pieszo oferujące funkcjonalność co

najmniej w zakresie rekreacji i społecznie identyfikowanych.

Rys. 48. Tereny zielonej infrastruktury w Krakowie w 2020 roku na tle użytkowania terenu.

Jednym z najważniejszych aspektów życia w mieście, jakie wybrali ankietowani podczas badania „Barometr Krakowski 2020”, była dostępność terenów zielonych w okolicach miejsca zamieszkania.

Przyjęto katalog reprezentatywnych ogólnodostępnych i powszechnych usług publicznych/społecznych zapewnianych przez miasto, reprezentujących potrzeby w przekroju całej populacji, dla różnych przedziałów wiekowych.

W celu zidentyfikowania obszarów miasta o największym nasileniu problemów w zakresie dostępu do podstawowych usług społecznych przeanalizowano następujące wskaźniki:

- gęstość sieci pieszej (WPF_1);
- dostępność infrastruktury społecznej - przedszkola (WPF_2);
- dostępność infrastruktury społecznej - szkoły (WPF_3);
- dostępność infrastruktury społecznej - żłobki (WPF_4);
- dostępność infrastruktury społecznej - podstawowa opieka zdrowotna (WPF_5);
- dostępność infrastruktury społecznej - biblioteki publiczne (WPF_6);
- dostępność infrastruktury społecznej - ogólnodostępne place zabaw (WPF_7);
- dostępność infrastruktury publicznej - transport publiczny (WPF_8);
- dostępność infrastruktury społecznej - zieleni publiczna (WPF_9);
- dostępność infrastruktury społecznej - ośrodki wsparcia dla osób starszych (WPF_10);
- dostępność infrastruktury publicznej - place targowe (WPF_11);
- dostępność infrastruktury społecznej - centra aktywności seniorów (WPF_12);
- dostępność infrastruktury społecznej - kluby rodzica (WPF_13).

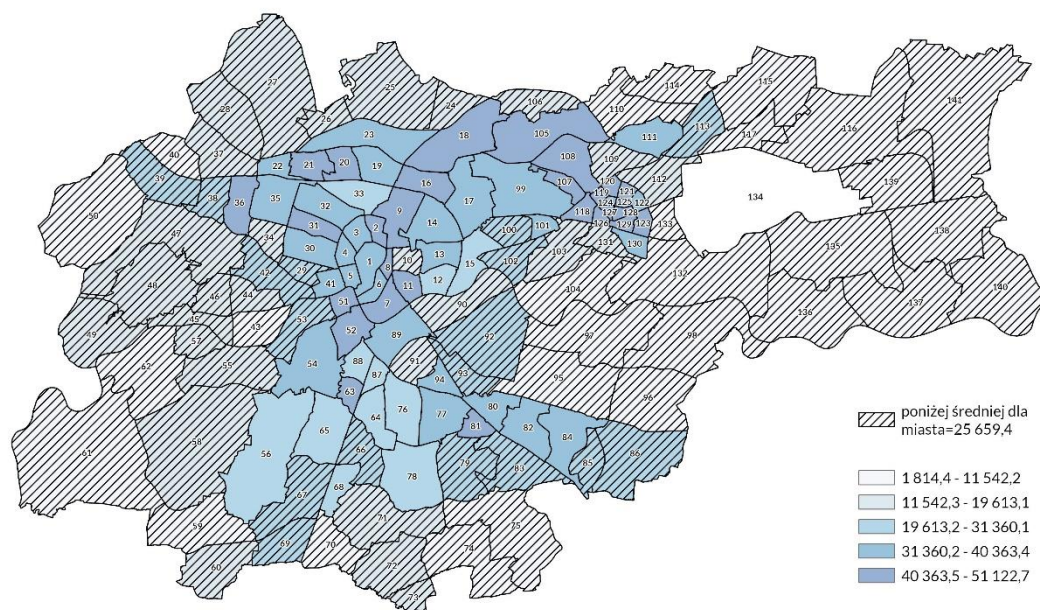
Wskaźnik: gęstość sieci pieszej (WPF_1)

Ze względu na prędkość poruszania i wysiłek, jaki pieszy wkłada w podróż, gęsta sieć infrastruktury pieszej jest kluczowym zagadnieniem kształtowania zrównoważonej przestrzeni miejskiej. Infrastruktura pieszka powinna zapewniać komfort użytkowania, czytelność

przestrzenną i dostępność dla wszystkich użytkowników niezależnie od stopnia ich mobilności. Gęsta sieć infrastruktury pieszej w wielu przypadkach skraca dystanse podczas przemieszczania się, co poprawia dostępność i przeciwdziała wykluczeniu m.in. osób starszych. Z kolei ciągi piesze poprowadzone przez atrakcyjne wizualnie tereny zachęcają mieszkańców do aktywności fizycznej wpływając pozytywnie na ich stan zdrowia.

Przyjęty wskaźnik obejmuje sumę długości ścieżek pieszych na 1 km² w jednostkach urbanistycznych w roku 2020 roku.

Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie wartość wskaźnika była niższa od wartości 25 659,4 m/km². Z przeprowadzonej analizy wynika, że ustalonego progu nie przekroczone w 74 jednostkach (odnotowano wartość mniejszą niż średnia dla miasta).

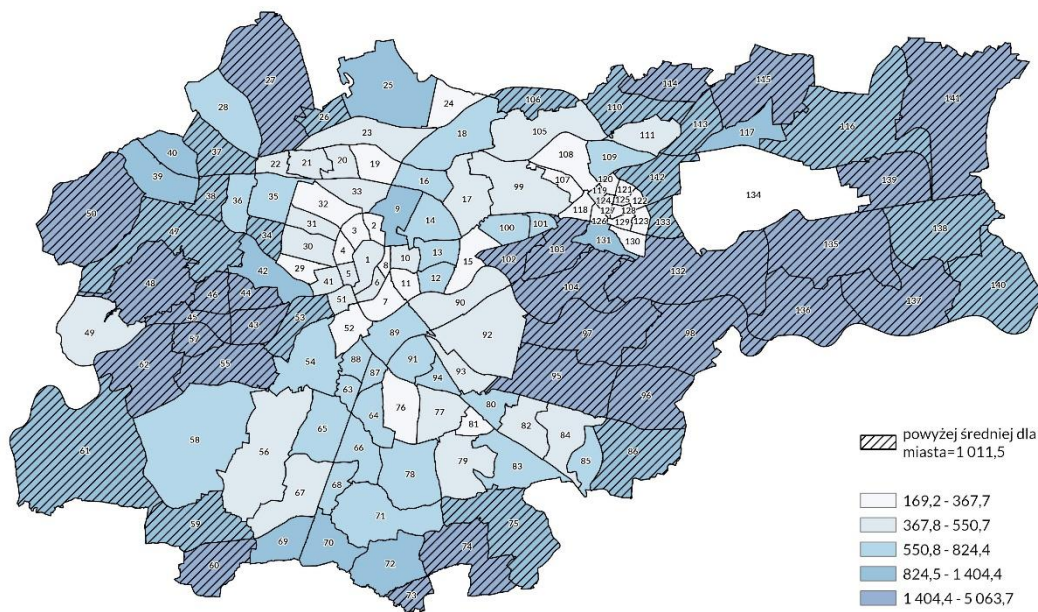
Rys. 49. Łączna długości ścieżek pieszych [m] w jednostkach urbanistycznych na 1 km², w roku 2020.

Wskaźnik: dostępność infrastruktury społecznej - przedszkola (WPF_2)

W analizie wzięto pod uwagę przedszkola i placówki przedszkolne publiczne z pominięciem placówek prywatnych. To kryterium przyjęto ze względu na ograniczoną częściowo dostępność placówek prywatnych (odpłatność pełna lub częściowa). Przedszkole to instytucja opiekuńczo-wychowawcza, do której uczęszczają dzieci w wieku od 3 lat do rozpoczęcia spełniania obowiązku szkolnego. Niewielka odległość z miejsca zamieszkania do przedszkola pozwala rodzicom i dzieciom przemieszczać się pieszo bez konieczności korzystania z samochodu, co może przełożyć się na lepszą kondycję fizyczną i zacieśnianie między nimi więzi rodzinnych.

Przyjęty wskaźnik obejmuje średnią pieszą odległość od miejsca zamieszkania do publicznego przedszkola lub punktu przedszkolnego w jednostce urbanistycznej w roku 2020.

Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie średnia długość drogi z miejsca zamieszkania do najbliższego przedszkola była wyższa niż 1 011,5 m. Z przeprowadzonych analiz wynika, że w 47 jednostkach wartość wskaźnika odpowiadała parametrom stanu kryzysowego.

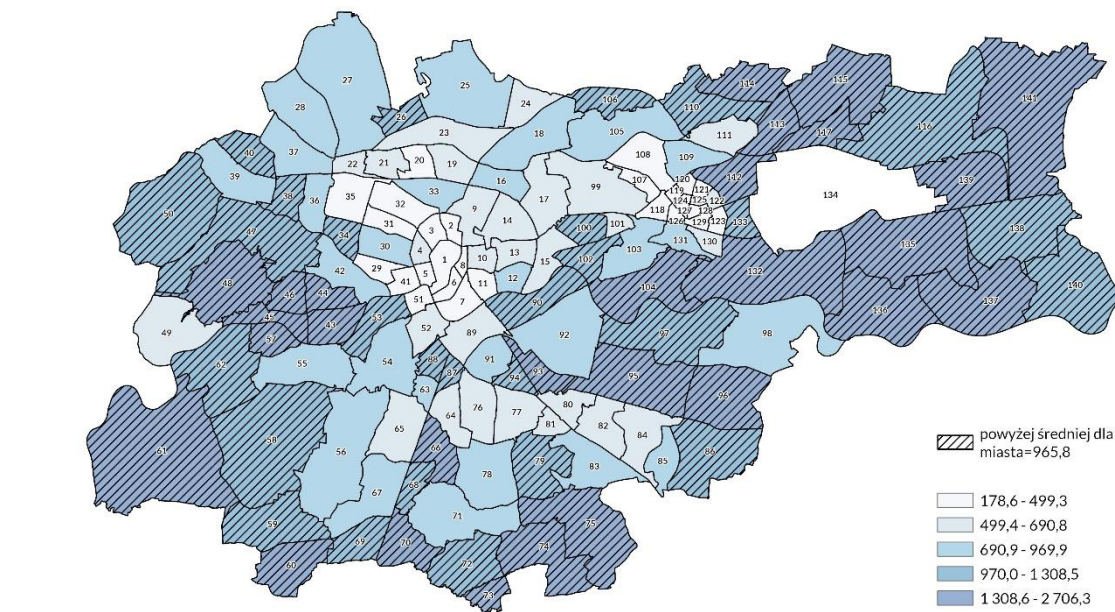
Rys. 50. Średnia piesza odległość od miejsca zamieszkania do publicznego przedszkola lub punktu przedszkolnego w jednostce urbanistycznej w roku 2020 w metrach.

Wskaźnik: dostępność infrastruktury społecznej - szkoły (WPF_3)

Podobnie, jak we wskaźniku WPF_2 do analizy przyjęto szkoły podstawowe publiczne z pominięciem placówek prywatnych. To kryterium przyjęto ze względu na ograniczoną częściowo dostępność tych drugich (odpłatność pełna lub częściowa). W sytuacji, gdy dziecko pokonuje drogę z miejsca zamieszkania do szkoły podstawowej bez opieki rodzica, ważnym jest, aby mogło ono przebyć jak najmniejszą odległość. Wiąże się to m.in. z różnego rodzaju zagrożeniami, jakie dziecko może spotkać na swojej drodze. Wskaźnik ten jest zatem ważny nie tylko dla sfery przestrzenno-funkcjonalnej, ale również w aspekcie bezpieczeństwa.

Przyjęty wskaźnik obejmuje średnią pieszą odległość od miejsca zamieszkania do publicznej szkoły podstawowej w jednostce urbanistycznej w roku 2020.

Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie średnia długość drogi z miejsca zamieszkania do najbliższej szkoły była wyższa niż 965,8 m. Z przeprowadzonej analizy wynika, że sytuacja w granicach 57 jednostek urbanistycznych odpowiadała parametrom stanu kryzysowego.

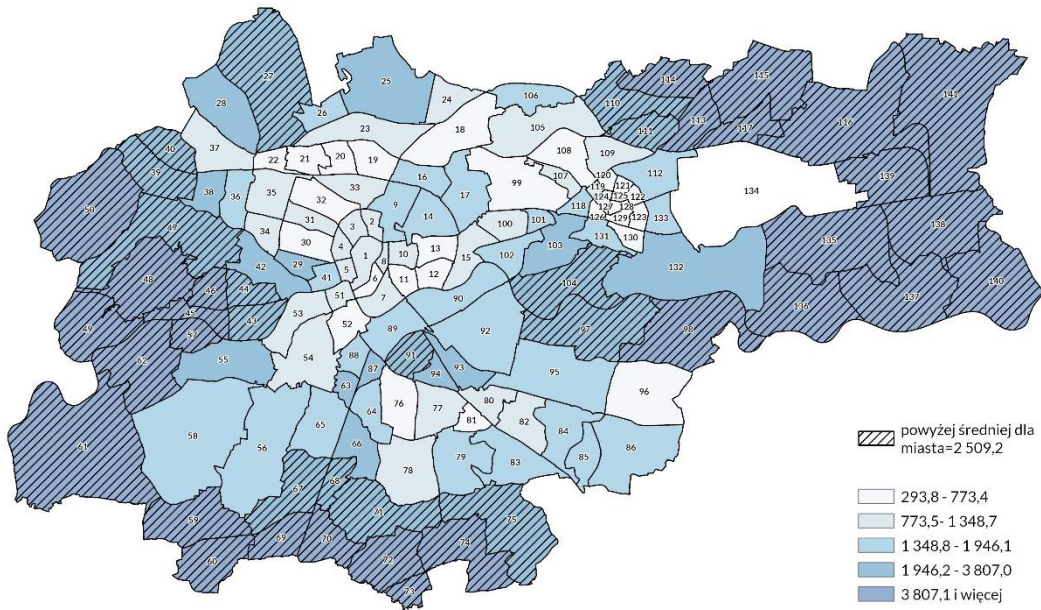
Rys. 51. Średnia piesza odległość od miejsca zamieszkania do publicznej szkoły podstawowej w jednostce urbanistycznej w roku 2020 w metrach.

Wskaźnik: dostępność infrastruktury społecznej - żłobki (WPF_4)

Podobnie, jak w poprzednich wskaźnikach, do analizy przyjęto żłobki publiczne z pominięciem placówek prywatnych. To kryterium przyjęto ze względu na ograniczoną częściowo dostępność tych drugich (odpłatność pełna lub częściowa). Żłobek jest jedną z kilku form opieki nad małymi dziećmi do trzeciego roku życia, których celem jest pomoc rodzicom w godzeniu pracy zawodowej z obowiązkami rodzinnymi. Ma wspierać rodziców w opiece i wychowaniu dzieci, ale przede wszystkim zapewniać dziecku możliwość uczenia się poprzez zabawę oraz opiekę w czasie, gdy rodzice nie mogą jej sprawować osobiście, np. w czasie gdy są w pracy. Dostępność żłobka w najbliższej okolicy skraca czas potrzebny na dotarcie do niego, co sprzyja rodzicom aktywnym zawodowo.

Przyjęty wskaźnik obejmuje średnią pieszą odległość od miejsca zamieszkania do publicznego żłobka w jednostce urbanistycznej w roku 2020.

Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie średnia długość drogi z miejsca zamieszkania do najbliższego żłobka była wyższa niż 2 509,2 m. Analiza danych pozwoliła stwierdzić stan kryzysowy w 44 jednostkach.

Rys. 52. Średnia piesza odległość od miejsca zamieszkania do publicznego żłobka w jednostce urbanistycznej w roku 2020 w metrach.

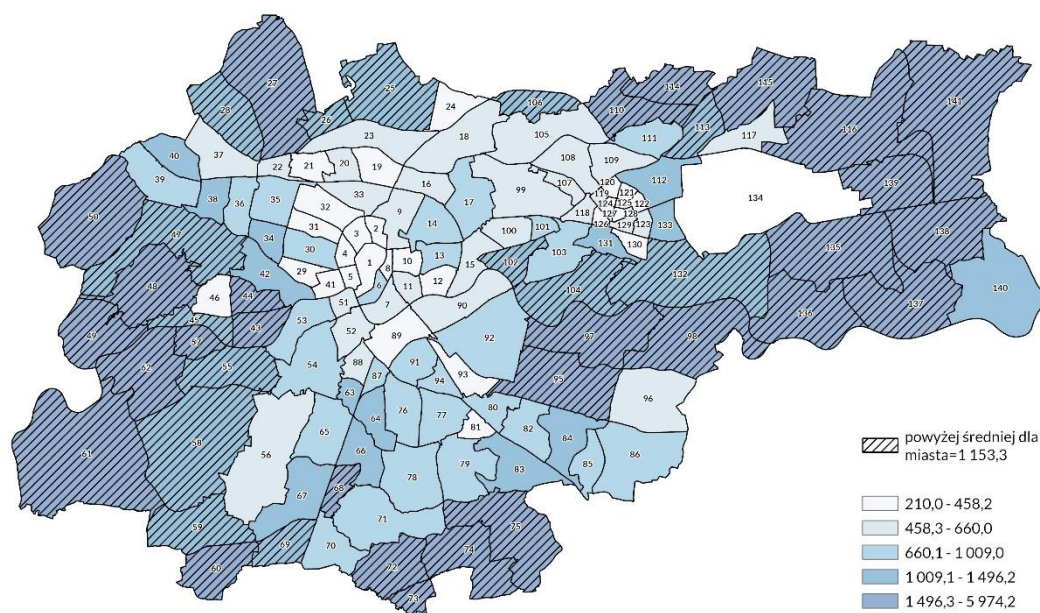
Wskaźnik: dostępność infrastruktury społecznej - podstawowa opieka zdrowotna (POZ)
(WPF_5)

Podstawowa opieka zdrowotna (POZ), stanowi miejsce powszechnego dostępu do świadczenia usług zdrowotnych, w ramach którego jest zapewniony dostęp do profilaktycznych, diagnostycznych, leczniczych, pielęgnacyjnych oraz rehabilitacyjnych świadczeń finansowanych ze środków publicznych. W świetle procesów starzenia się społeczeństwa, wydłużania długości życia oraz coraz częstszego występowania chorób cywilizacyjnych, niezwykle ważny jest dostęp do opieki zdrowotnej w pobliżu miejsca zamieszkania, który nie wymaga dojazdu samochodem. Bliskość placówek POZ jest szczególnie ważna dla osób w starszym wieku, osób z niepełnosprawnościami oraz rodziców małych dzieci.

Do analizy przyjęto sieć placówek POZ – publicznych i niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej posiadających aktualny na 31.12.2020 roku kontrakt z Narodowym Funduszem Zdrowia na świadczenie usług POZ.

Przyjęty wskaźnik obejmuje średnią pieszą odległość od miejsca zamieszkania do przychodni podstawowej opieki zdrowotnej posiadającej kontrakt z NFZ w roku 2020.

Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie średnia długość drogi z miejsca zamieszkania do najbliższego POZ była wyższa niż 1 153,3 m.

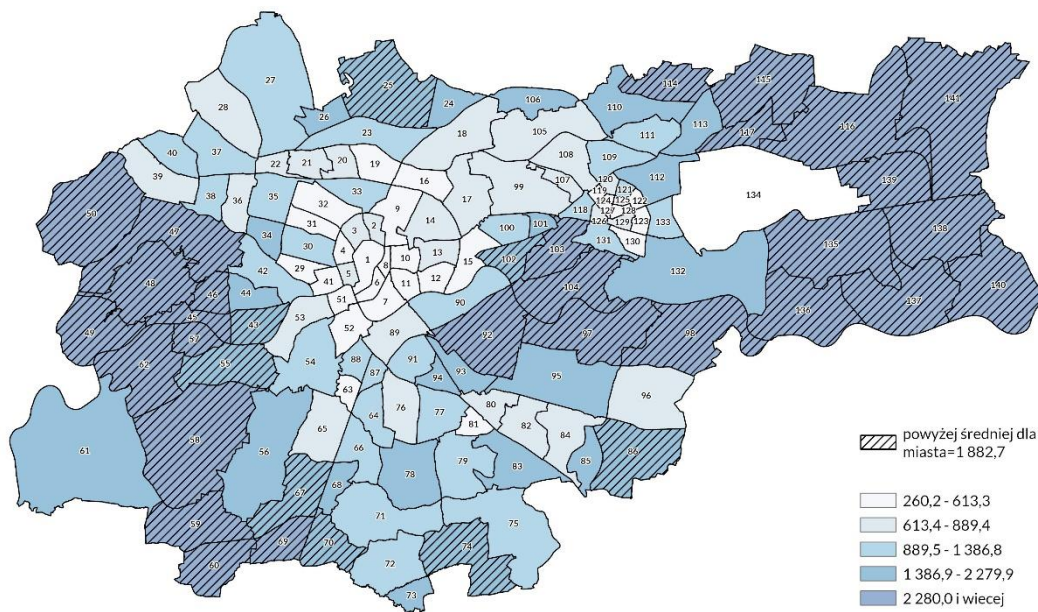
Rys. 53. Średnia piesza odległość od miejsca zamieszkania do przychodni podstawowej opieki zdrowotnej posiadającej kontrakt z NFZ w roku 2020 w metrach.

Wskaźnik: dostępność infrastruktury społecznej – biblioteki publiczne (WPF_6)

Jednym z celów rewitalizacji jest podnoszenie kapitału społecznego. Kultura o charakterze włączającym i edukacyjnym jest składową wyprowadzania obszaru ze stanu kryzysowego. Biblioteki, w szczególności publiczne, są placówkami kultury, otwartymi, przyjaznymi miejscami publicznymi, dostępnymi dla każdego. Poza tradycyjną rolę - umożliwieniem dostępu do zbiorów tradycyjnych i elektronicznych, stwarzają możliwość uczestniczenia w różnorodnych wydarzeniach czytelniczych i kulturalnych. Jako lokalne centra kultury wpływają na rozwój życia kulturalnego społeczności. Działając jako centrum edukacji, w tym obywatelskiej, współuczestniczą w budowaniu kapitału społecznego, stają się miejscem integracji społecznej i sprzyjają budowaniu tożsamości lokalnej. Dostępność biblioteki jest zatem czynnikiem pobudzającym aktywność społeczną lokalnych mieszkańców.

Przyjęty wskaźnik obejmuje średnią pieszą odległość od miejsca zamieszkania do publicznej biblioteki, filii lub punktu bibliotecznego w roku 2020.

Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie średnia długość drogi z miejsca zamieszkania do najbliższej publicznej biblioteki, filii lub punktu bibliotecznego była wyższa niż 1 882,7 m.

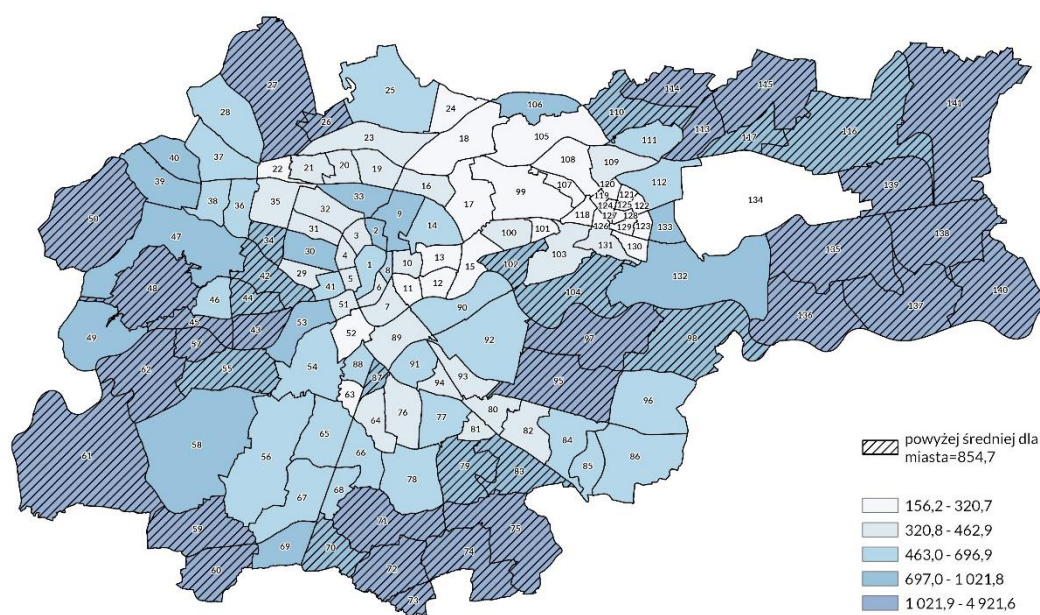
Rys. 54. Średnia piesza odległość od miejsca zamieszkania do publicznej biblioteki, filii lub punktu bibliotecznego w 2020 roku w metrach.

Wskaźnik: dostępność infrastruktury społecznej – ogólnodostępne place zabaw (WPF_7)

Plac zabaw jest to jeden z najważniejszych elementów przestrzeni, z którymi styka się dziecko żyjące w mieście. Ta przestrzeń jest szczególnie istotna w rozwoju dziecka. Na placu zabaw kształtują się podstawowe kompetencje społeczne począwszy od komunikacji, a skończywszy na nauce kreatywności. Plac zabaw służy też integracji różnych grup społecznych i wiekowych. Może być idealną platformą rozwoju młodego człowieka. Jego bliskość wpływa więc na jakość życia mieszkańców.

Przyjęty wskaźnik obejmuje średnią pieszą odległość od miejsca zamieszkania do ogólnodostępnego placu zabaw w roku 2020.

Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie średnia długość drogi z miejsca zamieszkania do ogólnodostępnego placu zabaw była wyższa niż 854,7 m.

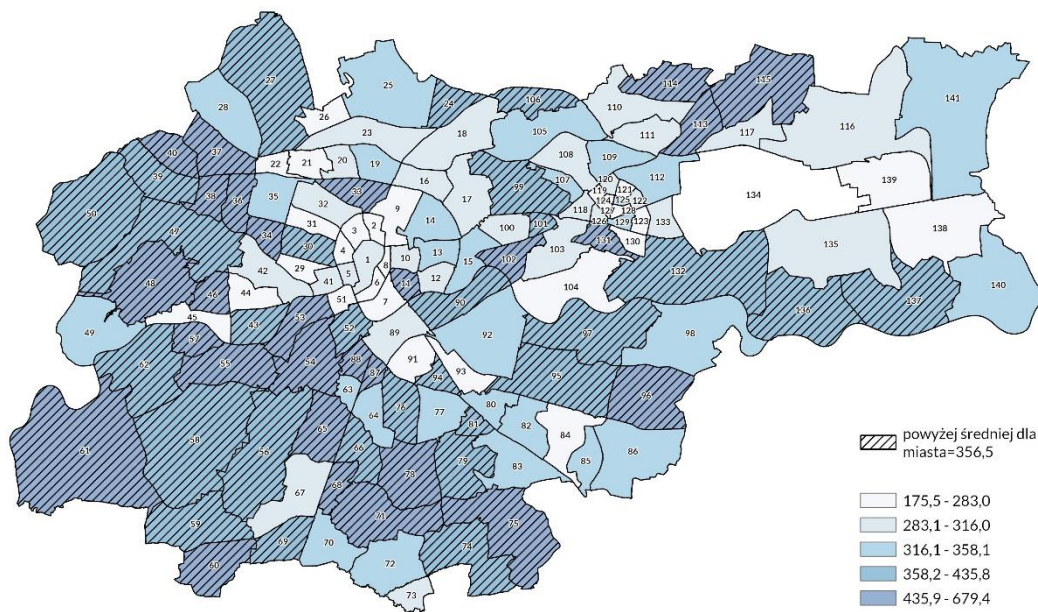
Rys. 55. Średnia piesza odległość od miejsca zamieszkania do ogólnodostępnego placu zabaw w roku 2020 w metrach.

Wskaźnik: dostępność infrastruktury publicznej - transport publiczny (WPF_8)

Dostępność transportowa jest jednym z czynników, które w znaczący sposób wpływają na stan danego obszaru i jakość życia jego mieszkańców. Podstawowym celem miejskiego transportu zbiorowego jest zapewnienie mieszkańcom sprawnego transportu na terenie całego miasta, zwłaszcza szybkich połączeń między peryferiami, gdzie ulokowana została większość osiedli mieszkaniowych, a terenami śródmiejskimi. Jednak dobrze zorganizowany transport publiczny to nie tylko wygodna komunikacja miejska, pozwalająca na sprawne dotarcie do pracy, szkoły, na zakupy czy do kina. To także system przestrzenny umożliwiający wszystkim użytkownikom na sprawne, wygodne i bezpieczne dotarcie do punktów węzłowych i końcowych – przystanków. Kwestia ich dostępności, nawet w przypadku dobrego zaprojektowania i funkcjonowania samego systemu, jest kluczowym czynnikiem kształtującym funkcjonowanie przestrzeni lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem użytkowników o szczególnych potrzebach – osób starszych, z niepełnosprawnościami i innymi ograniczeniami mobilności. Niska dostępność transportowa może być znaczącym czynnikiem wykluczającym m.in. z rynku pracy, dostępu do edukacji i usług publicznych. Odległość miejsca zamieszkania od przystanku komunikacji publicznej może zachęcać do skorzystania z transportu publicznego, przyczyniając się tym samym do zmniejszenia korków ulicznych oraz dbałości o środowisko.

Przyjęty wskaźnik obejmuje średnią pieszą odległość od miejsca zamieszkania do przystanku komunikacji publicznej w roku 2020.

Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie średnia długość drogi z miejsca zamieszkania do przystanku komunikacji publicznej była wyższa niż 356,5 m. Z przeprowadzonych analiz wynika, że stan kryzysowy odnotowano w 57 jednostkach.

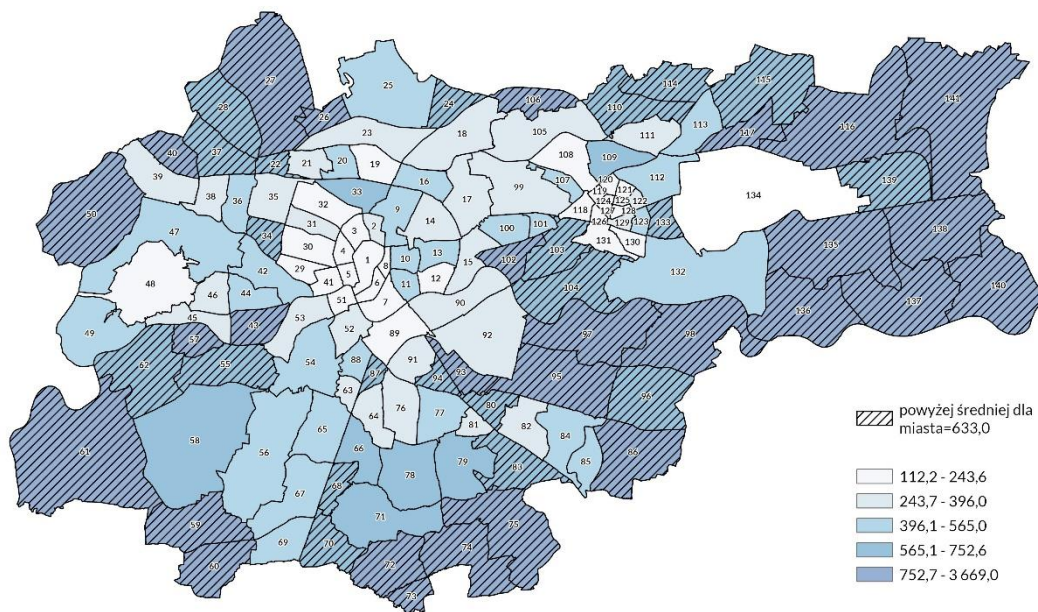
Rys. 56. Średnia piesza odległość od miejsca zamieszkania do przystanku komunikacji publicznej w roku 2020 w metrach.

Wskaźnik: dostępność infrastruktury społecznej - zieleń publiczna (WPF_9)

Bardzo ważnym zasobem przyrodniczym miasta zachowującym równowagę ekologiczną są tereny zieleni. Zalicza się do nich m.in. parki, zieleń osiedlową oraz lasy. Dostęp do nich jest jednym z najważniejszych wyznaczników jakości warunków życia w mieście. Tereny zieleni nie tylko pozwalają ograniczać, a przynajmniej łagodzić poziom zanieczyszczenia powietrza oraz wysokie temperatury, na które narażeni są mieszkańcy terenów zurbanizowanych, lecz pełnią istotne role użytkowe i społeczne. Z tego względu ważny jest swobodny dostęp do nich, zapewniony wszystkim mieszkańcom. Teren zieleni powinien być dostępny, to znaczy, że można do niego swobodnie wejść, a dostęp do niego nie jest ograniczony w żaden fizyczny sposób. Musi być również bezpieczny, a także użyteczny - pełnić oczekiwane funkcje użytkowe, zawierać odpowiednie udogodnienia i obiekty oraz wyposażenie służące rekreacji. W świetle definicji prawnej (ustawa o ochronie przyrody) powinien zatem wykazywać dwie zasadnicze cechy. Po pierwsze - formę zorganizowania, jaką taki teren winien wykazywać, tworząc pewien kompleks czy zespół zieleni. Po drugie - publiczne jego przeznaczenie i dostępność, ze względu na pełnienie funkcji estetycznych, rekreacyjnych, zdrowotnych lub osłonowych. Bliskość terenów zieleni podnosi parametry ekologiczne środowiska zamieszkania.

Przyjęty wskaźnik obejmuje średnią pieszą odległość od miejsca zamieszkania do ogólnodostępnego terenu zieleni publicznej w roku 2020.

Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie średnia długość drogi z miejsca zamieszkania do ogólnodostępnego terenu zieleni publicznej była wyższa niż 633,0 m. W 50 jednostkach wartość wskaźnika odpowiadała parametrom stanu kryzysowego. Należy jednak dodać, że wynika to ze specyfiki zagospodarowania terenu. W tych częściach miasta dominuje zabudowa jednorodzinna, zatem mieszkańcy nie mają silnej potrzeby korzystania na co dzień z terenów zielonych.

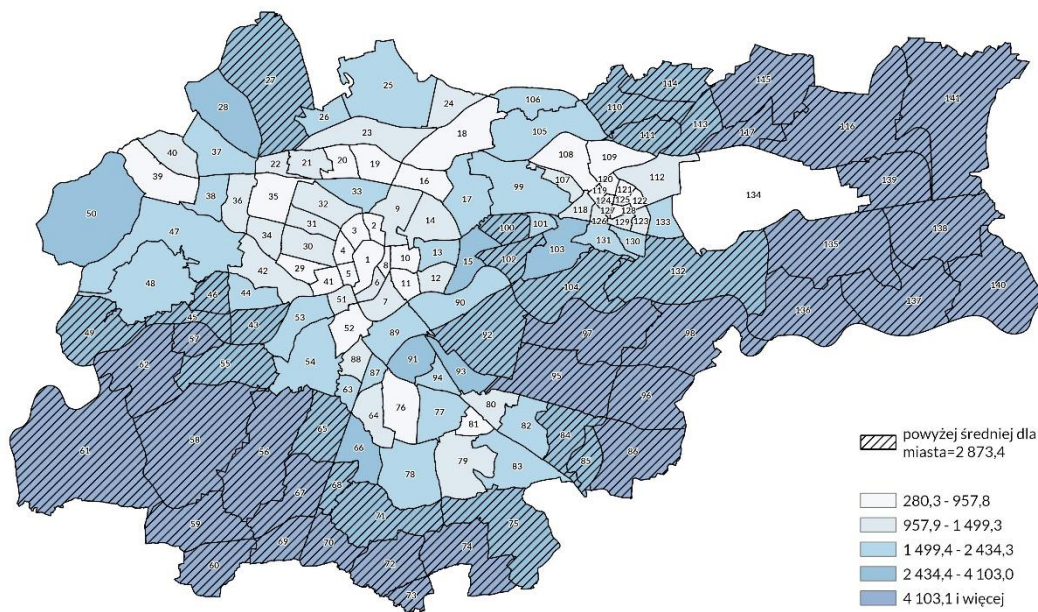
Rys. 57. Średnia piesza odległość od miejsca zamieszkania do ogólnodostępnego terenu zieleni publicznej w roku 2020 w metrach.

Wskaźnik: dostępność infrastruktury społecznej - ośrodki wsparcia dla osób starszych (WPF_10)

Procesy demograficzne prowadzą do zwiększania się liczby mieszkańców w podeszłym wieku wymagających pomocy. W ośrodkach wsparcia dla osób starszych udziela się pomocy seniorom, którzy nie wymagają opieki całodobowej, ale ze względu na swoje problemy potrzebują asysty w codziennym funkcjonowaniu. Placówki oferują opiekę w ciągu dnia, w tym posiłki, rehabilitację, zajęcia kulturalno-oświatowe, terapię zajęciową grupową i indywidualną dla podtrzymywania kondycji psychofizycznej, psychoterapię i wspólne z innymi osobami starszymi spędzanie wolnego czasu. Wszystkie zajęcia odbywają się pod opieką doświadczonych specjalistów - pracowników socjalnych, terapeutów zajęciowych, fizjoterapeutów. Odległość od miejsca zamieszkania do placówki warunkuje jej dostępność dla osób starszych z problemami z przemieszczaniem się.

Przyjęty wskaźnik obejmuje średnią pieszą odległość od miejsca zamieszkania do dziennego ośrodka wsparcia dla osób starszych w roku 2020.

Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie średnia długość drogi z miejsca zamieszkania do dziennego ośrodka wsparcia dla osób starszych była wyższa niż 2 873,4 m. W 91 jednostkach odnotowano wartość mniejszą, niż 2 873,4 m, natomiast w 50 stwierdzono stan kryzysowy.

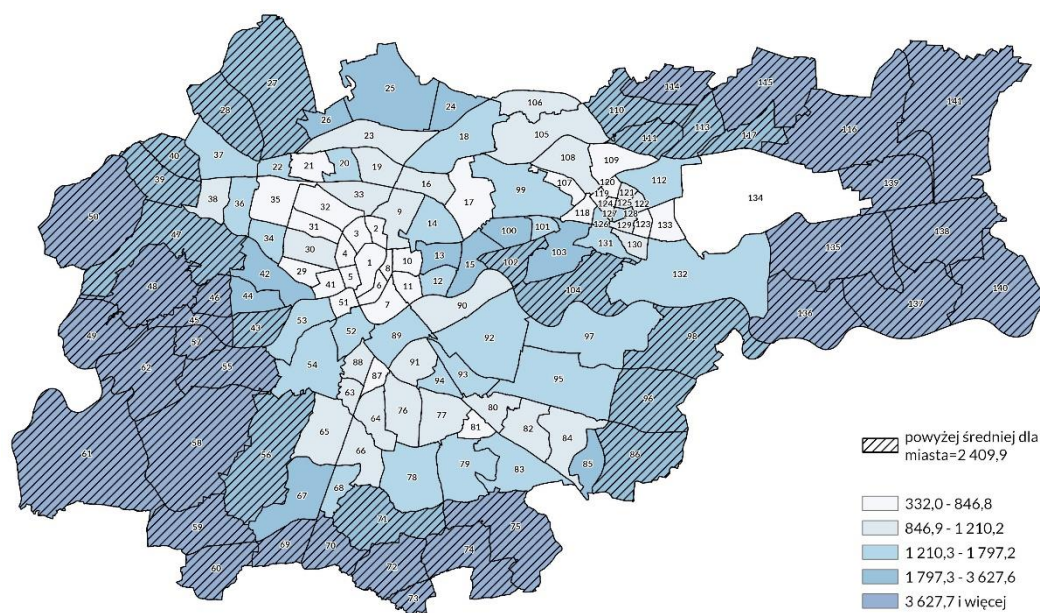
Rys. 58. Średnia piesza odległość od miejsca zamieszkania do dziennego ośrodka wsparcia dla osób starszych w roku 2020 w metrach.

Wskaźnik: dostępność infrastruktury publicznej - place targowe (WPF_11)

Intensywny rozwój różnych form handlu, szczególnie wielkopowierzchniowego, stawia pod znakiem zapytania dalsze funkcjonowanie targowisk miejskich. Jednocześnie dla wielu mieszkańców miast nadal odgrywają one ważną rolę, przede wszystkim jako miejsca dokonywania codziennych zakupów. Jednocześnie współczesne trendy rewitalizacji wskazują nie tylko na ich rolę użytkową, ale i społeczno-kulturową. Dziś plac targowy (plac handlowy, bazar, bazarek) to już nie tylko miejsce na zakupy. Przychodzi się też po to, by coś zjeść, usiąść, porozmawiać, a nawet uczestniczyć w lokalnych imprezach. W ten sposób stają się czymś w rodzaju centrów społecznych kształtujących lokalną tożsamość i tradycję. Targowisko miejskie jest zatem zjawiskiem nierozdzielnie powiązanym z funkcjonowaniem żywej przestrzeni publicznej, sprzyjającym funkcjonowaniu lokalnej społeczności.

Przyjęty wskaźnik obejmuje średnią pieszą odległość od miejsca zamieszkania do placu targowego w roku 2020.

Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie średnia długość drogi z miejsca zamieszkania do placu targowego była wyższa niż 2 409,9 m. W 96 jednostkach odnotowano wartość mniejszą, niż 2 409,9, natomiast w 45 jednostkach wartość wskaźnika odpowiadała parametrom stanu kryzysowego.

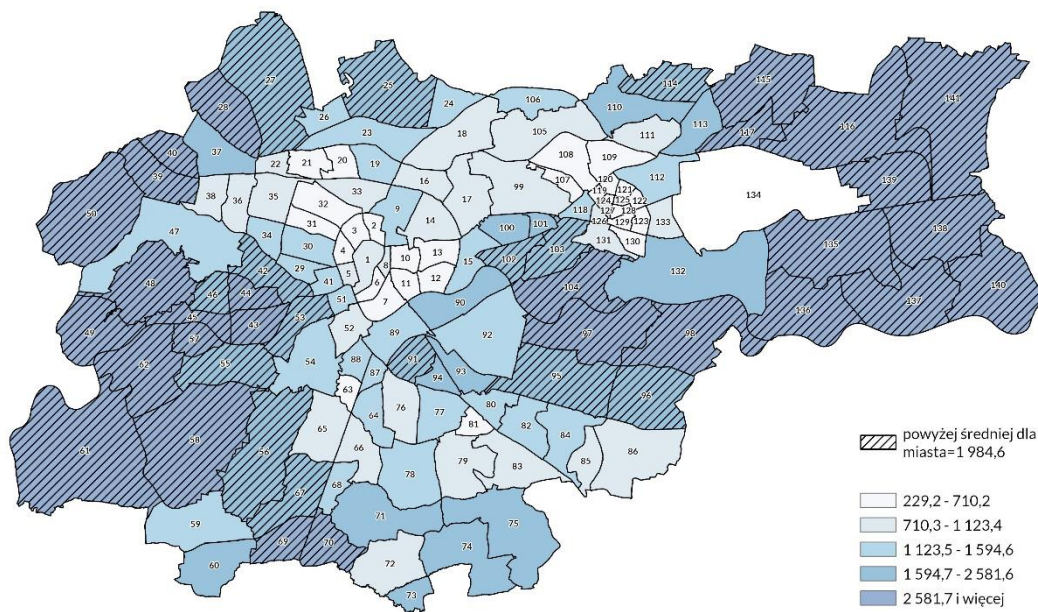
Rys. 59. Średnią pieszą odległość od miejsca zamieszkania do placu targowego w roku 2020 w metrach.

Wskaźnik: dostępność infrastruktury społecznej - centra aktywności seniorów (WPF_12)

Tryb życia mieszkańców miasta w różnym wieku nieustannie ewoluuje. Zauważyć można wzrost aktywności seniorów, który przeciwdziała ich wykluczeniu ze społeczeństwa. W ramach realizowanego przez MOPS programu PASIOS prowadzone są m.in. Centra Aktywności Seniorów (CAS) - miejsca, które dają sposobność integracji oraz aktywizacji społecznej osobom w wieku 60+. Ich zadaniem jest tworzenie warunków dla aktywizacji wolontaryjnej oraz integracji społecznej osób w wieku senioralnym, w tym: rozwijanie aktywności ruchowej i artystycznej, organizacja zajęć sportowo-rekreacyjnych oraz edukacyjnych, mających na celu rozwijanie kompetencji i umiejętności, a także promowanie i tworzenie miejsc przyjaznych seniorom, w których prowadzone są różnorodne aktywności. To istotny element polityki społecznej miasta, dedykowany osobom ze szczególnymi potrzebami. Kwestia dostępności przestrzennej odgrywa zatem istotną rolę w ich funkcjonowaniu.

Przyjęty wskaźnik obejmuje średnią pieszą odległość od miejsca zamieszkania do centrum aktywności seniorów w roku 2020.

Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie średnia długość drogi z miejsca zamieszkania do centrum aktywności seniorów była wyższa niż 1 984,6 m. W 99 jednostkach odnotowano wartość mniejszą, niż 1 984,6, natomiast w 42 jednostkach stwierdzono stan kryzysowy.

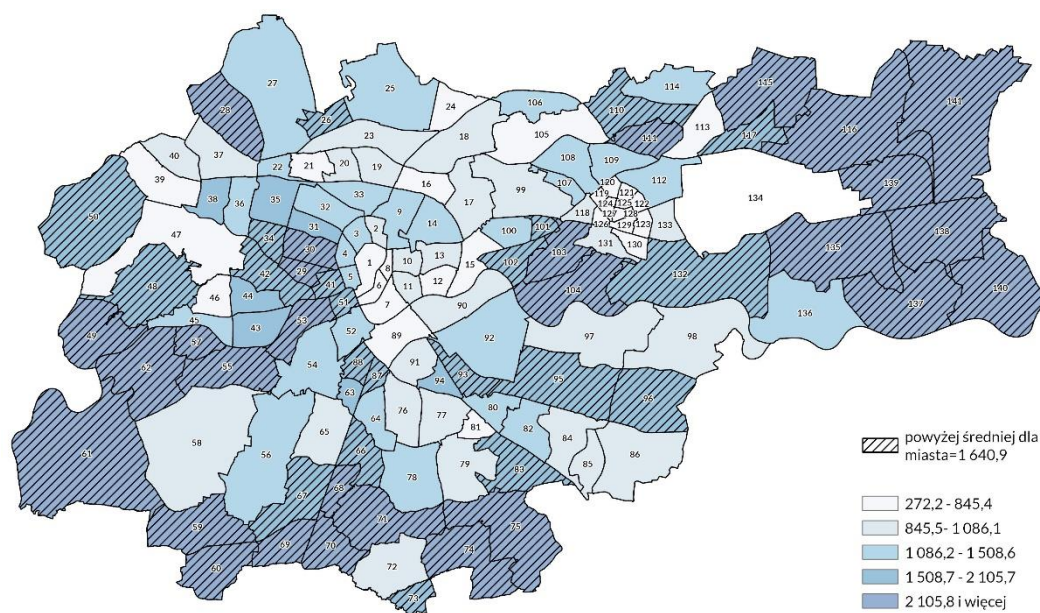
Rys. 60. Średnia piesza odległość od miejsca zamieszkania do centrum aktywności seniorów w roku 2020 w metrach.

Wskaźnik: dostępność infrastruktury społecznej - kluby rodzica (WPF_13)

Rodzicielstwo to wielkie wyzwanie, szczególnie we współczesnym świecie. Młodzi rodzice nie zawsze potrafią odnaleźć się w nowej sytuacji i potrzebują wsparcia ekspertów. Kluby rodzica są miejscami integracji i dzielenia się doświadczeniami, dobrymi praktykami oraz problemami związanymi z wychowaniem dzieci. Oferują programy oraz rodzinne warsztaty wzmacniające kompetencje i więzi rodzinne, pobudzające aktywność rodziców i dzieci. To ważny element polityki społecznej miasta dedykowany rodzicom z małymi dziećmi, stąd kwestia dostępności przestrzennej odgrywa istotną rolę w ich funkcjonowaniu.

Przyjęty wskaźnik obejmuje średnią pieszą odległość od miejsca zamieszkania do klubu rodzica w roku 2020.

Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie średnia długość drogi z miejsca zamieszkania do klubu rodzica była wyższa niż 1 640,9 m. W 91 jednostkach odnotowano wartość mniejszą, niż 1 640,9, natomiast w 50 wartość wskaźnika odpowiadała parametrom stanu kryzysowego.

Rys. 61. Średnia piesza odległość od miejsca zamieszkania do klubu rodzica w roku 2020 w metrach.

9. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk technicznych

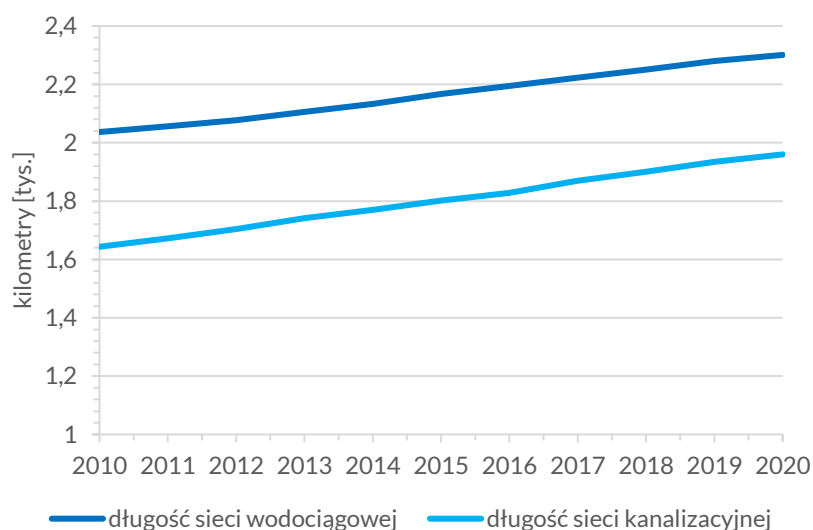
Sfera techniczna obejmuje zagadnienia jakości i stanu technicznego substancji budowlanej, infrastruktury technicznej komunalnej i drogowej oraz kwestie efektywnego korzystania z obiektów budowlanych oraz ich dostępności ze szczególnym uwzględnieniem osób ze szczególnymi potrzebami.

Zaopatrzenie w wodę i odprowadzenie ścieków

Miasto Kraków zapewnia mieszkańcom dostęp do usług komunalnych mających kluczowe znaczenie dla życia, jak zaopatrzenie w wodę i odprowadzenie ścieków. System ten umożliwia dostęp do wody pitnej prawie wszystkim mieszkańcom miasta (99,7%). Źródłem zaopatrzenia w wodę mieszkańców Krakowa jest miejski wodociąg krakowski, którego eksploatacją zajmuje się miejskie przedsiębiorstwo Wodociągi Miasta Krakowa. Bazą krakowskich wodociągów są w 97% wody powierzchniowe rzeki Raby, Rudawy, Dłubni i Sanki oraz w 3% wody głębinowe z ujęcia w Mistrzejowicach.

Długość sieci wodociągowej Krakowa w 2020 roku wynosiła 2 301 km, w tym największy udział, tj. 1 510 km, stanowiła sieć rozdzielcza, a dalej – przyłącza domowe (507 km). W 2010 roku długość sieci wodociągowej wynosiła 2 037 km, co oznacza, że od 2010 roku do 2020 roku przybyło 264,3 km wodociągów, czyli 12,98%. Długość sieci kanalizacyjnej wzrosła o 317 km z 1 643 km w 2010 roku do 1 960 km w 2020 roku, tj. o 19,26%.

System kanalizacyjny Krakowa tworzą dwa oddzielne systemy posiadające własne oczyszczalnie ścieków: krakowski, z oczyszczalnią ścieków w Płaszowie, oraz nowohucki – z oczyszczalnią Kujawy. Oba systemy pracują grawitacyjnie, natomiast w rejonach, w których grawitacyjne odprowadzenie ścieków do systemu centralnego jest ze względów wysokościowych niemożliwe, funkcjonują lokalne sieci kanalizacyjne z lokalnymi oczyszczalniami ścieków. Systemami tymi jest objęte 98,5% mieszkańców.

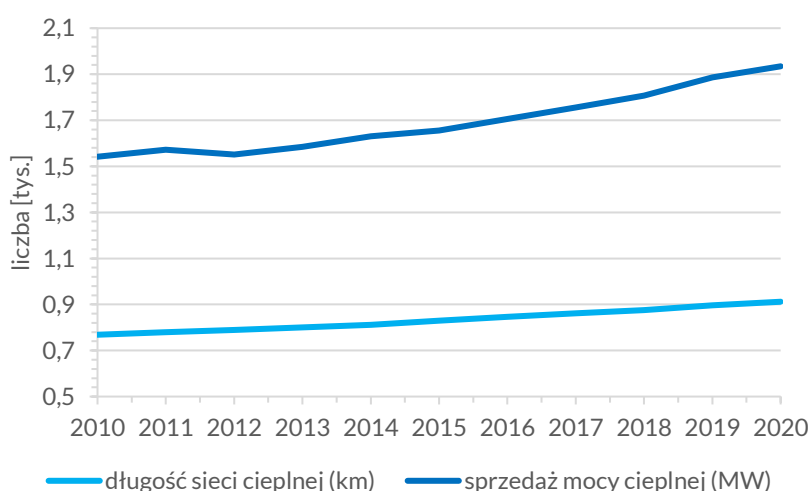

Rys. 62. Zmiana długości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Krakowie w latach 2010-2020.

Ze względu na fakt, iż niemal wszyscy mieszkańcy miasta mają dostęp do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, nie zdecydowano się na analizowanie obszarów kryzysowych pod tym kątem.

Ciepłownictwo

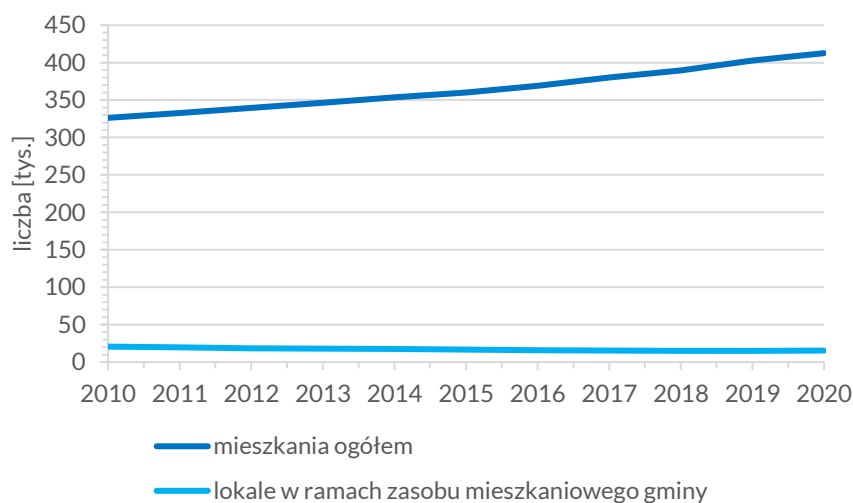
Usługa zaopatrzenia w ciepło świadczona jest przez spółkę dystrybucyjną MPEC. Długość sieci ciepłej w latach 2010-2020 utrzymywała trend wzrostowy osiągając na koniec 2020 wartość 911,9 km. Wzrosła zatem względem roku 2010 (gdy wynosiła 768,6 km) o 143,3 km, czyli o 18,64%. W latach 2010-2020 zwiększyła się o 392,7 MW, tj. 25,47% sprzedaż mocy ciepłej. W 2010 roku sprzedano 1541,8 MW, a w 2020 roku wartość ta wzrosła do 1934,5 MW. Na koniec 2020 roku MPEC SA świadczyło usługi dostawy energii ciepłej dla ponad 5 900 odbiorców. Energię tę dostarczano do 9 670 obiektów. Największym odbiorcą wg mocy sprzedanej były wspólnoty mieszkaniowe (34,65% sprzedanej mocy). Odbiorcami były również spółdzielnie mieszkaniowe (24,15%), podmioty gospodarcze (23,63%), oświata (10,69%), służba zdrowia (3,78%), odbiorcy indywidualni (1,47%) oraz budynki komunalne (1,36%).

Rys. 63. Zmiana długości sieci ciepłowniczej oraz sprzedaży mocy ciepła w Krakowie w latach 2010-2020.

Mieszkalnictwo

Miasto Kraków realizuje zadania własne z zakresu tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej przy uwzględnieniu lokalnych uwarunkowań społeczno-gospodarczych, w szczególności finansowych, demograficznych, urbanistycznych, infrastrukturalnych oraz techniczno-organizacyjnych. W latach 2010-2020 liczba lokali w ramach zasobu mieszkaniowego gminy zmniejszyła się o 26,24% to jest z 20 644 do 15 228. Z kolei liczba mieszkań w mieście ogółem we wskazanym okresie wzrosła o 26,49% z poziomu 326 200 do 412 600.

Rys. 64. Zmiana wielkości zasobu mieszkaniowego w Krakowie w latach 2010-2020.

Od kilku lat zmniejsza się liczba osób oczekujących na przyznanie lokalu z mieszkaniowego zasobu Miasta Krakowa. W 2020 roku ich liczba spadła o 25,5% w stosunku do roku poprzedniego. Na ten wynik wpływ mogło mieć kilka czynników, m.in. bogacenie się społeczeństwa oraz rozwój budownictwa mieszkaniowego w mieście wyrażony liczbą 10 074 mieszkań oddanych do użytku. Możliwość zaspokojenia przez miasto potrzeb mieszkaniowych uprawnionych do tego osób zwiększyła się, z jednej strony ze względu na wspomniany spadek liczby oczekujących, z drugiej ze względu na zwiększanie się puli lokali mieszkalnych, stanowiących pustostany nadające się do zamieszkania. W 2020 roku takich lokali było o 19 więcej niż w roku poprzednim. Poprawia się również stan techniczny budynków gminnych zarządzanych przez ZBK. W 2020 roku w złym stanie technicznym było 10,64% budynków gminnych, w skład których wchodziły lokale mieszkalne, przy czym rok wcześniej było to 13,5%.

Jakkolwiek sfera techniczna obejmuje szeroki katalog problemów, jednakże możliwość przeprowadzenia analiz w szerokim zakresie ogranicza brak dostępu do wiarygodnych danych, przede wszystkim z uwagi na powiązanie tej problematyki z zagadnieniami własnościowymi, jak np. w przypadku stanu technicznego budynków. Ograniczono zatem zakres badania do kwestii infrastrukturalnych o charakterze powszechnym.

W celu zidentyfikowania obszarów miasta o największym nasileniu problemów w sferze technicznej przeanalizowano następujące wskaźniki:

- udział budynków mieszkalnych bez dostępu do miejskiej wody ciepłej w liczbie budynków mieszkalnych ogółem (WT_1)
- udział budynków mieszkalnych bez dostępu do miejskiego ogrzewania w liczbie budynków mieszkalnych ogółem (WT_2)
- udział budynków mieszkalnych bez dostępu do Internetu szerokopasmowego w liczbie budynków mieszkalnych ogółem (WT_3)
- udział budynków mieszkalnych bez dostępu do windy w budynkach wielorodzinnych w liczbie budynków mieszkalnych wielorodzinnych ogółem (WT_4)

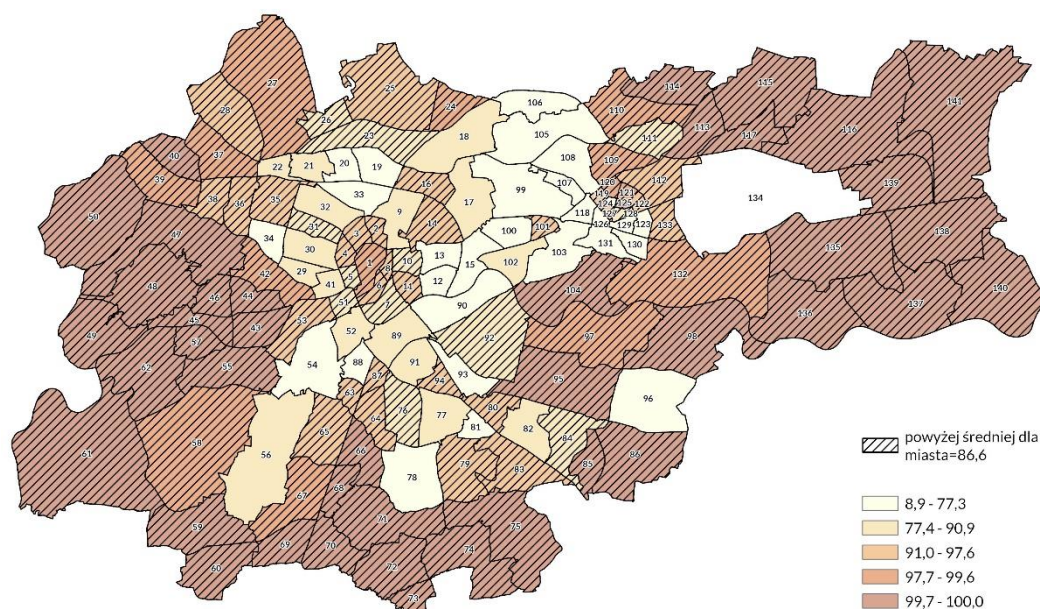
Wskaźnik: udział budynków mieszkalnych bez dostępu do miejskiej wody ciepłej w liczbie budynków mieszkalnych ogółem (WT_1)

Sieć ciepłownicza to połączone ze sobą urządzenia lub instalacje służące do przesyłania i

dystrybucji ciepła w postaci gorącej wody lub pary. Sieć ciepłownicza stanowi czystsze źródło energii jeżeli chodzi o emisję zanieczyszczeń, jednocześnie tańsze w eksploatacji w zależności od skali samej sieci. Po podłączeniu do miejskiej sieci wody ciepłej i miejskiego ogrzewania oprócz komfortu zyskać można poczucie bezpieczeństwa, ponieważ woda do mycia i kąpieli ogrzewana jest poza lokalem mieszkalnym. Dzięki temu można wyeliminować zagrożenia związane z zatruciem tlenkiem węgla, które spowodowane są najczęściej niedrożnymi przewodami wentylacyjnymi lub spalinowymi albo niesprawnym piecykiem. Tym samym istotnym wskaźnikiem efektywności systemu ciepłowniczego jest dostępność tego źródła zarówno do ogrzewania obiektów budowlanych, jak i dostarczania ciepłej wody użytkowej.

Przyjęty wskaźnik WT_1 obejmuje udział budynków mieszkalnych bez dostępu do miejskiej wody ciepłej w liczbie budynków mieszkalnych ogółem, w jednostce urbanistycznej w roku 2020.

Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie udział budynków mieszkalnych bez dostępu do miejskiej wody ciepłej w jednostce urbanistycznej wyniósł powyżej 86,6%. Stan taki wystąpił w 96 jednostkach

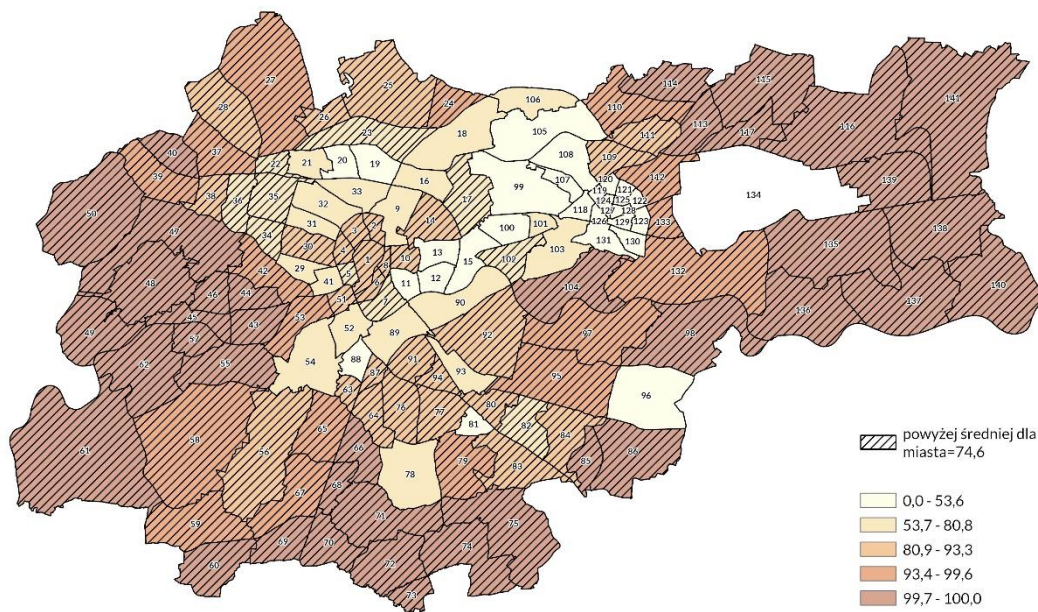

Rys. 65. Udział budynków mieszkalnych bez dostępu do miejskiej wody ciepłej w jednostce urbanistycznej w 2020 r. w %.

Wskaźnik: udział budynków mieszkalnych bez dostępu do miejskiego ogrzewania w liczbie budynków mieszkalnych ogółem (WT_2)

Przyjęty wskaźnik WT_2 obejmuje udział budynków mieszkalnych bez dostępu do miejskiego ogrzewania w liczbie budynków mieszkalnych ogółem, w jednostce urbanistycznej w roku 2020.

Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie udział budynków mieszkalnych bez dostępu do miejskiego ogrzewania w jednostce urbanistycznej kształtował się na poziomie powyżej 74,6%. Sytuację taką odnotowano w 95 jednostkach.

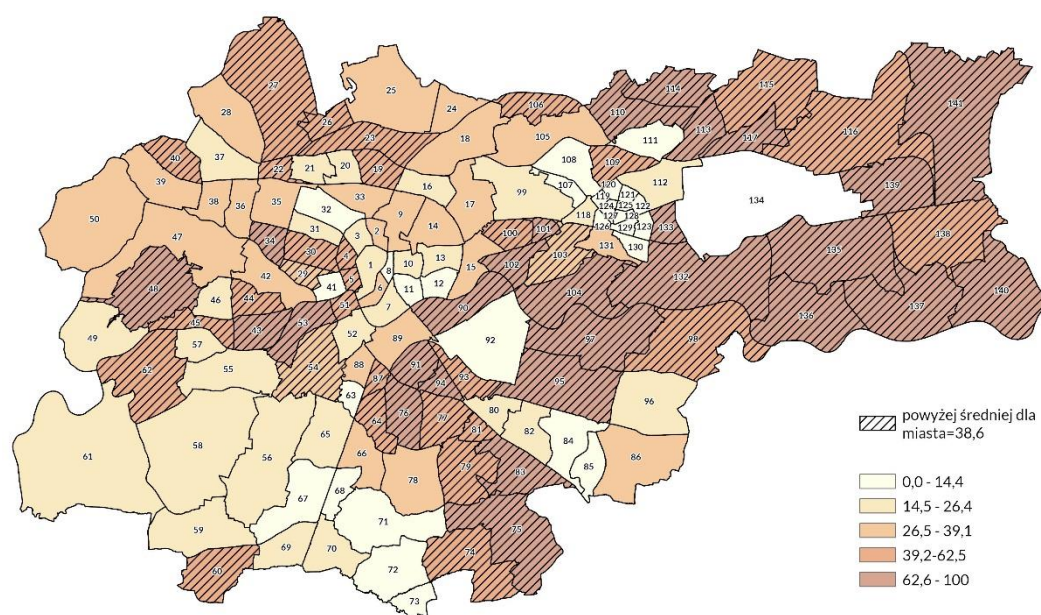
Rys. 66. Udział budynków mieszkalnych bez dostępu do miejskiego ogrzewania w jednostce urbanistycznej w 2020 r. w %.

Wskaźnik: udział budynków mieszkalnych bez dostępu do Internetu szerokopasmowego w liczbie budynków mieszkalnych ogółem (WT_3)

Rozwój technologiczny, w tym upowszechnienie Internetu, spowodował przeniesienie wielu form życia społecznego do przestrzeni cyfrowej. Internet stał się narzędziem służącym do sprawnego i skutecznego poruszania się w przestrzeni społecznej, mającym coraz większy wpływ na rozwój kompetencji społecznych jednostki. Dostęp do Internetu stanowi obecnie nie tylko ułatwienie, ale niekiedy wręcz warunek konieczny pełnego uczestnictwa w życiu społecznym, kulturalnym i zawodowym. Jego brak określany jest, jako element „wykluczenia cyfrowego” pojęcia analogicznego do „wykluczenia społecznego”. Zgodnie z założeniami rządowego Narodowego Planu Szerokopasmowego celem rozwoju infrastruktury szerokopasmowej jest zapewnienie ultraszybkiego dostępu do Internetu wszystkim gospodarstwom domowym w kraju oraz w perspektywie zapewnienie możliwości dostępu do sieci 5G dla lepszej łączności bezprzewodowej i nowych rozwiązań technologicznych. Dostęp do szerokopasmowego Internetu staje się coraz bardziej potrzebny do funkcjonowania w nowoczesnych społeczeństwach, a w sytuacji, gdy część życia społecznego przeniosła się do wirtualnej rzeczywistości, mieszkańców nie będących w jego zasięgu może czekać wykluczenie.

Przyjęty wskaźnik obejmuje udział budynków mieszkalnych bez dostępu do Internetu szerokopasmowego w liczbie budynków mieszkalnych ogółem, w jednostce urbanistycznej w roku 2020.

Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie udział budynków mieszkalnych bez dostępu do Internetu szerokopasmowego w jednostce urbanistycznej wyniósł powyżej 38,6%.

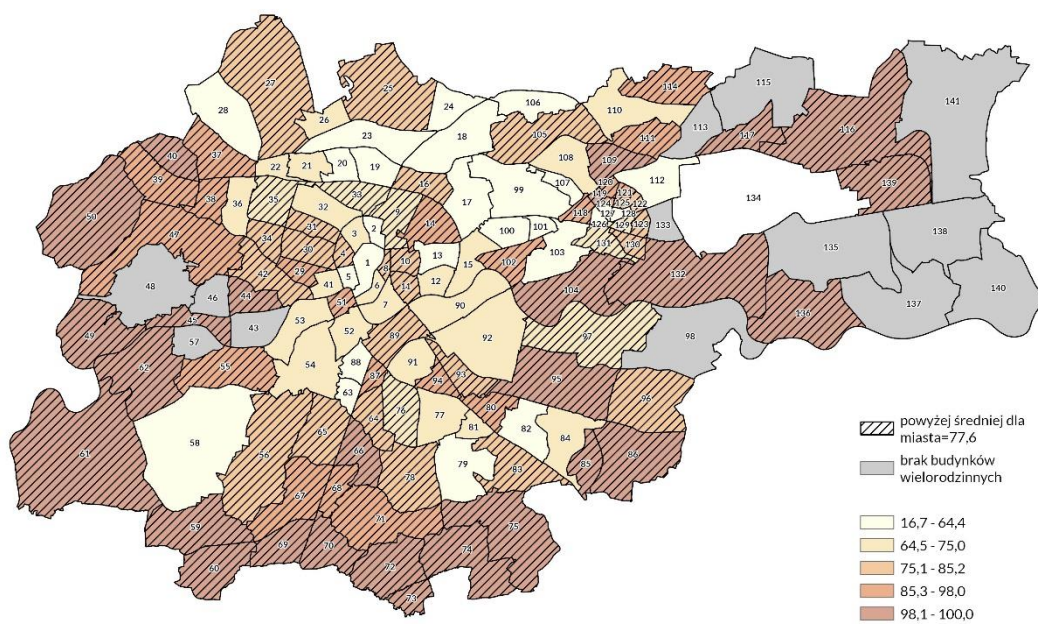
Rys. 67. Udział budynków mieszkalnych bez dostępu do Internetu szerokopasmowego w jednostce urbanistycznej w 2020 r. w %.

Wskaźnik: brak dostępu do windy w budynkach wielorodzinnych w liczbie budynków mieszkalnych ogółem (WT_4)

Jednym z celów rewitalizacji jest zapewnienie możliwości udziału w życiu społecznym i publicznym osób o szczególnych potrzebach. Należą do nich głównie osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami ruchowymi poruszający się przy pomocy kul, lasek, balkoników, protez, wózków inwalidzkich, ale także z uszkodzonym narządem słuchu, wzroku, z trudnościami manualnymi i poznawczymi, kobiety w ciąży, osoby z wózkami dziecięcymi, z ciężkim bagażem oraz słabsze fizycznie. Powszechnym problemem są bariery architektoniczne, a wraz ze starzeniem się społeczeństwa problem braku dostępności w budynkach wielorodzinnych będzie narastał. Problem nie dotyczy jedynie budynków wielorodzinnych z rynku wtórnego. Brak swobodnego dostępu do części wspólnych i możliwości przemieszczania się pomiędzy piętrami to problemy, na które skarżą się także mieszkańcy nowych bloków, szczególnie, że obowiązujące przepisy techniczno-budowlane nie stawiają w tym zakresie obowiązku instalowania wind w budynkach do czterech kondygnacji. Zobrazowaniem potrzeby przeciwdziałania wykluczeniu osób o szczególnych potrzebach zamieszkujących budynki mieszkalne nie wyposażone w windę może być coraz częściej stosowane dobudowywanie wind zewnętrznych, finansowane przez samych lokatorów. Brak wind w budynkach wielorodzinnych jest zatem istotnym problemem nie tylko w sferze technicznej, ale również w aspekcie społecznym.

Przyjęty wskaźnik obejmuje udział budynków wielorodzinnych nie wyposażonych w windę w liczbie budynków mieszkalnych ogółem, w jednostce urbanistycznej w roku 2020.

Za kryzysowe uznano jednostki urbanistyczne, gdzie udział budynków wielorodzinnych nie wyposażonych w windę, w jednostce urbanistycznej wyniósł powyżej 77,6%. Z przeprowadzonej analizy wynika, że stan kryzysowy odnotowano w 79 jednostkach.

Rys. 68. Udział budynków wielorodzinnych nie wyposażonych w windę w jednostce urbanistycznej w %.

10. Wyznaczanie obszaru zdegradowanego

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji obszar zdegradowany stanowi obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, a ponadto występowania co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. Zapisy ustawy o rewitalizacji definiują podejście metodyczne, na które składają się dwa kroki badawcze:

1. wyznaczenie obszaru kryzysowego w sferze społecznej,
2. wyznaczenie części obszaru kryzysu społecznego, która charakteryzuje się występowaniem co najmniej jednej z pozostałych sfer degradacji.

10.1. Etapy analizy

Biorąc pod uwagę przyjętą w diagnozie metodykę opartą na analizie zróżnicowania różnorodnych zjawisk w jednostkach urbanistycznych, przyjęto następujące etapy:

1. wyznaczenie jednostek kryzysowych w sferze społecznej, tj. tych, których wartości wskaźników przekraczają przyjęte miary kryzysu,
2. wyznaczenie z wyłonięgo zbioru jednostek obszaru kryzysu społecznego, według przyjętych wag kryzysu,
3. wyznaczenie zbiorów jednostek kryzysowych w pozostałych sferach, czyli gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, tj. tych, których wartości wskaźników przekraczają przyjęte miary kryzysu,
4. wyznaczenie jednostek kryzysowych w sferze społecznej, dla których stwierdzono koncentrację negatywnych zjawisk w co najmniej jednej z pozostałych sfer.

10.2. Wskaźniki syntetyczne i miary kryzysu

W ramach prac nad delimitacją (określeniem granic) obszaru zdegradowanego przeprowadzono analizę sytuacji społeczno-gospodarczej Krakowa. Opracowany zestaw prostych wskaźników w sposób całościowy ilustruje złożoność najważniejszych problemów w przestrzeni miasta. Wybór wskaźników zdeterminowany został w szczególności specyfiką miasta, ale w procesie delimitacji brano również pod uwagę dostępność danych statystycznych. W poszczególnych sferach liczba wskaźników oraz stopień ich zróżnicowania, jak również wzajemne zależności wymagały uporządkowania w odpowiednim modelu logicznym i tematycznym.

W celu wyznaczenia miar kryzysu skonstruowany został dla każdej ze sfer wskaźnik syntetyczny. Wskaźniki proste podzielone zostały na grupy tematyczne w oparciu o występujące pomiędzy nimi korelacje i wskazano minimalną miarę kryzysu.

Analiza wskaźnikowa dostarczyła zbiór informacji o natężeniu stanu kryzysowego w poszczególnych jednostkach urbanistycznych wyrażony natężeniem występowania (liczbą) cech kryzysowych. Jednostki te są jednak w znacznym stopniu zróżnicowane, zarówno w zakresie powierzchni, jak i liczby mieszkańców, co czyni je trudnymi do porównania. Podobnie jest z charakterystycznymi dla tych silnie odróżniających się obszarów warunkami i stylem życia. Stąd też przyjęto, że wysoka wartość wskaźnika syntetycznego nie może być jedyną przesłanką stanowiącą, że dany obszar można uznać za zdegradowany.

Za szansę na prawidłowe wyznaczenie granic obszaru uznano odniesienie intensywności

występowania cech kryzysowych do gęstości zaludnienia, co pozwala uwzględnić zarówno aspekt powierzchniowy, jak i demograficzny badanych jednostek. W tym celu dane zostały zestawione w macierzy 2x2¹⁷. Analiza dwuwymiarowa umożliwiła określenie relacji między natężeniem kryzysu, a wzrostem gęstości zaludnienia na tej samej mapie.

W efekcie uzyskano dla każdej jednostki urbanistycznej cztery możliwe wartości:

- niska gęstość zaludnienia oraz niska koncentracja zjawisk kryzysowych,
- wysoka gęstość zaludnienia oraz niska koncentracja zjawisk kryzysowych,
- niska gęstość zaludnienia oraz wysoka koncentracja zjawisk kryzysowych,
- wysoka gęstość zaludnienia oraz wysoka koncentracja zjawisk kryzysowych.

Z uwagi na charakter stanów kryzysowych oraz specyfikę działań rewitalizacyjnych, jako wymagające wskazania do objęcia działaniami rewitalizacyjnymi (obszar zdegradowany) uznano te jednostki, które charakteryzują się wysoką gęstością zaludnienia oraz wysoką koncentracją zjawisk kryzysowych. Przyjęte założenie pozwoliło na wyodrębnienie tych jednostek, w obrębie których zaobserwowano największą liczbę zjawisk kryzysowych, przy jednoczesnej eliminacji jednostek, gdzie zjawiska kryzysowe mają charakter jednostkowy, a są dostrzegalne przez stosunkowo niewielką liczbę osób zamieszkującą jednostkę urbanistyczną.

10.2.1. Sfera społeczna

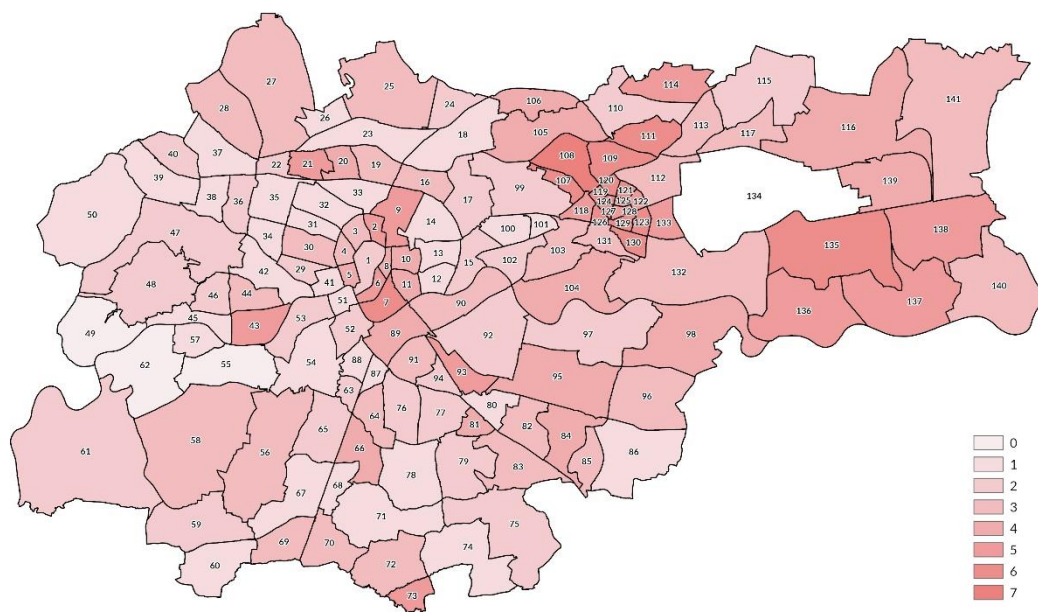
Wskaźniki w sferze społecznej podzielone zostały na siedem grup tematycznych: sytuacja demograficzna, osoby ze szczególnymi potrzebami, wykluczenie społeczne z powodu bezrobocia, problemy edukacyjne, poziom aktywności obywatelskiej, poziom bezpieczeństwa, ryzyko wykluczenia społecznego z powodu ubóstwa. Na podstawie danych z każdej z tych grup stworzony został wskaźnik syntetyczny, warunkowany występowaniem określonej liczby kryzysów – patrz tab. 2.

Chcąc zebrać informacje z różnych tematycznie obszarów analizowanych w obszarze społecznym, zbudowano wskaźnik syntetyczny dla tej sfery. Wskaźnik składa się z siedmiu ocen obliczonych dla każdej grupy tematycznej. W każdej grupie tematycznej jednostka urbanistyczna mogła uzyskać atrybut jednostka kryzysowa lub wolna od kryzysu. Uzyskano w ten sposób wskaźnik syntetyczny kryzysu w sferze społecznej, którego wartość może zawierać się w przedziale od 0 do 7 (0 – brak odnotowanego kryzysu, 7 – występowanie wszystkich możliwych stanów kryzysowych).

¹⁷ Macierz zbudowano przy wykorzystaniu narzędzia ArcGis Pro – kartogramu dwuwymiarowego (Bivariate choropleth) o dwóch klasach dla każdej ze zmiennych.

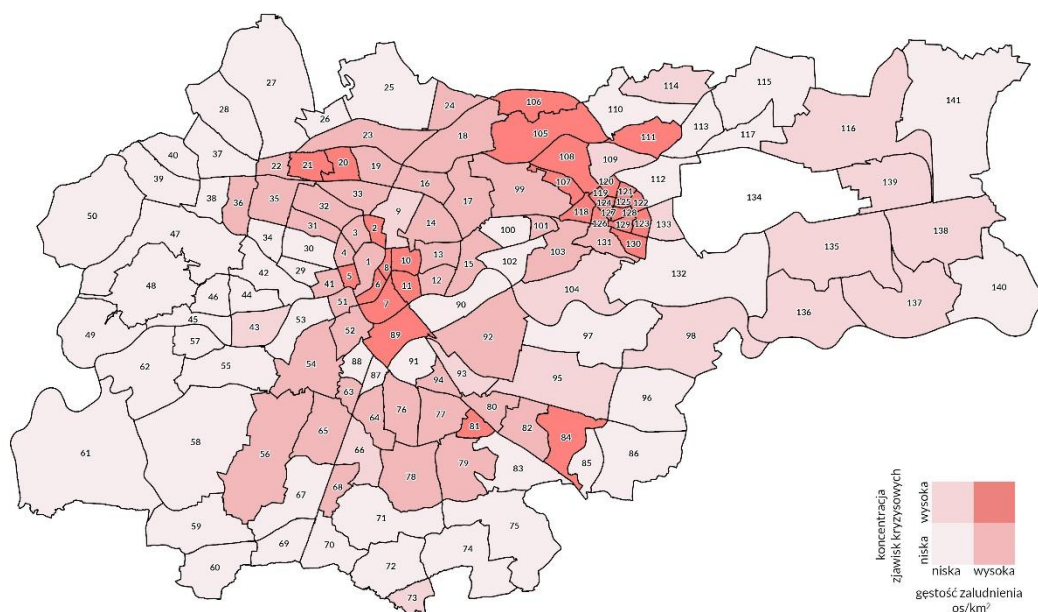
Tab. 2 Lista wskaźników syntetycznych - sfera społeczna.

Wskaźnik	Wartość progowa	Wskaźnik syntetyczny dla wybranej grupy tematycznej	Warunek uznania jednostki jako kryzysowa
WSP_1	31	Sytuacja demograficzna	Występowanie zjawisk kryzysowych w przypadku minimum dwóch wskaźników
WSP_2	226		
WSP_3	-147		
WSP_4	35	Osoby ze szczególnymi potrzebami	Występowanie zjawisk kryzysowych w przypadku minimum jednego wskaźnika
WSP_5	281		
WSP_6	18	Wykluczenie społeczne z powodu bezrobocia	
WSP_7	62,8	Problemy edukacyjne	
WSP_8	57,4	Poziom aktywności obywatelskiej	
WSP_9	85,5	Poziom bezpieczeństwa	Występowanie zjawisk kryzysowych w przypadku minimum dwóch wskaźników
WSP_10	258,2		
WSP_11	67	Ryzyko wykluczenia społecznego z powodu ubóstwa	
WSP_12	40 727,1		
WSP_13	6,8		

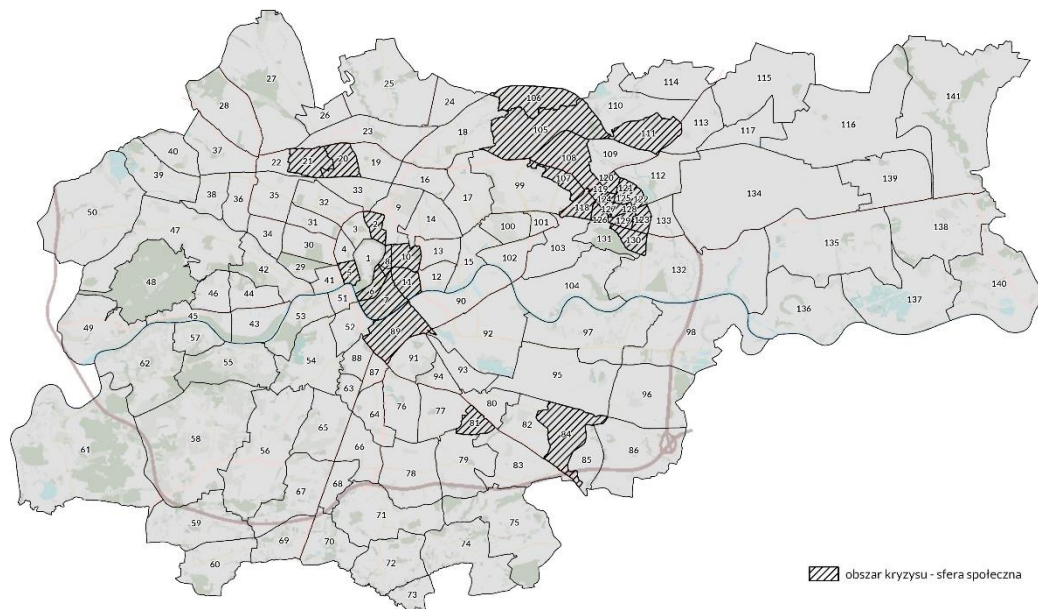
Rys. 69. Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze społecznej – liczba występujących zjawisk kryzysowych.

Rezultat analizy dwuwymiarowej prezentujący zależność między zjawiskami kryzysowymi w sferze społecznej a gęstością zaludnienia zaprezentowano na rys. 70.

Rys. 70. Analiza koncentracji niekorzystnych zjawisk w sferze społecznej w relacji z gęstością zaludnienia.

W wyniku analizy rozkładu przestrzennego wyodrębniono 30 jednostek urbanistycznych spełniających kryterium: wysoki wskaźnik syntetyczny kryzysu w sferze społecznej oraz wysoka gęstość zaludnienia. W dalszej części opracowania jednostki te określane będą zbiorczo, jako obszar degradacji społecznej.

Rys. 71. Wyznaczony obszar kryzysu w sferze społecznej.

Tab. 3. Lista jednostek urbanistycznych ze stwierdzonym stanem kryzysowym w sferze społecznej.

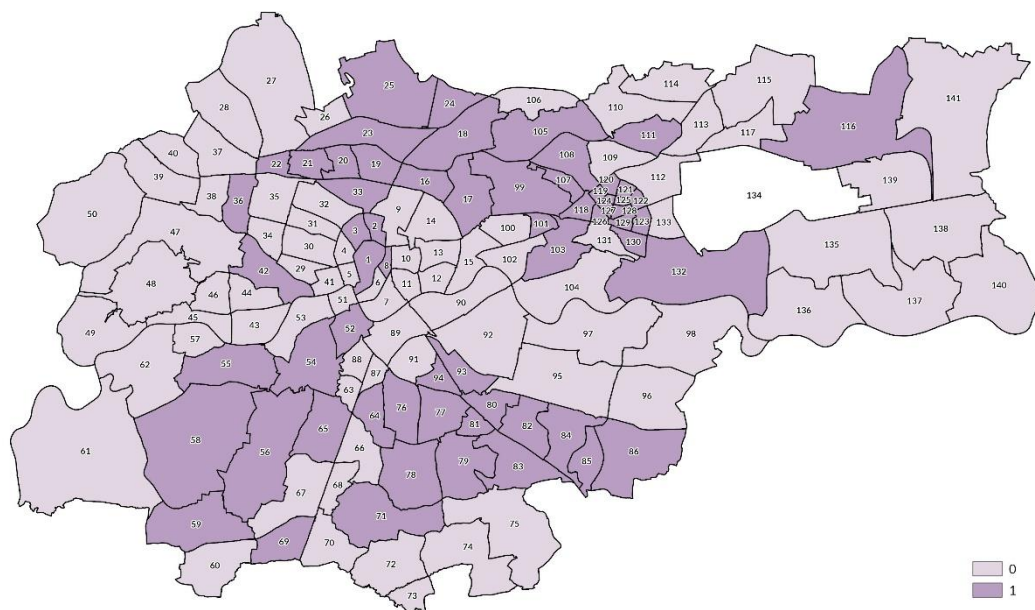
nr jednostki	nazwa jednostki	miara kryzysu
2	Kleparz	5
5	Nowy Świat	4
6	Stradom	5
7	Kazimierz	6
8	Wesoła Wschód	4
10	Wesoła Zachód	4
11	Grzegórzki Zachód	4
20	Krowodrza Północ	4
21	Azory Wschód	5
81	Kozłówek	4
84	Nowy Bieżanów	4
89	Stare Podgórze	4
105	Mistrzejowice	4
106	Batowice	4
107	Osiedle Albertyńskie	6
108	Bieńczyce Nowe	7
111	Wzgórza Krzesławickie	6
118	Spółdzielcze-Kolorowe	5
119	Teatralne	6
120	Krakowiaków-Górali	6
121	Sportowe-Zielone	6
122	Szkolne	5
123	Stalowe-Willowe-Wandy	6
124	Urocze	6
125	Słoneczne	7
126	Centrum D-Handlowe	6
127	Centrum C-Zgody	6
128	Centrum B-Szklane Domy	5
129	Centrum A-Hutnicze-Ogrodowe	6
130	Na Skarpie	6

10.2.2. Sfera gospodarcza

W obrębie sfery gospodarczej przeprowadzono tę samą procedurę analityczną, jak w przypadku sfery społecznej. Wskaźniki w sferze gospodarczej nie wymagały jednak podziału na grupy tematyczne. Wskaźnik syntetyczny kryzysu w sferze gospodarczej zawiera się w przedziale od 0 do 3. Warunkiem uznania jednostki urbanistycznej jako kryzysowej było występowanie zjawisk kryzysowych w przypadku minimum dwóch wskaźników – patrz tab. 4.

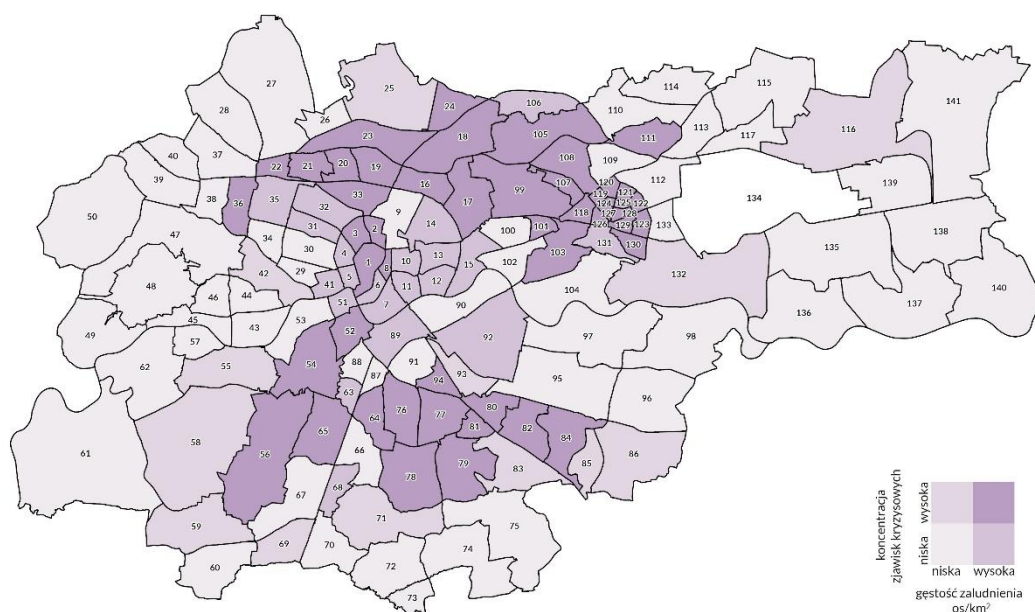
Tab. 4 Lista wskaźników syntetycznych – sfera gospodarcza.

Wskaźnik	Wartość progowa	Wskaźnik syntetyczny dla wybranej grupy tematycznej	Warunek uznania jednostki jako kryzysowa
WG_1	164,0	gospodarcze	występowanie zjawisk kryzysowych w przypadku minimum dwóch wskaźników
WG_2	114,4		
WG_3	139,1		

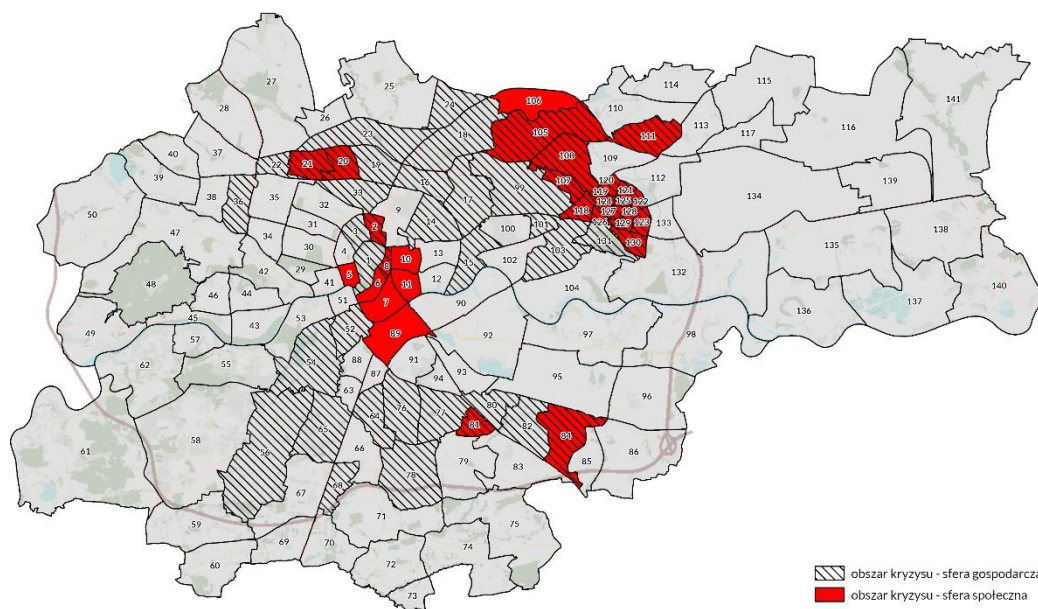
Rys. 72. Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze gospodarczej – liczba występujących zjawisk kryzysowych.

Rezultat analizy dwuwymiarowej prezentujący zależność między zjawiskami kryzysowymi w sferze gospodarczej a gęstością zaludnienia zaprezentowano na rys. 73.

Rys. 73. Analiza koncentracji niekorzystnych zjawisk w sferze gospodarczej w relacji z gęstością zaludnienia.

W wyniku analizy rozkładu przestrzennego, w obszarze degradacji społecznej wyodrębniono 23 jednostki urbanistyczne charakteryzujące się wysokim wskaźnikiem syntetycznym kryzysu w sferze gospodarczej oraz wysoką gęstością zaludnienia.

Rys. 74. Wyznaczony obszar kryzysu w sferze gospodarczej.

Tab. 5 Lista jednostek urbanistycznych ze stwierdzonym stanem kryzysowym w sferze gospodarczej.

nr jednostki	nazwa jednostki	miara kryzysu
2	Kleparz	1
8	Wesoła Wschód	1
20	Krowodrza Północ	1
21	Azory Wschód	1
81	Kozłówek	1
84	Nowy Bieżanów	1
105	Mistrzejowice	1
107	Osiedle Albertyńskie	1
108	Bieńczyce Nowe	1
111	Wzgórza Krzesławickie	1
118	Spółdzielcze-Kolorowe	1
119	Teatralne	1
120	Krakowiaków-Górali	1
121	Sportowe-Zielone	1
122	Szkolne	1
123	Stalowe-Willowe-Wandy	1
124	Urocze	1
125	Słoneczne	1
126	Centrum D-Handlowe	1
127	Centrum C-Zgody	1
128	Centrum B-Szklane Domy	1

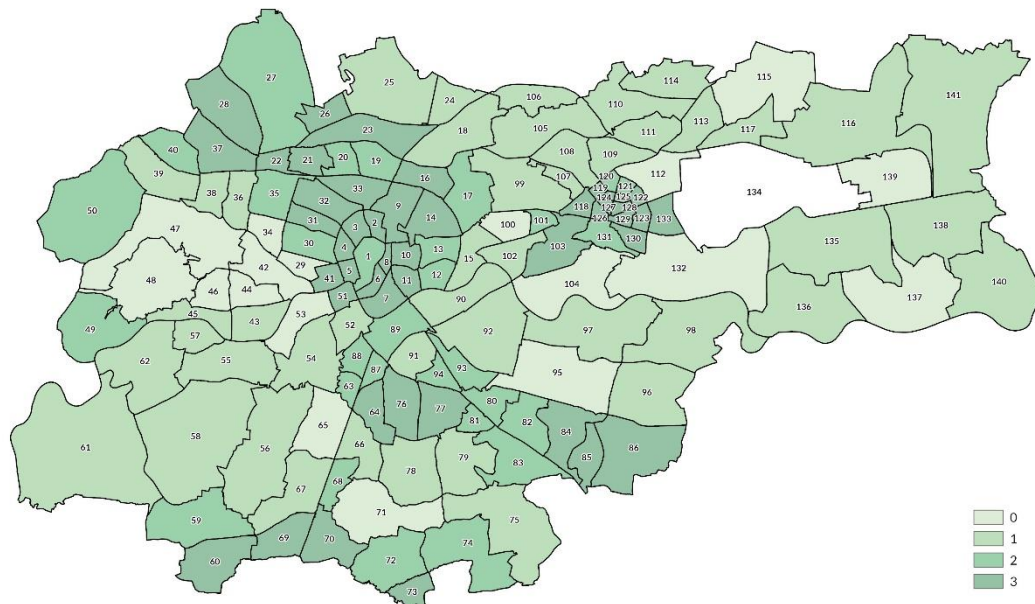
129	Centrum A-Hutnicze-Ogrodowe	1
130	Na Skarpie	1

10.2.3. Sfera środowiskowa

Wskaźniki w sferze środowiskowej podzielone zostały na trzy grupy tematyczne: średnie zanieczyszczenie powietrza, dobowe zanieczyszczenie powietrza (przekroczenia) i dostęp do zieleni publicznej. Uzyskano w ten sposób wskaźnik syntetyczny kryzysu w sferze środowiskowej, którego wartość może zawierać się w przedziale od 0 do 3 (0 – brak odnotowanego kryzysu, 3 – występowanie wszystkich możliwych stanów kryzysowych).

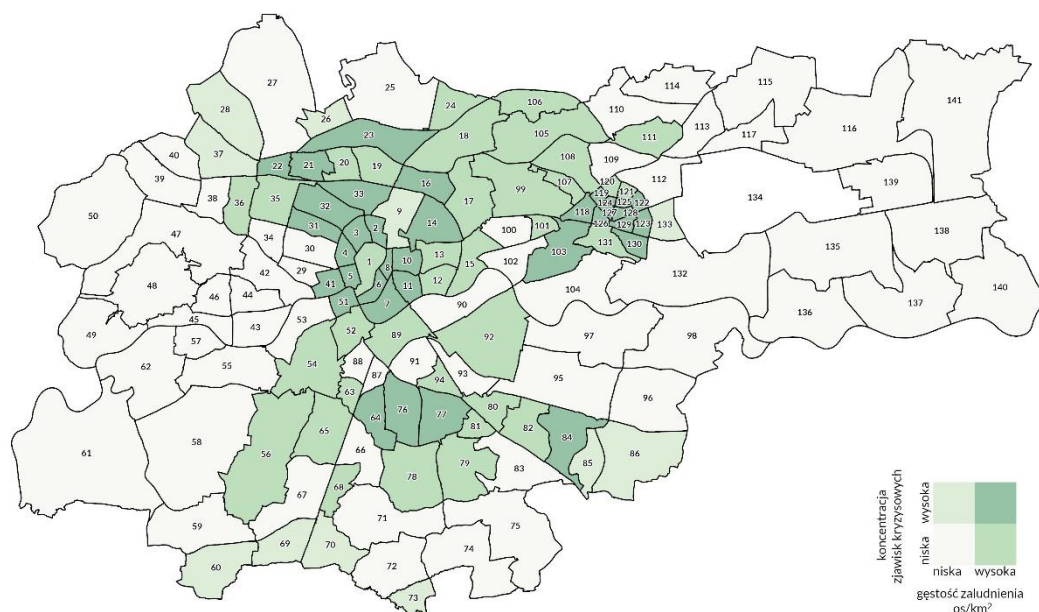
Tab. 6. Lista wskaźników syntetycznych – sfera środowiskowa.

Wskaźnik	Wartość progowa	Wskaźnik syntetyczny dla wybranej grupy tematycznej	Warunek uznania jednostki jako kryzysowa
WsR_1a	29,0	średnie zanieczyszczenie powietrza	występowanie zjawisk kryzysowych w przypadku minimum dwóch wskaźników
WsR_1b	20,7		
WsR_1c	3,6		
WsR_2	53,4	dobowe zanieczyszczenie powietrza	występowanie zjawisk kryzysowych w przypadku minimum jednego wskaźnika
WsR_3	18,9	dostęp do zieleni publicznej	

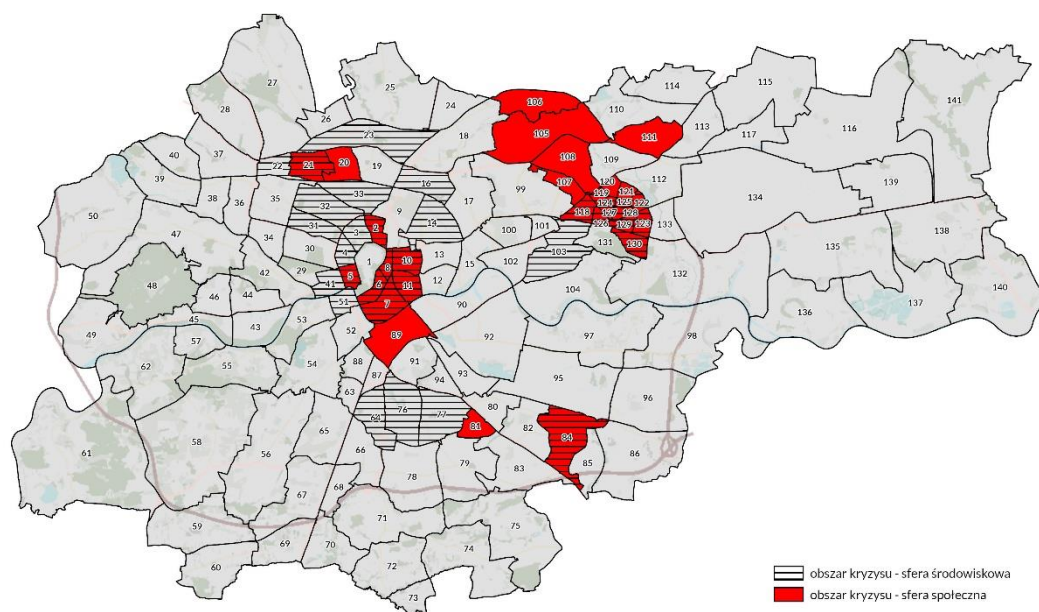
Rys. 75. Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze środowiskowej.

Rezultat analizy dwuwymiarowej prezentujący zależność między zjawiskami kryzysowymi w sferze środowiskowej a gęstością zaludnienia zaprezentowano na rys. 76.

Rys. 76. Analiza koncentracji niekorzystnych zjawisk w sferze środowiskowej w relacji z gęstością zaludnienia.

W wyniku analizy rozkładu przestrzennego, w obszarze degradacji społecznej wyodrębniono 20 jednostek urbanistycznych charakteryzujących się wysokim wskaźnikiem syntetycznym kryzysu w sferze środowiskowej oraz wysoką gęstością zaludnienia.

Rys. 77. Wyznaczony obszar kryzysu w sferze środowiskowej.

Tab. 7. Lista jednostek urbanistycznych ze stwierdzonym stanem kryzysowym w sferze środowiskowej.

nr jednostki	nazwa jednostki	miara kryzysu
2	Kleparz	3
5	Nowy Świat	3
6	Stradom	3
7	Kazimierz	3
8	Wesoła Wschód	3
10	Wesoła Zachód	3
11	Grzegórzki Zachód	3
21	Azory Wschód	3
84	Nowy Bieżanów	3
118	Spółdzielcze-Kolorowe	3
119	Teatralne	3
122	Szkolne	3
123	Stalowe-Willowe-Wandy	3
124	Uroczę	3
125	Słoneczne	3
126	Centrum D-Handlowe	3
127	Centrum C-Zgody	3
128	Centrum B-Szklane Domy	3
129	Centrum A-Hutnicze-Ogrodowe	3
130	Na Skarpie	3

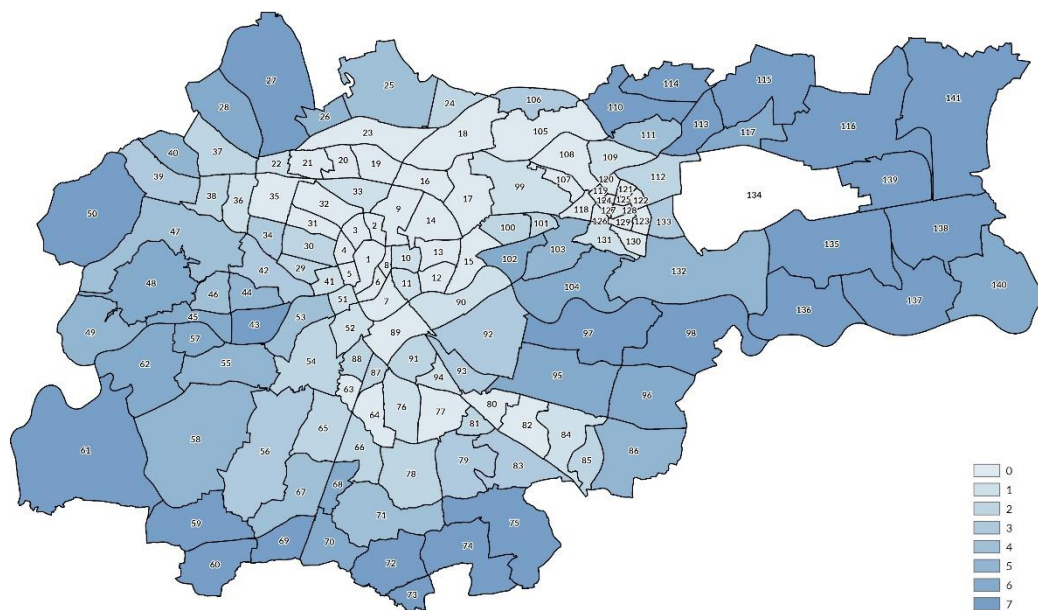
10.2.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Wskaźniki w sferze przestrzenno-funkcjonalnej podzielone zostały na siedem grup tematycznych. Uzyskano w ten sposób wskaźnik syntetyczny kryzysu w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, którego wartość zawierała się w przedziale od 0 do 7.

Tab. 8. Lista wskaźników syntetycznych – sfera przestrzenno-funkcjonalna.

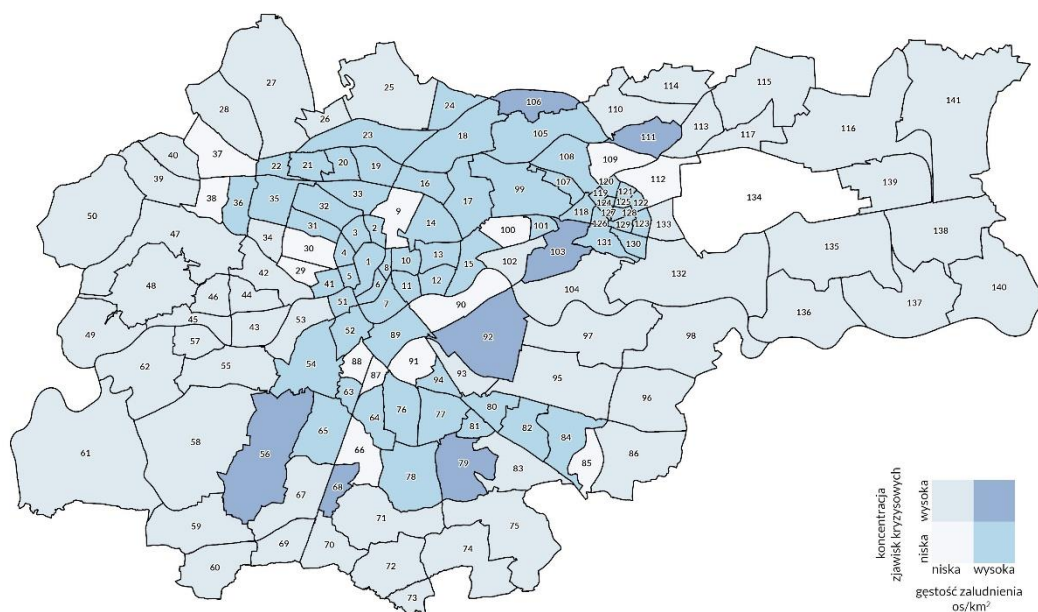
Wskaźnik	Wartość progowa	Wskaźnik syntetyczny dla wybranej grupy tematycznej	Warunek uznania jednostki jako kryzysowa
WPF_1	25 659,4	dostępność infrastruktury - transport	występowanie zjawisk kryzysowych w przypadku minimum jednego wskaźnika
WPF_8	356,5		
WPF_2	1 011,5	dostępność infrastruktury społecznej - dzieci	występowanie zjawisk kryzysowych w przypadku minimum dwóch wskaźników
WPF_3	965,8		
WPF_4	2 509,2		
WPF_5	1 153,3	dostępność infrastruktury publicznej - zdrowie	występowanie zjawisk kryzysowych w przypadku wskaźnika
WPF_6	1 882,7	dostępność infrastruktury	występowanie zjawisk kryzysowych w przypadku minimum jednego wskaźnika
WPF_11	2 409,9		

WPF_9	633,0	dostępność zieleni publicznej	występowanie zjawisk kryzysowych w przypadku wskaźnika
WPF_10	2 873,4	dostępność infrastruktury – osoby starsze	występowanie zjawisk kryzysowych w przypadku minimum jednego wskaźnika
WPF_12	1 984,6		
WPF_7	854,7	dostępność infrastruktury - dzieci	występowanie zjawisk kryzysowych w przypadku minimum jednego wskaźnika
WPF_13	1 640,9		

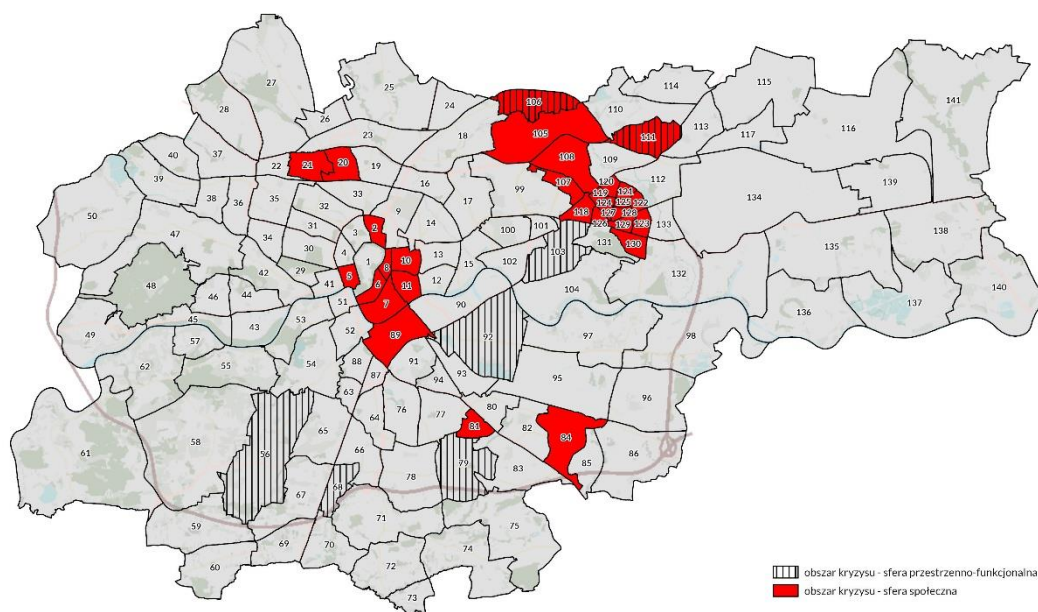
Rys. 78. Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej.

Rezultat analizy dwuwymiarowej prezentujący zależność między zjawiskami kryzysowymi w sferze przestrzenno-funkcjonalnej a gęstością zaludnienia zaprezentowano na rys. 79.

Rys. 79. Analiza koncentracji niekorzystnych zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w relacji z gęstością zaludnienia.

W wyniku analizy rozkładu przestrzennego, w obszarze degradacji społecznej wyodrębniono dwie jednostki urbanistyczne charakteryzujące się wysokim wskaźnikiem syntetycznym kryzysu w sferze przestrzenno-funkcjonalnej oraz wysoką gęstością zaludnienia.

Rys. 80. Wyznaczony obszar kryzysu w sferze przestrzenno-funkcjonalnej.

Tab. 9. Lista jednostek urbanistycznych ze stwierdzonym stanem kryzysowym w sferze przestrzenno-funkcjonalnej.

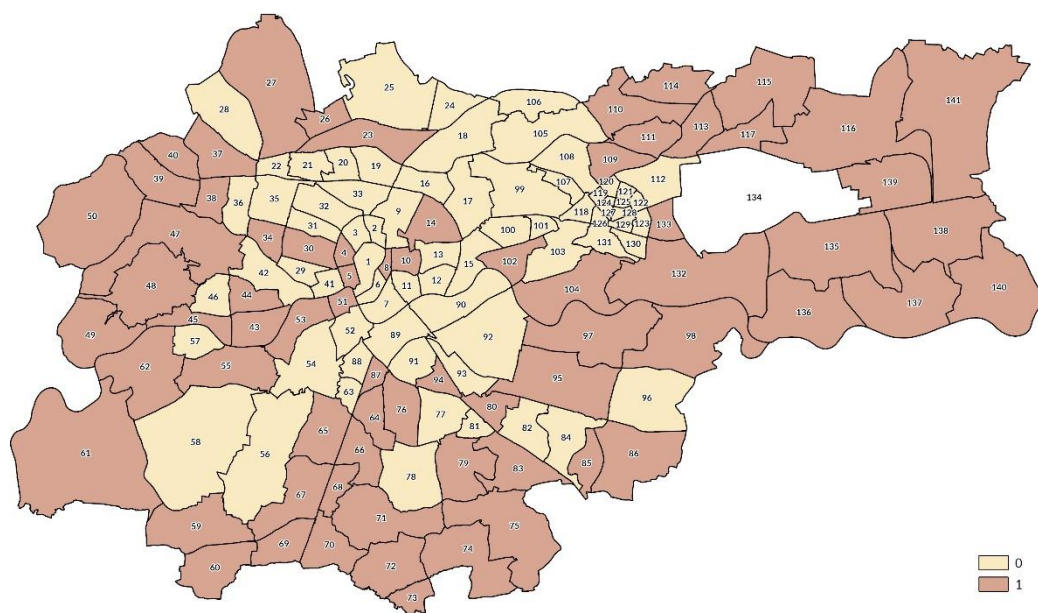
nr jednostki	nazwa jednostki	miara kryzysu
106	Batowice	3
111	Wzgórza Krzesławickie	4

10.2.5. Sfera techniczna

Wskaźniki w sferze technicznej nie wymagały podziału na grupy tematyczne. Uzyskano w ten sposób wskaźnik syntetyczny kryzysu w sferze społecznej, którego wartość może zawierać się w przedziale od 0 do 4 (0 – brak odnotowanego kryzysu, 4 – występowanie wszystkich możliwych stanów kryzysowych).

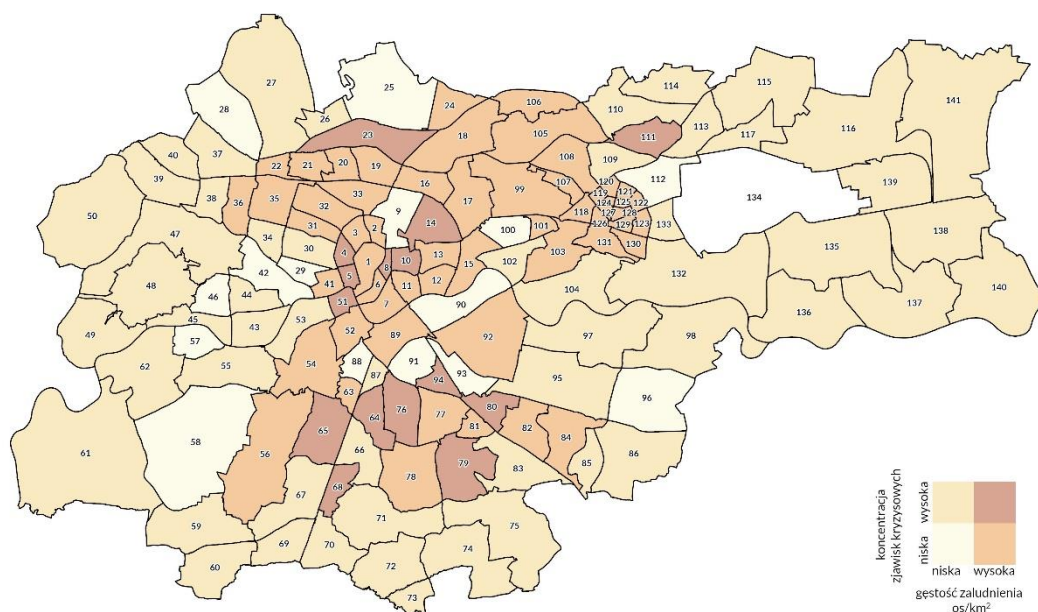
Tab. 10. Lista wskaźników syntetycznych – sfera gospodarcza.

Wskaźnik	Wartość progowa	Wskaźnik syntetyczny dla wybranej grupy tematycznej	Warunek uznania jednostki jako kryzysowa
WT_1	86,6	techniczne	występowanie zjawisk kryzysowych w przypadku minimum trzech wskaźników
WT_2	74,6		
WT_3	38,6		
WT_4	77,6		

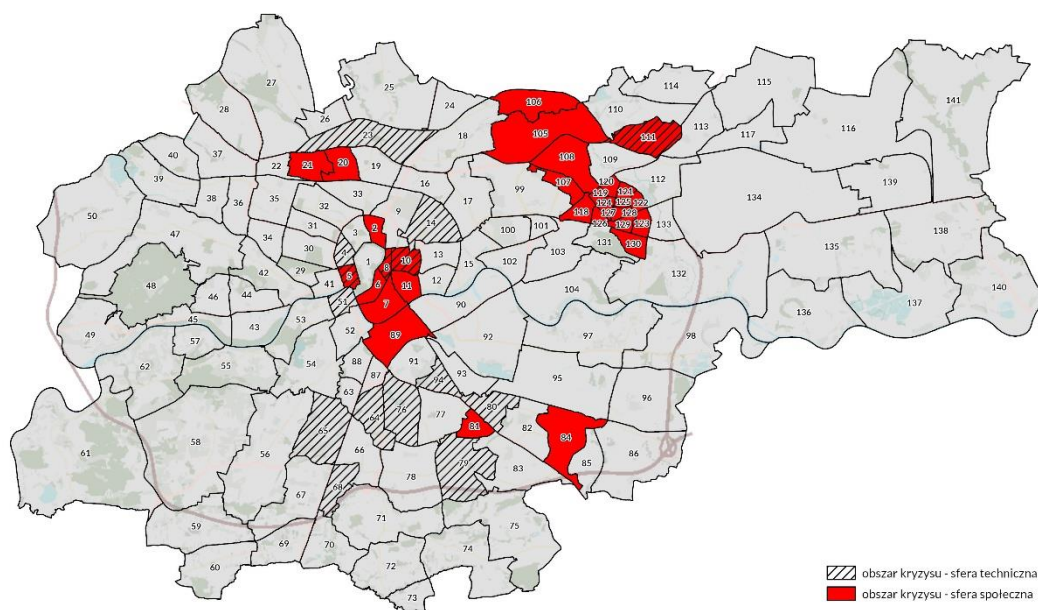
Rys. 81. Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze technicznej.

Rezultat analizy dwuwymiarowej prezentujący zależność między zjawiskami kryzysowymi w sferze technicznej a gęstością zaludnienia zaprezentowano na rys. 82.

Rys. 82. Analiza koncentracji niekorzystnych zjawisk w sferze technicznej w relacji z gęstością zaludnienia.

W wyniku analizy rozkładu przestrzennego, w obszarze degradacji społecznej wyodrębniono cztery jednostki urbanistyczne charakteryzujące się wysokim wskaźnikiem syntetycznym kryzysu w sferze technicznej oraz wysoką gęstością zaludnienia.

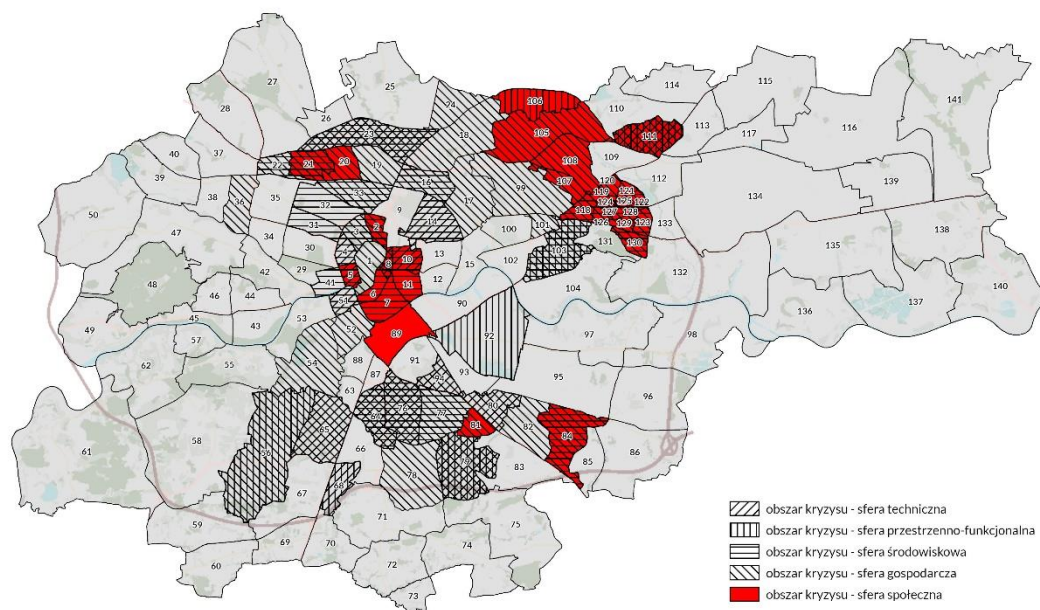
Rys. 83. Wyznaczony obszar kryzysu w sferze technicznej.

Tab. 11. Lista jednostek urbanistycznych ze stwierdzonym stanem kryzysowym w sferze technicznej.

nr jednostki	nazwa jednostki	miara kryzysu
5	Nowy Świat	0
8	Wesoła Wschód	1
10	Wesoła Zachód	1
111	Wzgórza Krzesławickie	1

10.3. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

Jak wskazano wcześniej, warunkiem zakwalifikowania jednostki do obszaru zdegradowanego było stwierdzenie występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej oraz co najmniej jednego czynnika kryzysowego w pozostałych analizowanych sferach. Na rys. 84 przedstawiono zestawienie jednostek, gdzie odnotowano kryzys w poszczególnych sferach. Po przeprowadzeniu analizy współwystępowania zjawisk kryzysowych, zestawiono jednostki urbanistyczne uznane za obszar zdegradowany.

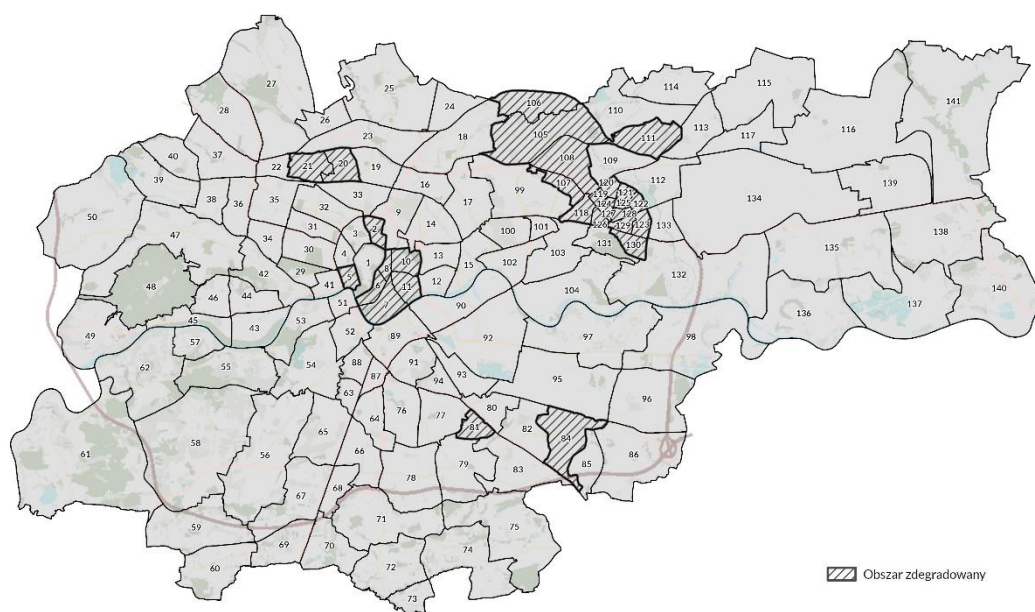

Rys. 84. Synteza analiz jednostek kryzysowych.

Tab. 12. Lista jednostek urbanistycznych uznanych za obszar zdegradowany.

nr jednostki			nazwa	liczba mieszk.	pow.[ha]
Podobszar śródmiejski					
1.	2	Kleparz		2 435	41,05
2.	5	Nowy Świat		2 551	32,18
3.	6	Stradom		2 171	39,22
4.	7	Kazimierz		7 699	93,72
5.	8	Wesoła Wschód		1 793	59,32
6.	10	Wesoła Zachód		1 395	21,84
7.	11	Grzegórzki Zachód		3 937	59,33
Podobszar Krowodrza-Azory					
8.	20	Krowodrza Północ		10 909	82,07
9.	21	Azory Wschód		11 898	91,39
Podobszar Kozłówek					
10.	81	Kozłówek		10 227	56,94
Podobszar Nowy Bieżanów					
11.	84	Nowy Bieżanów		14 708	213,40
Podobszar osiedli nowohuckich					
12.	105	Mistrzejowice		46 183	344,85
13.	106	Batowice		5 185	151,26

14.	107	Osiedle Albertyńskie	9 932	59,55
15.	108	Bieńczyce Nowe	27 395	175,15
16.	111	Wzgórza Krzesławickie	11 416	155,91
Podobszar „stara” Nowa Huta				
17.	118	Spółdzielcze-Kolorowe	4 454	50,24
18.	119	Teatralne	2 486	16,11
19.	120	Krakowiaków-Górali	3 603	23,45
20.	121	Sportowe-Zielone	2 900	21,06
21.	122	Szkolne	2 661	21,81
22.	123	Stalowe-Willowe-Wandy	4 123	36,57
23.	124	Urocze	1 648	8,10
24.	125	Słoneczne	1 546	10,57
25.	126	Centrum D-Handlowe	2 433	20,04
26.	127	Centrum C-Zgody	2 884	13,98
27.	128	Centrum B-Szklane Domy	2 657	18,67
28.	129	Centrum A-Hutnicze-Ogrodowe	5 065	26,44
29.	130	Na Skarpie	4 833	51,24
razem			211 835	1995,47

Rys. 85. Obszar zdegradowany.

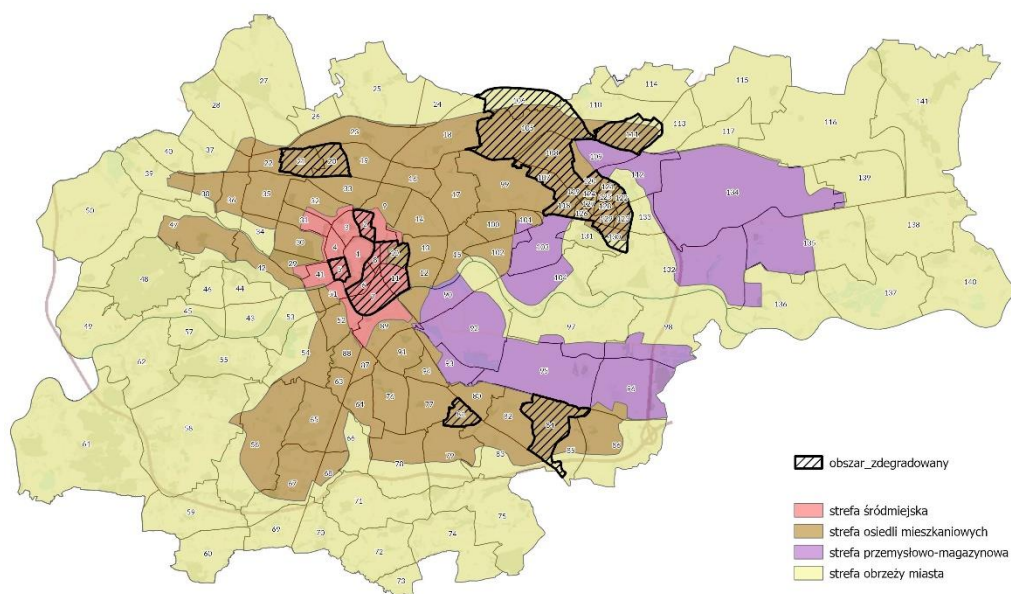
10.4. Charakterystyka obszaru zdegradowanego

W wyniku przeprowadzonych analiz ilościowych obszar zdegradowany objął 29 spośród 141 jednostek urbanistycznych. Obszar zdegradowany obejmuje powierzchnię 19,95 km² (6,1% powierzchni Krakowa) i jest zamieszkały przez 211 835 osób zameldowanych na pobyt stały (29,9% mieszkańców Krakowa).

10.4.1. Obszar zdegradowany na tle struktury funkcjonalno- przestrzennej Krakowa

W SUIKZP w przestrzeni miasta wyróżniono cztery strefy funkcjonalno-morfologiczne Krakowa:

1. Strefę śródmiejską;
2. Strefę osiedli mieszkaniowych;
3. Strefę przemysłowo-magazynową;
4. Strefę obrzeży miasta.

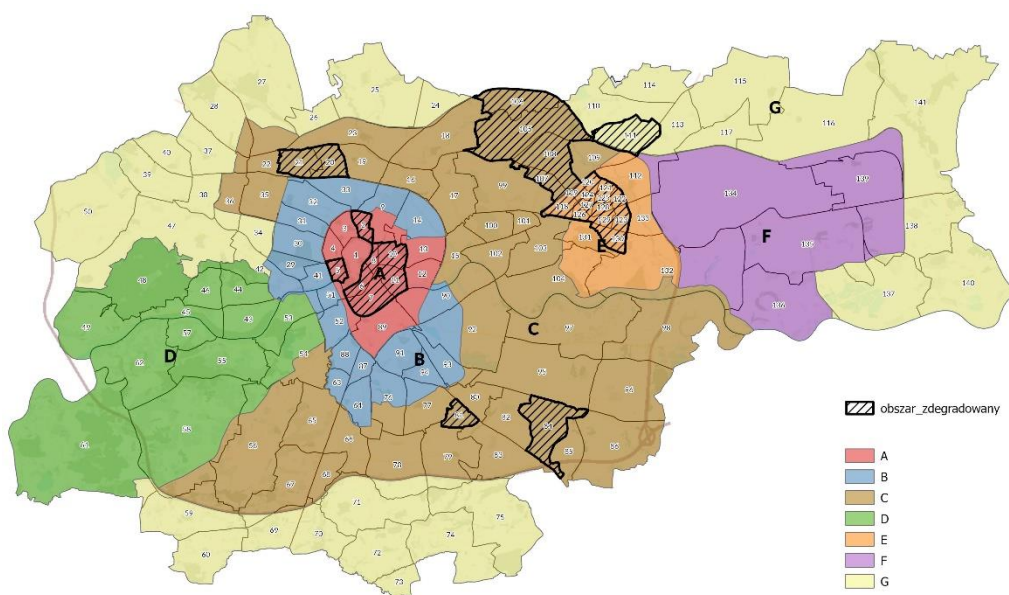

Rys. 86. Obszar zdegradowany na tle stref funkcjonalno-morfologicznych Krakowa¹⁸.

W Tomie II SUIKZP pt.: *Zasady i kierunki polityki przestrzennej*, przestrzeń tę podzielono na siedem strukturalnych obszarów urbanistycznych:

1. Obszar A – Centrum Miasta,
2. Obszar B – Pierścień śródmiejski,
3. Obszar C – III Pierścień miejski,
4. Obszar D – Zachodni klin zieleni,
5. Obszar E – Zabytkowy zespół urbanistyczny Nowej Huty,
6. Obszar F – obszar „Nowa Huta Przyszłości”,
7. Obszar G – Strefa podmiejska.

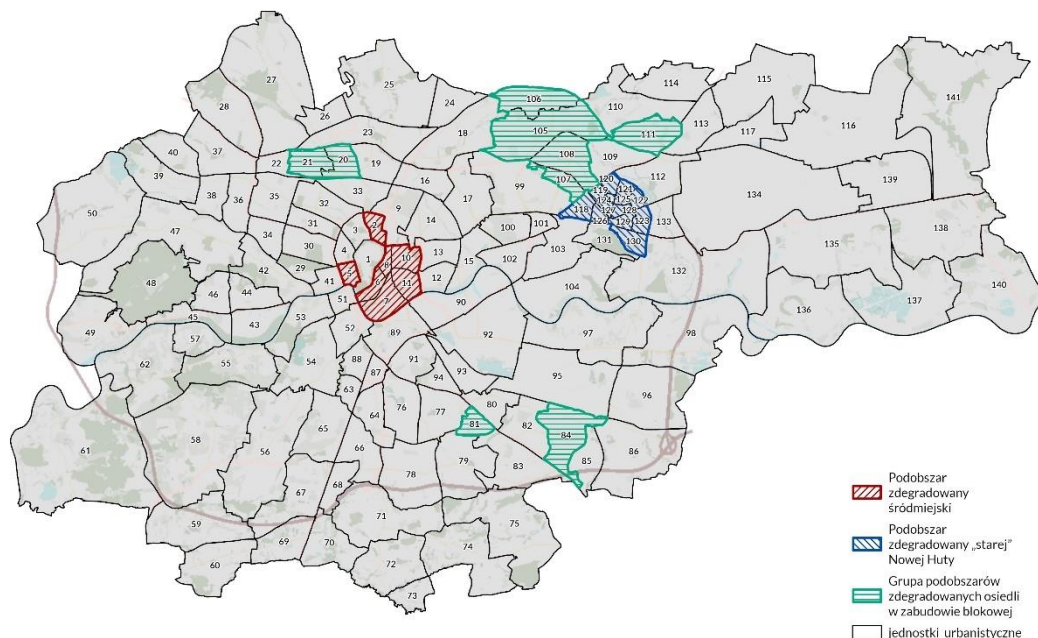
¹⁸ Źródło: opracowanie własne na podstawie SUIKZP – Tom I Uwarunkowania.

Rys. 87. Obszar zdegradowany na tle strukturalnych obszarów urbanistycznych Krakowa. ¹⁹

Analizując rozkład przestrzenny jednostek urbanistycznych składających się na wyznaczony obszar zdegradowany, na tle tak zarysowanej struktury Krakowa, wyodrębnić można trzy grupy jednostek o spójnej charakterystyce funkcjonalno-przestrzennej:

1. Podobszar zdegradowany śródmiejski,
2. Podobszar zdegradowany „starej” Nowej Huty,
3. Grupę podobszarów zdegradowanych osiedli w zabudowie blokowej.

Rys. 88. Podobszary zdegradowane.

¹⁹ Źródło: opracowanie własne na podstawie SUIKZP – Tom II Zasady i kierunki polityki przestrzennej.

Podobszar zdegradowany śródmiejski

Śródmiejski podobszar zdegradowany położony jest w obszarze A - Centrum Miasta - w przybliżeniu w granicach II obwodnicy, który obejmuje:

1. historyczne centrum, które tworzą strukturalne jednostki urbanistyczne położone w granicach obszaru wpisanego na I Listę Światowego Dziedzictwa (Stare Miasto + Wawel oraz zabytkowy układ krakowskiego Kazimierza wraz ze Stradomiem);
2. pierwszy pierścień miejski – czyli strefę obejmującą tereny położone – w przybliżeniu – między historycznym centrum a II obwodnicą. W przybliżeniu jest to zasięg strefy nazywanej także „otoczką historycznego centrum” lub „strefą buforową” dla obszaru wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa.

W tej części miasta dominuje zabudowa będąca efektem nawarstwienia się historycznego, zabytkowego układu urbanistycznego Kazimierza i zabudowy z XIX i XX wieku, tworząca najwartościowszą urbanistycznie i kulturowo, tkankę budowlaną, wyróżniającą się odmiennością krajobrazową względem innych obszarów miejskich.

Kazimierz zachował lokacyjny układ urbanistyczny, silnie jednak przekształcony w XVIII–XX w. (m.in. przekształcenie i zabudowa części dawnego Rynku Kazimierza). Widoczny jest tu historyczny układ zabudowy i architektura charakterystyczna dla dzielnicy żydowskiej. Materialne świadectwa kultury żydowskiej, w tym bożnice i cmentarz Remuh, stanowią także niewątpliwą i unikatową atrakcję dla wyznawców religii mojżeszowej i turystów z całego świata. Dominuje tu zabudowa historyczna, miejscami zakłócona przez mniej wartościowe elementy współczesne. Większość obiektów jest w średnim i złym stanie technicznym. Renowacja kamienic często obejmuje tylko odświeżenie elewacji, natomiast podwórka i wnętrza pozostają zaniedbane i niezagospodarowane. Oprócz funkcji mieszkaniowej i handlowej (handel detaliczny), szczególną rolę pełnią liczne placówki związane z obsługą turystyki, w tym hotele, hostele i punkty gastronomiczne, których działalność niejednokrotnie stanowi znaczną uciążliwość dla mieszkańców. Strukturę przestrzeni publicznej współtworzą: ulice główne, wzdłuż których biegną linie tramwajowe, ulice boczne umożliwiające dostęp do kwartałów mieszkaniowych Kazimierza oraz place i zieleń miejska²⁰.

Pozostałe jednostki urbanistyczne charakteryzują się wysoką intensywnością zabudowy o wielofunkcyjnym charakterze, przy czym nasycone są mocniej funkcjami mieszkaniowymi i usługowo-handlowymi. Przeważa w nich XIX-wieczna zabudowa kwartałowa kształtująca wnętrza ulic i placów w postaci ścian wyznaczających pierzeje. Zwartą zabudowę zakłócają nie rzadko występujące w niej luki, obiekty drobnego przemysłu i rzemiosła produkcyjnego, mniej wartościowe obiekty baz technicznych, magazynów i składów, a także bloków mieszkalnych z okresu PRL i starszej zabudowy jednorodzinnej i podmiejskiej. Jest to zabudowa kwartałowa kształtująca wnętrza ulic i placów w postaci ścian wyznaczających pierzeje. Podobszar ten skupia szereg trudnych do rozwiązania problemów urbanistycznych. Są one związane ze strukturą własnościową gruntów i obiektów, stanem technicznym zabudowy, a w licznych przypadkach z gorszymi niż w osiedlach warunkami sanitarnymi mieszkań, narastającymi trudnościami komunikacyjnymi i parkowania samochodów, obsługą techniczną i transportową znajdujących się tu obiektów usługowych. Zauważalne są w obszarze konflikty typu funkcjonalnego, głównie na styku funkcji usługowych i mieszkaniowych.

²⁰ MPRK

Podobszar zdegradowany „stara” Nowa Huta

Podobszar zdegradowany „stara” Nowa Huta, położony jest w obszarze E – zabytkowym zespole urbanistycznym Nowej Huty - wraz z jego krajobrazową „otoczką”. Stanowią ją położone na południe od al. Jana Pawła II i ul. Tadeusza Ptaszyckiego atrakcyjne pod względem krajobrazowym i ekologicznym: łąki nowohuckie (użytek ekologiczny) oraz zespół architektoniczno-krajobrazowy obejmujący: osiedle Na Skarpie, układ urbanistyczny szpitala im. S. Żeromskiego, zabytkowy kościół Św. Bartłomieja. Tereny te dysponują ponadto sporym potencjałem krajobrazowym i znacznymi wartościami architektoniczno-urbanistycznymi, o których decydują: park rzeki Dłubni, zespół architektoniczno-krajobrazowy klasztoru cystersów w Mogile i Kopiec Wandy.

Nowa Huta była realizowana jako samodzielne miasto od 1949 do 1951 r. Od 1950 r. budowę prowadzono według projektu Tadeusza Ptaszyckiego. Koncepcja urbanistyczna miasta nawiązywała do nowożytnej idei „miasta idealnego”, idei miasta-ogrodu oraz anglosaskich koncepcji jednostki sąsiedzkiej. Każda z jednostek mieszkaniowych (sektorów) projektowana była dla około 20 tys. mieszkańców i zestawiona z kilku osiedli, od 5 do 6 tys. mieszkańców każde.

Po 1956 r. w Nowej Hucie stylistyka socrealizmu została zastąpiona modernizmem, co zapoczątkowane zostało budową tzw. Bloku Szwedzkiego. Zaczęto także realizować budynki w systemie wielkiej płyty (m.in. pierwsze bloki w tym systemie w Polsce, na os. Hutniczym). Z tego okresu pochodzą osiedla w południowo-zachodnim sektorze – Kolorowe, Handlowe i Spółdzielcze, różniące się od starszych nie tylko architekturą, ale i luźniejszym układem urbanistycznym. W latach 1988–1995 między Aleją Jana Pawła II a Łakami Nowohuckimi powstało osiedle Centrum E, o urbanistyce nawiązującej do nowohuckiej, jednak odmiennej, postmodernistycznej stylistyki. W 2004 r. decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do rejestru zabytków wpisany został – jako reprezentatywny przykład urbanistyki socrealizmu w Polsce – układ urbanistyczny historycznej zabudowy Nowej Huty.

Zabudowa dzielnicy jest zróżnicowana pod względem gabarytów i stylistyki. W centralnej części dzielnicy i przy głównych arteriach komunikacyjnych socrealistyczna zabudowa ma reprezentacyjny charakter i wysokość od pięciu do siedmiu kondygnacji, z bramami prowadzącymi na zielone, śródkwartalowe przestrzenie, w których zlokalizowano place zabaw i infrastrukturę społeczną dla mieszkańców (przedszkola, szkoły). Budynki przy Placu Centralnym oraz głównych ulicach dzielnicy, często o bogato zdobionych elewacjach, posiadają na ogół partery o charakterze handlowo-usługowym. Na obrzeżach dzielnicy budynki są niższe, dwu-, trzykondygnacyjne i rozmieszczone w luźniejszych układach. Luźnym, modernistycznym układem cechuje się także południowo-zachodnia część dzielnicy (os. Kolorowe, Spółdzielcze). Nowa Huta stanowi istotne centrum usług publicznych – edukacyjnych, medycznych, administracyjnych i kulturalnych.

Charakterystyczna dla Nowej Huty jest duża ilość zieleni – w postaci pasm towarzyszących ciągom komunikacji kołowej, zieleńców we wnętrzach blokowych, a także terenów sportowych i rekreacyjnych – w tym ponad kilometrowej szerokości pas zieleni pomiędzy zespołem zabudowy Nowej Huty a kombinatem. Tereny z liczną zielenią wewnątrz zabudowy blokowej oraz ulice ukształtowane w aleje z zielenią wysoką sprawiają ogólne wrażenie dzielnicy zatopionej w zieleni.

Grupa podobszarów zdegradowanych osiedli mieszkaniowych w zabudowie blokowej

Grupa osiedli mieszkaniowych składająca się na podobszary zdegradowane: Krowodrza-Azory, Kozłówek, Nowy Bieżanów oraz osiedli nowohuckich, położona jest w obszarze C – III pierścienia miejskiego, obejmującego strukturalne jednostki urbanistyczne położone między III i IV obwodnicą. Podobszary te tworzą jednostki osiedli wielorodzinnych, zabudowane przeważnie w czterech ostatnich dekadach XX w. Składa się na nie: zwarty zespół osiedli nowohuckich, powiązane przestrzennie osiedla Azory i Krowodrza-Północ i pojedyncze położone w południowej części miasta osiedla: Nowy Bieżanów i Kozłówek.

Podobszary te obejmują głównie osiedla które powstawały w latach 1961-1989, choć różnią się od siebie, co wynika z historii terenów, na których powstawały jak i okresu, w którym je wznoszono. Średni okres eksploatacji wybudowanych tam budynków przekroczył już 40 lat, jednak wbrew obiegowym opiniom, w budynkach tych nie zaobserwowano zjawisk budzących obawy o ich techniczną żywotność. Należy podkreślić, że konstrukcyjne rozwiązania sytemu uprzemysłowionego nie stwarzały – i dalej nie stwarzają – zagrożeń dla zdrowia i życia użytkowników, a także typu awaria budowlana lub katastrofa budowlana²¹.

Na obszarach tych występuje bardzo wysoka gęstość zaludnienia, której towarzyszy bardzo duża gęstość zabudowy i jej wysoka intensywność - wśród zabudowy dominują budynki średniowysokie i wysokie. Duży udział terenów zabudowy wielorodzinnej potwierdza monofunkcyjny charakter analizowanych osiedli. Skumulowanie tak dużej liczby osób na stosunkowo małym terenie, skutkuje wystąpieniem bardzo wysokiego wskaźnika gęstości zaludnienia, a w konsekwencji negatywnych zjawisk społecznych.

Istotnym aspektem funkcjonowania tych osiedli jest struktura własności, co warunkuje możliwość bezpośredniego oddziaływania gminy na osoby i podmioty zamieszkujące. Prócz terenów których dysponentami są spółdzielnie mieszkaniowe, drugim typem własności jest własność wspólnot mieszkaniowych, przy czym w większości przypadków obejmuje grunty wydzielone po obrysie budynku. W efekcie działki stanowiące ich otoczenie (drogi dojazdowe, zieleńce, parki) zarządzane są przez gminę. Skutkuje to często brakiem koordynacji zarządzania przestrzenią. Postępująca fragmentacja przestrzeni osiedli prowadzi również do sytuacji wydzielania przestrzeni prywatnych przez poszczególne wspólnoty mieszkaniowe przejawiających się grodzeniem nieruchomości.

Obszary te w większości były planowane jako kompletne jednostki urbanistyczne, wyposażone w infrastrukturę społeczną, stąd jej udział jest wysoki lub bardzo wysoki. Gorzej na tym tle wygląda kwestia dostępu do obiektów usług komercyjnych, których niedobór był stopniowo uzupełniany po urynkowaniu tego sektora po 1989 r.

Osiedla te charakteryzuje wysoki odsetek terenów biologicznie czynnych, przy czym nie odpowiada temu udział terenów zielonych o charakterze urządzonej.

²¹ Budownictwo wielokopłytowe – Raport o stanie technicznym. Instytut Techniki Budowlanej, Warszawa 2018

11. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji

Wyznaczony obszar zdegradowany obejmuje znaczną liczbę jednostek urbanistycznych (29) o zróżnicowanych charakterystykach i mieści się w granicach wyznaczonych przez ustawę o rewitalizacji. Jednostki te charakteryzują się szczególną koncentracją zjawisk negatywnych, z drugiej strony są istotne dla rozwoju Krakowa. Ich zasięg i rozległa dystrybucja przestrzenna skłaniają jednak do ograniczenia zasięgu (koncentracji) obszaru rewitalizacji w oparciu o przesłanki wskazane poniżej.

"Szczególna koncentracja zjawisk negatywnych", jakkolwiek pozostaje czynnikiem o charakterze fundamentalnym, nie oznacza automatycznej kwalifikacji fragmentu miasta do obszaru rewitalizacji. Istotne są nie tylko natężenie i charakter stanów kryzysowych, ale także ich wpływ na funkcjonowanie w szerszym kontekście, także całego miasta.

Przesłanką równie ważną jest wpływ na rozwój lokalny. Można go zdefiniować jako proces pozytywnych zmian (wzrostu ilościowego i postępu jakościowego) zachodzących na danym obszarze, z uwzględnieniem potrzeb, preferencji i hierarchii wartości właściwych dla tego obszaru²². „Istotność dla rozwoju lokalnego” nie opiera się na założeniach kwantyfikowalnych, lecz jest pochodną/rezultatem oceny strategicznej w sferze zarządzania miastem i podejmowanych decyzji. Zasada koncentracji działań rewitalizacyjnych prowadzi do ograniczenia przestrzeni faktycznej aktywności do zakresu, w którym następuje optymalizacja ich efektywności w odniesieniu do realnych możliwości gminy tak finansowych, jak i organizacyjnych. Decyzji takiej nie odbiera waloru obiektywności wspomniana wyżej niekwantyfikowalność, o ile wskazane zostają przesłanki wynikające z realizowanych i planowanych strategii i polityk miejskich, które uznano za kluczowe z punktu widzenia prowadzenia skutecznych działań rewitalizacyjnych.

Przyjęto trzy kryteria stanowiące podstawę przy ustaleniu czy i w jakim stopniu podobszary zdegradowane spełniały przesłanki „istotności dla rozwoju lokalnego”: spójność przestrzenną i funkcjonalną obszarów, występowanie komplementarności problemowej i przestrzennej (realizacja strategii, programów i polityk Miasta) oraz występowanie komplementarności międzyokresowej (kontynuacja procesu rewitalizacji).

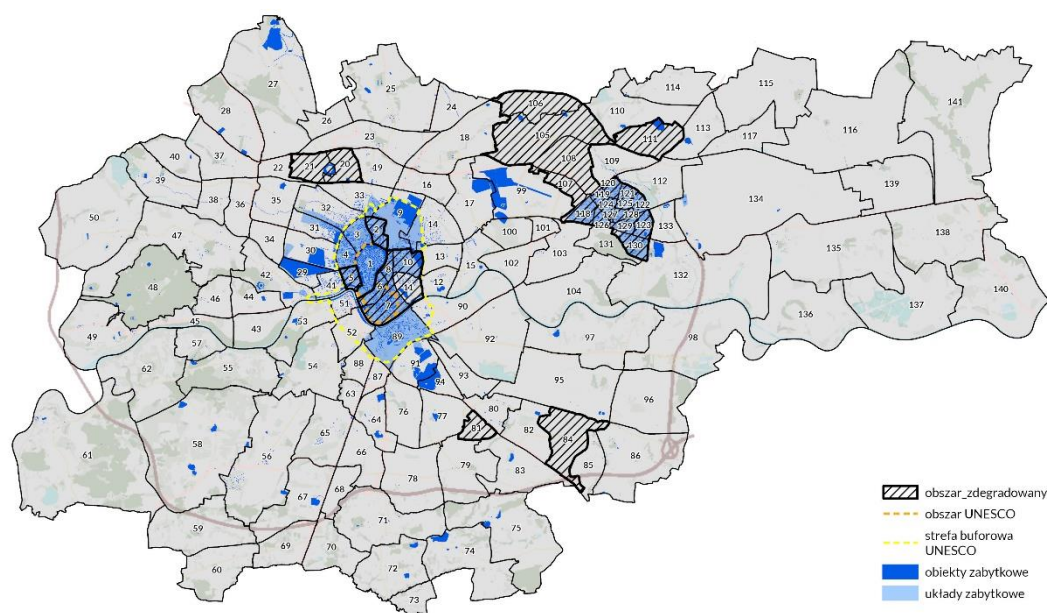
1. Spójność przestrzenna i funkcjonalna

Kryterium to ma istotny wpływ na planowanie, przygotowanie i realizację działań rewitalizacyjnych. Już w ramach opisu wyznaczonego na podstawie przeprowadzonych analiz obszaru zdegradowanego, wyróżniono trzy grupy podobszarów zdegradowanych wyróżniających się swoją specyfiką, zarówno w zakresie spójności przestrzennej, jak i funkcjonalno-morfologicznej. Dwa spośród nich: śródmiejski i „stara” Nowa Huta cechuje wyraźna zwartość przestrzenna podczas, gdy na grupę podobszarów osiedli mieszkaniowych w zabudowie blokowej składają się jednostki urbanistyczne, które, poza nowohuckimi, charakteryzują się znacznym rozproszeniem w przestrzeni miasta.

Na obszarze śródmieścia i „starej” Nowej Huty zlokalizowana jest także większość z obiektów i układów urbanistycznych wpisanych do rejestru zabytków oraz do gminnej ewidencji zabytków tworzących niepowtarzalny krajobraz kulturowy. Stradom i Kazimierz zostały także wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

²² Za: Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji, Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa, Warszawa 2016

W Krakowie utworzone zostały też trzy parki kulturowe: Stare Miasto, Nowa Huta oraz Kazimierz ze Stradomiem.

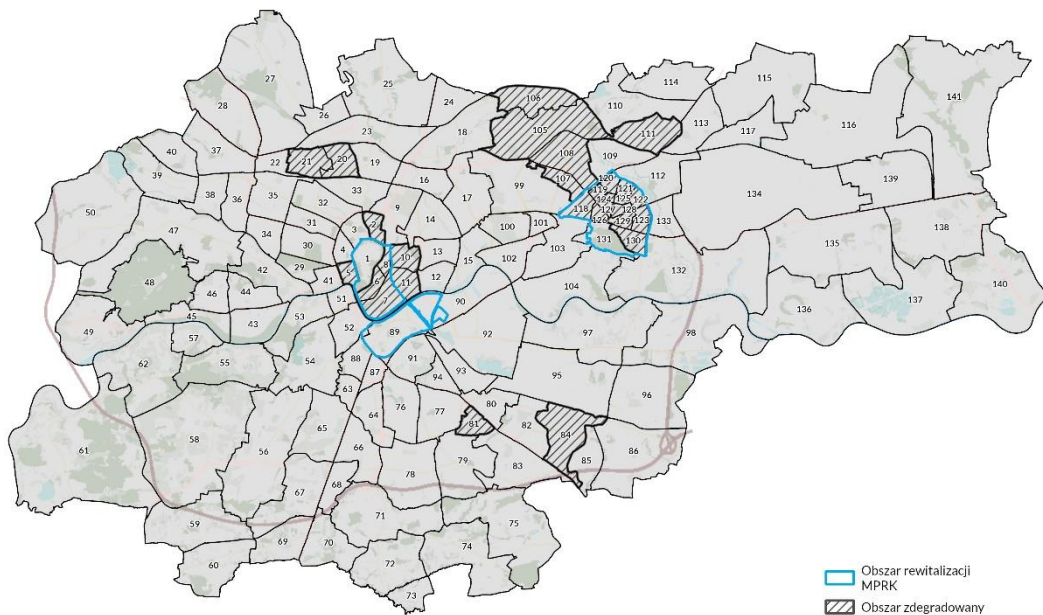
Rys. 89. Obiekty i obszary zabytkowe na tle obszaru zdegradowanego.

2. Realizacja strategii, programów i polityk Miasta

Realizacja na obszarze rewitalizacji przedsięwzięć o istotnym znaczeniu dla Miasta stanowi wyraz integracji procesu rewitalizacji z realizacją celów strategicznych, przy czym dla oceny stopnia integracji istotny jest ich wpływ na sam obszar. Zdecydowana większość projektów strategicznych Miasta zlokalizowana jest w podobszarze zdegradowanym śródmiejskim. W znacznej liczbie związane są one z przekształceniami wewnątrz samego podobszaru. Na szczególną uwagę zasługują aktualnie prowadzone zintegrowane i wielowymiarowe przedsięwzięcia: „Klimatyczny Kwartal”, „Życie pod estakadami”, czy „Kreatywna Wesola”. W podobszarze zdegradowanym „starej” Nowej Huty występują projekty dedykowane lokalnie, natomiast w podobszarach zdegradowanych osiedli mieszkaniowych dominują przedsięwzięcia transportowe o skali ogólnomiejskiej.

3. Kontynuacja procesu rewitalizacji

Aktualnie na terenie Gminy Miejskiej Kraków obowiązuje zaktualizowany Miejski Program Rewitalizacji Krakowa (MPRK). Został on wpisany do „Wykazu programów rewitalizacji gmin województwa małopolskiego” prowadzonego przez Instytucję Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 (RPO WM). Większość wyznaczonego w nim obszaru rewitalizacji zawiera się w granicach wskazanego w niniejszym opracowaniu, obszaru zdegradowanego.

Rys. 90. Obszar rewitalizacji w MPRK na tle obszaru zdegradowanego.

11.1. Procedura wyznaczenia obszaru rewitalizacji

W efekcie analizy wielokryterialnej, w oparciu o zestawione wskaźniki, wskazano jednostki, które w myśl ustawy o rewitalizacji stanowią obszar zdegradowany.

Kolejnym krokiem było ustalenie stopnia natężenia kryzysu w granicach obszaru zdegradowanego. W tym celu zestawiono jednostki oceniając łączny poziom kryzysu w każdej jednostce. Celem podkreślenia wagi zagadnień społecznych, założono, że badając jednostki za każdy występujący w jej granicach kryzys społeczny jednostka otrzyma 1 pkt. Dodatkowo zbadano występowanie kryzysu w pozostałych sferach. Występowanie co najmniej jednego kryzysu w każdej z pozostałych stref kryzysu równało się przyznaniem 1 pkt. Łącznie zatem, każda z jednostek położonych w granicach obszaru zdegradowanego mogła otrzymać maksymalnie 11 pkt (7 pkt z tytułu występujących kryzysów społecznych oraz 4 punkty z tytułu wystąpienia kryzysów w pozostałych sferach).

Uznano, że spełniony będzie warunek występowania koncentracji negatywnych zjawisk jeśli dana jednostka zgromadzi minimum sześć punktów, w tym co najmniej cztery w sferze społecznej (ponad 50%). Kryterium koncentracji spełniły 24 jednostki.

Tab. 13. Zestawienie jednostek położonych w obszarze zdegradowanym

Lp.	Nr	Nazwa	Liczba punktów z tytułu występowania kryzysów społecznych	Liczba punktów z tytułu występowania pozostałych kryzysów				Łączna liczba punktów
				gospodarczych	środowiskowych	przestrzenno-funkcjonalnych	technicznych	
1.	125	Słoneczne	7	1	1	0	1	10
2.	111	Wzgórza Krzesławickie	6	1	0	1	1	9
3.	119	Teatralne	6	1	1	0	1	9
4.	120	Krakowiaków-Górali	6	1	1	0	1	9
5.	121	Sportowe-Zielone	6	1	1	0	1	9
6.	123	Stalowe-Willowe-Wandy	6	1	1	0	1	9
7.	124	Uroczę	6	1	1	0	1	9
8.	129	Centrum A-Hutnicze-Ogrodowe	6	1	1	0	1	9
9.	130	Na Skarpie	6	1	1	0	1	9
10.	2	Kleparz	5	1	1	0	1	8
11.	108	Bieńczyce Nowe	7	1	0	0	0	8
12.	118	Spółdzielcze-Kolorowe	5	1	1	0	1	8
13.	122	Szkolne	5	1	1	0	1	8
14.	126	Centrum D-Handlowe	6	1	1	0	0	8
15.	127	Centrum C-Zgody	6	1	1	0	0	8
16.	7	Kazimierz	6	0	1	0	0	7
17.	21	Azory Wschód	5	1	1	0	0	7
18.	107	Osiedle Albertyńskie	6	1	0	0	0	7
19.	128	Centrum B-Szklane Domy	5	1	1	0	0	7
20.	6	Stradom	5	0	1	0	0	6
21.	8	Wesoła Wschód	4	0	1	0	1	6
22.	10	Wesoła Zachód	4	0	1	0	1	6
23.	11	Grzegórzki Zachód	4	0	1	0	1	6
24.	84	Nowy Bieżanów	4	1	1	0	0	6
25.	5	Nowy Świat	4	0	1	0	0	5
26.	20	Krowodrza Północ	4	1	0	0	0	5
27.	81	Kozłówek	4	1	0	0	0	5
28.	105	Mistrzejowice	4	1	0	0	0	5
29.	106	Batowice	4	0	0	1	0	5

W kolejnym kroku przeanalizowano jednostki pod kątem istotności dla rozwoju miasta. W tym celu zestawione jednostki oceniono pod kątem spójności przestrzennej i funkcjonalnej oraz koncentracji realizowanych i planowanych projektów miejskich. Warunkiem uznania zdegradowanej jednostki urbanistycznej za spełniającą warunek istotności dla rozwoju miasta było równoczesne uznanie jednostki za spójną przestrzennie i funkcjonalnie oraz koncentrującą realizowane i planowane do realizacji projekty miejskie – patrz tab. 14.

Ostatecznie w efekcie analizy wytypowano do objęcia obszarem rewitalizacji osiemnaście jednostek urbanistycznych.

Tab. 14. Zestawienie jednostek ocenionych pod istotności dla rozwoju miasta

Lp.	Nr	Nazwa	Spójność przestrzenna i funkcjonalna	Koncentracja realizowanych i planowanych projektów miejskich	Łączna liczba punktów
1.	6	Stradom	1	1	2
2.	7	Kazimierz	1	1	2
3.	8	Wesoła Wschód	1	1	2
4.	10	Wesoła Zachód	1	1	2
5.	11	Grzegórzki Zachód	1	1	2
6.	118	Spółdzielcze-Kolorowe	1	1	2
7.	119	Teatralne	1	1	2
8.	120	Krakowiaków-Górali	1	1	2
9.	121	Sportowe-Zielone	1	1	2
10.	122	Szkolne	1	1	2
11.	123	Stalowe-Willowe-Wandy	1	1	2
12.	124	Urocze	1	1	2
13.	125	Słoneczne	1	1	2
14.	126	Centrum D-Handlowe	1	1	2
15.	127	Centrum C-Zgody	1	1	2
16.	128	Centrum B-Szklane Domy	1	1	2
17.	129	Centrum A-Hutnicze-Ogrodowe	1	1	2
18.	130	Na Skarpie	1	1	2
19.	107	Osiedle Albertyńskie	1	0	1
20.	108	Bieńczyce Nowe	1	0	1
21.	2	Kleparz	0	1	1
22.	21	Azory Wschód	0	0	0
23.	84	Nowy Bieżanów	0	0	0
24.	111	Wzgórza Krzesławickie	0	0	0

12. Obszar rewitalizacji

Zgodnie z treścią art. 10 ustawy o rewitalizacji obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji. Może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic. Tak więc, by jakiś fragment gminy mógł zostać uznany za obszar rewitalizacji muszą zostać spełnione łącznie trzy warunki:

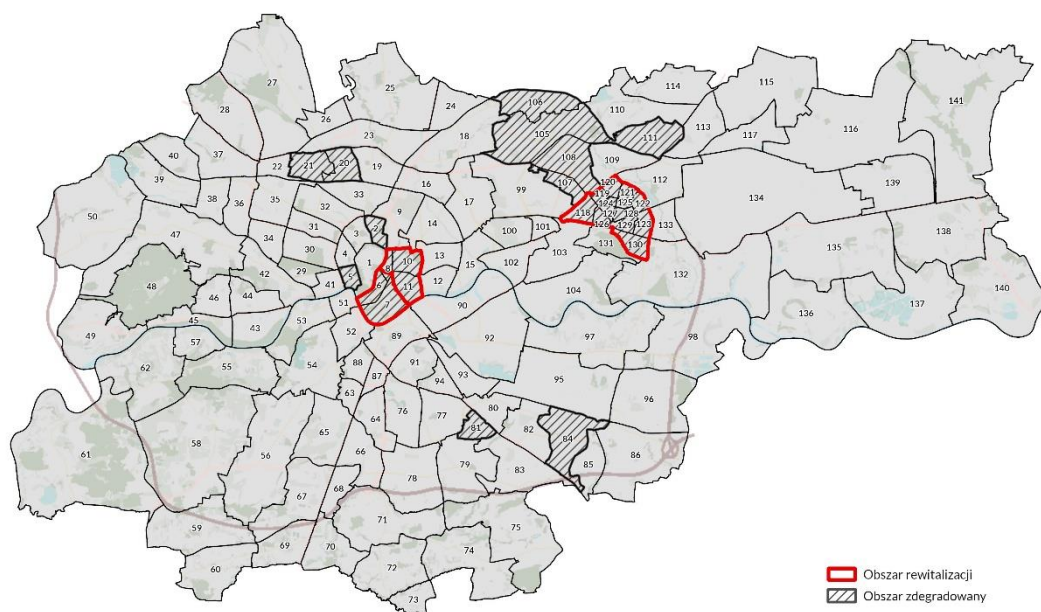
- szczególna koncentracja negatywnych zjawisk,
- obszar ten musi być istotny dla rozwoju lokalnego,
- powierzchnia obszaru (łącznie powierzchnia podobszarów) nie może przekraczać 20% powierzchni a ludność - 30% liczby mieszkańców gminy.

Mając na względzie powyższe, wyznaczono obszar rewitalizacji obejmujący trzy podobszary rewitalizacji wyszczególnione w tabeli 15.

Tab. 15. Podobszary rewitalizacji wskazane do objęcia uchwałą Rady Miasta Krakowa.

Nazwa podobszaru rewitalizacji	Liczba mieszkańców	Powierzchnia [ha]
Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom	9 870	138,17
Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła	7 125	135,25
Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta	41 293	320,47
razem	58 288	593,90

Łączna powierzchnia tak wyznaczonego obszaru rewitalizacji wynosi 5,94 km² (594,0 ha), to jest 1,8% powierzchni Krakowa, zamieszkuje go 58 288 mieszkańców zameldowanych na pobyt stały, to jest 8,2% mieszkańców Krakowa. Tym samym wyznaczony obszar rewitalizacji spełnia przesłanki określone w art. 10 ust. 2 ustawy o rewitalizacji.

Rys. 91. Obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego.

Tab. 16. Podział podobszarów rewitalizacji na jednostki urbanistyczne.

Nr jednostki		Nazwa	Liczba mieszkańców	Powierzchnia [ha]
Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom				
1.	6	Stradom	2 171	39,22
2.	7	Kazimierz	7 699	93,72
Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła				
3.	8	Wesoła Wschód	1 793	59,32
4.	10	Wesoła Zachód	1 395	21,84
5.	11	Grzegórzki Zachód	3 937	59,33
Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta				
6.	108	Bieńczyce Nowe (część) ²³	0	2,18
7.	118	Spółdzielcze-Kolorowe	4 454	50,24
8.	119	Teatralne	2 486	16,11
9.	120	Krakowiaków-Górali	3 603	23,45

²³ Fragment ul. Kocmyrzowskiej został włączony w wyniku korekty granic podobszaru

10.	121	Sportowe-Zielone	2 900	21,06
11.	122	Szkolne	2 661	21,81
12.	123	Stalowe-Willowe-Wandy	4 123	36,57
13.	124	Urocze	1 648	8,10
14.	125	Słoneczne	1 546	10,57
15.	126	Centrum D-Handlowe	2 433	20,04
16.	127	Centrum C-Zgody	2 884	13,98
17.	128	Centrum B-Szklane Domy	2 657	18,67
18.	129	Centrum A-Hutnicze-Ogrodowe	5 065	26,44
19.	130	Na Skarpie	4 833	51,24
razem			58 288	593,90

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Wskazany do podjęcia działań rewitalizacyjnych obszar zajmuje 1,38 km², co stanowi 0,42% powierzchni Krakowa. Na tak małej powierzchni zameldowanych było na pobyt stały, na koniec 2020 roku, 10 094 osoby. W efekcie wskaźnik gęstości zaludnienia wynosi ponad 7 tys. osób na km², co jak na warunki Krakowa, ale również polskich miast, stanowi bardzo wysoką wartość (średni wskaźnik w Krakowie wynosi blisko 2400). Wartość ta jeszcze w 2010 r. przekraczała 10 tys. osób na km², jednak dynamiczny odpływ mieszkańców w ostatnim dziesięcioleciu spowodował jego obniżenie.

Mieszkańcy obszaru stanowią zaledwie 1,42% populacji miasta. Ich liczba stale maleje, w ostatniej dekadzie zmniejszając się o ponad 30% (ubytek 4,5 tys. mieszkańców).

W tej grupie ponad 31% to seniorzy (osoby w wieku poprodukcyjnym), których liczba wzrosła w stosunku do 2010 roku o blisko 9%. Udział osób w wieku ponad 60 lat wyniósł na koniec 2020 roku ponad 35% ogólnej liczby mieszkańców.

Spada liczba mieszkańców, a wraz z nią również liczba osób w wieku produkcyjnym. O ile jeszcze w 2010 roku obszar zamieszkiwało 9418 osób z tej grupy ekonomicznej, to w 2020 roku było ich już niecałe 5700 (spadek o ponad 40%). W efekcie na koniec 2020 roku odnotowano na tym obszarze zaledwie 216 dzieci w wieku do lat 3.

W granicach podobszaru rewitalizacji życie prowadzi 5494 gospodarstw domowych, które średnio liczą nieco ponad 2 osoby.

W granicach obszaru dostrzegalny jest problem ubóstwa. 787 osób otrzymuje wsparcie z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, co stanowi blisko 3% wszystkich beneficjentów pomocy w Krakowie. Niemal co 10 osoba dorosła zamieszkująca ten obszar wymaga wsparcia. 136 osób, mimo bardzo dobrej sytuacji gospodarczej w Krakowie, wykazywanych jest wciąż w rejestrach Urzędu Pracy jako osoby długotrwale bezrobotne. Co druga osoba zamieszkująca obszar jest klientem instytucji finansowej z czynnym przynajmniej jednym zobowiązaniem (bankowym lub pożyczkowym). 10% osób z tej grupy ma problemy ze spłatą zobowiązań, a ich zobowiązania zakwalifikowane zostały jako złe kredyty.

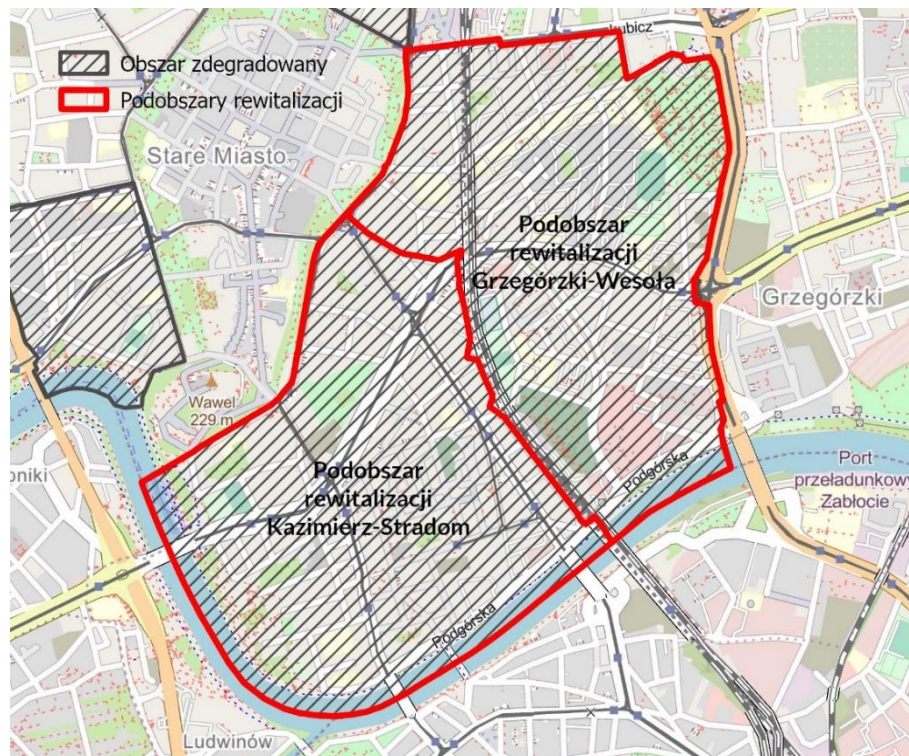
Ogólna roczna siła nabywcza mieszkańców w 2020 roku wyniosła dla podobszaru ponad 520 mln, co może wydać się dużą wartością. Średnio jednak na jednego mieszkańca przypadało nieco ponad 44 tys. złotych dochodu netto (3666 miesięcznie).

Z uwagi na turystyczny charakter dzielnicy odnotowuje się na tym obszarze znaczną liczbę zgłoszonych przestępstw. W 2020 roku było ich 525. Jeszcze większa jest liczba

odnotowanych wykroczeń, która wyniosła w ciągu roku 1263, mimo wyłączenia ze statystyk tych, które dotyczą komunikacji.

W granicach obszaru większość budynków wielorodzinnych nie posiada windy, co znacznie utrudnia poruszanie się osobom o szczególnych potrzebach. Dostrzegalne są również liczne bariery architektoniczne, zarówno w przypadku budynków publicznych jak i prywatnych.

Przytoczone liczby wskazują na konieczność objęcia obszaru specjalną formą prawa miejscowego jaką stanowi obszar rewitalizacji. Umożliwi to opracowanie planu działań (Gminnego Programu Rewitalizacji) pozwalającego zatrzymać niekorzystne zjawiska.

Rys. 92. Podobszary rewitalizacji: Kazimierz-Stradom i Grzegórzki-Wesoła.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Wskazany do podjęcia działań rewitalizacyjnych obszar zajmuje 1,35 km², co stanowi 0,41% powierzchni Krakowa. Na tej powierzchni zameldowanych było na koniec 2020 roku 6901 osób, w efekcie wskaźnik gęstości zaludnienia wynosi ponad 5 tys. osób na km², co jak na warunki Krakowa, ale również polskich miast, stanowi średnią wartość (średni wskaźnik w Krakowie wynosi blisko 2400), pamiętać należy jednak, że w granicach znajduje się obszar dawnych klinik Uniwersyteckich, Ogród Botaniczny, liczne obiekty użyteczności publicznej oraz obiekty komercyjne. Ostatecznie zatem rzeczywista gęstość zaludnienia dla obszarów zamieszkałych może być nawet 30% wyższa. Wartość ta nie zmieniła się znacznie w ciągu ostatniej dekady co wskazuje na stabilność liczby mieszkańców.

Potwierdzają to dane, z których wynika że w stosunku do 2010 roku liczba mieszkańców choć zmalała, to jedynie o 1108 osób (blisko 14% spadek). W granicach podobszaru rewitalizacji odnotowano 3866 gospodarstw domowych, które średnio liczą 2 osoby.

W grupie mieszkańców ponad 30% stanowią seniorzy (osoby w wieku poprodukcyjnym), których liczba wzrosła w stosunku do 2010 roku jedynie o 38 osób. Udział osób w wieku ponad 60 lat wyniósł na koniec 2020 roku blisko 34% ogólnej liczby mieszkańców.

O ile spadek liczby mieszkańców nie był tak wyraźny, to już istotna zmiana zaszła w udziale osób w wieku produkcyjnym. O ile jeszcze w 2010 roku obszar zamieszkiwało 5027 osób z tej grupy ekonomicznej, to w 2020 roku było ich już niecałe 3895 (spadek o ponad 22%). W efekcie na koniec 2020 roku odnotowano na tym obszarze zaledwie 158 dzieci w wieku do lat 3.

W granicach obszaru 361 osób otrzymuje wsparcie z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, co stanowi blisko 1,3% wszystkich beneficjentów pomocy w Krakowie. 6% dorosłych zamieszkujących ten obszar wymaga wsparcia. 89 osób, mimo bardzo dobrej sytuacji gospodarczej w Krakowie, wskazywanych jest w rejestrach Urzędu Pracy jako długotrwale bezrobotna.

Prawie co druga osoba zamieszkująca obszar jest klientem instytucji finansowej z czynnym przynajmniej jednym zobowiązaniem (bankowym lub pożyczkowym). Nieco ponad 7% osób z tej grupy ma problemy ze spłatą zobowiązań, a ich zobowiązania zakwalifikowane zostały jako złe kredyty.

Ogólna roczna siła nabywczą mieszkańców w 2020 roku wyniosła dla podobszaru ponad 353 mln, co oznacza że średnio na mieszkańca przypadało nieco ponad 43,7 tys. złotych dochodu netto (3641 miesięcznie).

Z uwagi na publiczny charakter wielu terenów (stale monitorowanych) odnotowuje się na tym obszarze ograniczoną liczbę zgłoszonych przestępstw. W 2020 roku było ich 238. Podobnie sytuacja wyglądała w zakresie liczby wykroczeń. Na koniec 2020 roku ich liczba wyniosła 528 (bez wykroczeń dotyczących komunikacji). Choć wartości te są mniejsze od odnotowanych na pozostałych obszarach wskazanych do rewitalizacji, to ich wartość i tak znacznie przekracza średnią obliczoną dla Krakowa.

W granicach obszaru większość budynków wielorodzinnych nie posiada windy, co znacznie utrudnia poruszanie się osobom o szczególnych potrzebach. Dostrzegalne są również liczne bariery architektoniczne, zarówno w przypadku budynków publicznych jak i prywatnych.

Przytoczone liczby wskazują na konieczność objęcia obszaru specjalną formą prawa miejscowego jaką stanowi obszar rewitalizacji. Umożliwi to opracowanie planu działań (Gminnego Programu Rewitalizacji) pozwalającego zatrzymać niekorzystne zjawiska.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Wskazany do podjęcia działań rewitalizacyjnych obszar zajmuje 3,2 km², co stanowi 0,42% powierzchni Krakowa. Na tak małej powierzchni zameldowanych było na koniec 2020 roku 41293 osoby, w efekcie wskaźnik gęstości zaludnienia wynosi blisko 13 tys. osób na km², co jak na warunki Krakowa, polskich miast, ale i światowych stanowi bardzo wysoką wartość (średni wskaźnik w Krakowie wynosi blisko 2400). Wartość ta jeszcze w 2010 r. sięgała 15 tys. os. na 1km², jednak odpływ mieszkańców w ostatnim dziesięcioleciu spowodował jego obniżenie.

W graniach podobszaru rewitalizacji odnotowano 19 717 gospodarstw domowych, które średnio liczą blisko 2,4 osoby. Mieszkańcy obszaru stanowią blisko 6% populacji miasta. Ich liczba w ostatniej dekadzie zmniejszyła się o ponad 16% (ubytek 7,8 tys. mieszkańców).

W tej grupie ponad 31% to seniorzy (osoby w wieku poprodukcyjnym), których liczba wzrosła w stosunku do 2010 roku o blisko 5%. Udział osób w wieku ponad 60 lat wyniósł na koniec 2020 roku ponad 35% ogólnej liczby mieszkańców.

W podobszarze spada liczba mieszkańców, a wraz z nią również liczba osób w wieku produkcyjnym. O ile jeszcze w 2010 roku obszar zamieszkiwało 30418 osób z tej grupy ekonomicznej, to w 2020 roku było ich już niecałe 22723 (spadek o ponad 25%). W efekcie na

koniec 2020 roku odnotowano na tym obszarze zaledwie 1042 dzieci w wieku do lat 3.

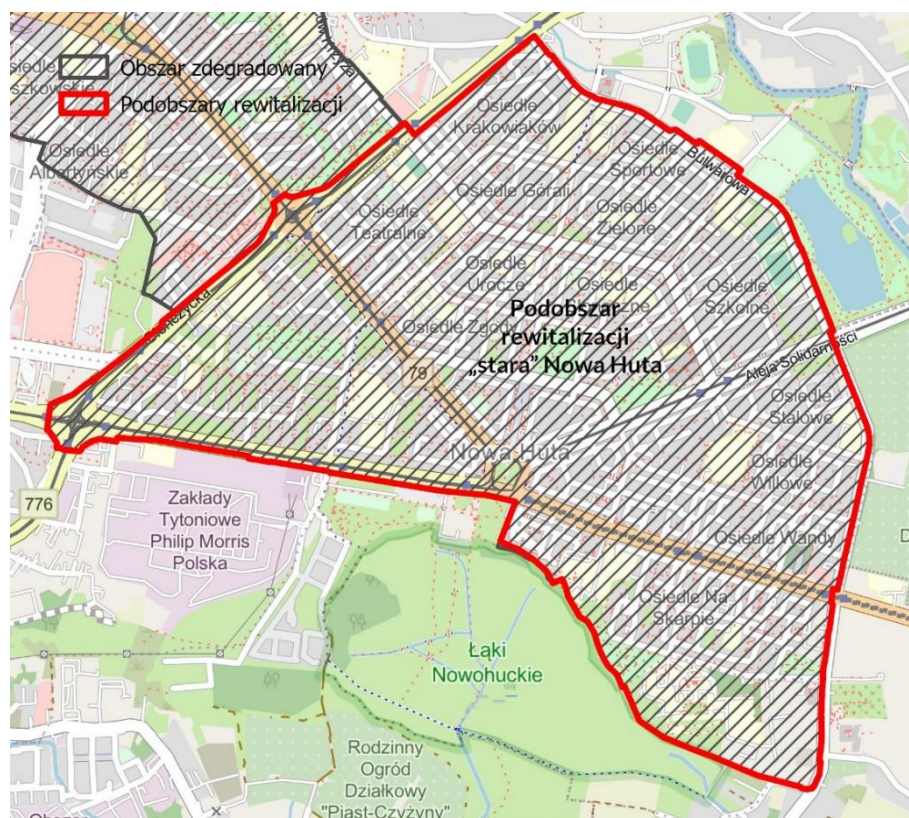
W granicach obszaru w istotny sposób dostrzegalny jest problem ubóstwa. Blisko 3000 osób otrzymuje wsparcie z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, co stanowi blisko 3% wszystkich beneficjentów pomocy w Krakowie. Niemal co 10 osoba dorosła zamieszkująca ten obszar wymaga wsparcia. 530 osób, mimo bardzo dobrej sytuacji gospodarczej w Krakowie, wykazywanych jest w rejestrach Urzędu Pracy jako osoby długotrwale bezrobotne.

40% osób zamieszkujących obszar jest klientami instytucji finansowej, z czynnym przynajmniej jednym zobowiązaniem (bankowym lub pożyczkowym). Prawie 9% osób z tej grupy ma problemy ze spłatą zobowiązań, a ich zobowiązania zakwalifikowane zostały jako złe kredyty. Ogólna roczna siła nabywczą mieszkańców w 2020 roku wyniosła dla podobszaru ponad 1,846 mld zł. Choć wartość ta wydaje się znaczna, to jednak wartość średnia przeliczona na mieszkańca przekroczyła jedynie nieco ponad 39 tys. złotych dochodu netto (3250 miesięcznie).

W 2020 roku na tym obszarze odnotowano 546 przestępstw. I choć nie jest ona znacząco większa od liczby przestępstw stwierdzonych w obszarze śródmiejskim, to wynika w większym stopniu z uwarunkowań lokalnych. Jeszcze większa jest liczba odnotowanych wykroczeń, mimo wyłączenia tych, dotyczących komunikacji, która wyniosła na koniec 2020 roku 1605.

W granicach obszaru większość budynków wielorodzinnych nie posiada windy, co znacznie utrudnia poruszanie się osobom o szczególnych potrzebach. Dostrzegalne są również liczne bariery architektoniczne, zarówno w przypadku budynków publicznych jak i prywatnych.

Przytoczone liczby wskazują na konieczność objęcia obszaru specjalną formą prawa miejscowego jaką stanowi obszar rewitalizacji. Umożliwi to opracowanie planu działań (Gminnego Programu Rewitalizacji) pozwalającego zatrzymać niekorzystne zjawiska.

Rys. 93. Podobszar rewitalizacji „starej” Nowej Huty.

Spis ilustracji

Źródła ilustracji – opracowania własne na podstawie danych: UMK, BIK S.A., CEIDG, ESRI, GfK Poland, GIOŚ, GUGiK, GUS, MKO, MOPS, MPEC, MSIP, Open Street Map, PIOŚ, RPWDL, UKE,

Rys. 1. Podział Krakowa na jednostki urbanistyczne.....	10
Rys. 2. Podział Krakowa na dzielnice pomocnicze.	19
Rys. 3. Zmiana liczby ludności Krakowa w latach 2010-2020.....	20
Rys. 4. Gęstość zaludnienia w jednostkach urbanistycznych w 2020 r. w os/km ²	20
Rys. 5. Zmiana struktury wieku ludności Krakowa w latach 2010-2020.	21
Rys. 6. Zmiany w ruchu naturalnym w Krakowie w latach 2010-2020.	21
Rys. 7. Zmiana liczby mieszkańców Krakowa w jednostkach urbanistycznych w latach 2010-2020.	22
Rys. 8. Zmiana liczby mieszkańców Krakowa w wieku poprodukcyjnym w jednostkach urbanistycznych w latach 2010-2020.	23
Rys. 9. Zmiana liczby mieszkańców Krakowa w wieku niemobilnym w jednostkach urbanistycznych w latach 2010-2020.	24
Rys. 10. Liczba dzieci w wieku 0-3 lat w jednostkach urbanistycznych na 1 000 mieszkańców w 2020 r.	25
Rys. 11. Liczba osób w wieku powyżej 60 lat w jednostkach urbanistycznych na 1 000 mieszkańców w 2020r.	26
Rys. 12. Zmiana stopy bezrobocia rejestrowanego w Krakowie w latach 2010-2020.	27
Rys. 13. Liczba bezrobotnych długotrwale w jednostkach urbanistycznych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2020 r.	28
Rys. 14. Zmiana liczby dzieci uczęszczających do ogólnodostępnych placówek samorządowych w latach 2010-2020.....	29
Rys. 15. Średni wynik egzaminu ósmoklasisty w jednostkach urbanistycznych w 2020 r. w %.	30
Rys. 16. Zmiana frekwencji w wyborach samorządowych w latach 2010-2018.	30
Rys. 17. Zmiana frekwencji w wyborach prezydenckich w latach 2010-2020.	31
Rys. 18. Frekwencja w wyborach samorządowych w roku 2018 w %.	32
Rys. 19. Zmiana liczby stwierdzonych przestępstw w Krakowie w latach 2010-2020.....	32
Rys. 20. Zmiana poziomu wykrywalności przestępstw w latach 2010-2020.	33
Rys. 21. Liczba przestępstw na 1 km ² w jednostkach urbanistycznych w roku 2020.....	34
Rys. 22. Liczba wykroczeń na 1 km ² w jednostkach urbanistycznych w roku 2020.....	35
Rys. 23. Zmiana liczby osób objętych pomocą społeczną w Krakowie w latach 2010-2020.....	36
Rys. 24. Liczba osób z wydaną w roku 2020 decyzją o przyznanej pomocy społecznej z MOPS w jednostkach urbanistycznych na 1000 mieszkańców.	37
Rys. 25. Siła nabywcza mieszkańców jednostek urbanistycznych w zł/osobę/rok w 2020 r.....	38
Rys. 26. Udział "złych" kredytów i pożyczek w ogólnej liczbie udzielonych kredytów i pożyczek w jednostkach urbanistycznych w %.	39
Rys. 27. Zmiana liczby podmiotów gospodarki narodowej w latach 2010-2020.....	39
Rys. 28. Zmiana liczby zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw w Krakowie w latach 2010-2020.	40
Rys. 29. Liczba jednoosobowych działalności gospodarczych i spółek cywilnych na 1 000 mieszkańców w 2020 r. w jednostkach urbanistycznych.	41
Rys. 30. Dynamika cen nieruchomości na rynku pierwotnym w jednostkach urbanistycznych w latach 2010-2020.....	42
Rys. 31. Dynamika cen nieruchomości na rynku wtórnym w jednostkach urbanistycznych w latach 2010-2020.	43
Rys. 32. Zmiana średniorocznego stężenia pyłu zawieszonego PM 10 i PM 2,5 w latach 2010-2020.	44
Rys. 33. Częstość przekraczania poziomu dopuszczalnego PM10 w Krakowie w latach 2011-2020.	45
Rys. 34. Zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym PM10 w roku 2020 w jednostkach urbanistycznych w µg/m ³	46
Rys. 35. Zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym PM2,5 w roku 2020 w jednostkach urbanistycznych w µg/m ³	47
Rys. 36. Zanieczyszczenie powietrza benzoalofapirenem (BaP) w 2020 r. w jednostkach urbanistycznych w ng/m ³	48

Rys. 37. Średniodobowe maksymalne zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym PM10 (przekroczenia dobowe) w 2020 r. w jednostkach urbanistycznych $\mu\text{g}/\text{m}^3$	49
Rys. 38. Użytkowanie terenu Krakowa wg bazy danych BDOT10k.....	49
Rys. 39. Powierzchnia terenów zieleni publicznej na osobę w jednostce urbanistycznej w $\text{m}^2/\text{osobę}$	51
Rys. 40. Zmiana liczby ogólnodostępnych samorządowych placówek edukacyjnych w latach 2010-2020.	52
Rys. 41. Zmiany liczby żłobków publicznych oraz niepublicznych żłobków i klubów dziecięcych w Krakowie w latach 2010-2020.....	52
Rys. 42. Zmiana liczby miejsc w żłobkach publicznych oraz niepublicznych żłobkach i klubach dziecięcych w Krakowie w latach 2010-2020.	53
Rys. 43. Zmiana liczby placówek podstawowej opieki zdrowotnej w Krakowie w latach 2010-2020.....	54
Rys. 44. Zmiana liczby osób, które skorzystały z ośrodków wsparcia dla osób starszych w Krakowie w latach 2010-2020.	55
Rys. 45. Zmiana liczby czytelników bibliotek miejskich w latach 2010-2020.	55
Rys. 46. Zmiana liczby pojazdów zarejestrowanych w Krakowie w latach 2010-2020.....	56
Rys. 47. Zmiana liczby pasażerów przewiezionych komunikacją miejską w Krakowie w latach 2010-2020.	56
Rys. 48. Tereny zieleni publicznej w Krakowie w 2020 roku na tle użytkowania terenu.	57
Rys. 49. Łączna długości ścieżek pieszych [m] w jednostkach urbanistycznych na 1 km^2 , w roku 2020.	58
Rys. 50. Średnia piesza odległość od miejsca zamieszkania do publicznego przedszkola lub punktu przedszkolnego w jednostce urbanistycznej w roku 2020 w metrach.....	59
Rys. 51. Średnia piesza odległość od miejsca zamieszkania do publicznej szkoły podstawowej w jednostce urbanistycznej w roku 2020 w metrach.....	60
Rys. 52. Średnia piesza odległość od miejsca zamieszkania do publicznego żłobka w jednostce urbanistycznej w roku 2020 w metrach.	61
Rys. 53. Średnia piesza odległość od miejsca zamieszkania do przychodni podstawowej opieki zdrowotnej posiadającej kontrakt z NFZ w roku 2020 w metrach.....	62
Rys. 54. Średnia piesza odległość od miejsca zamieszkania do publicznej biblioteki, filii lub punktu bibliotecznego w 2020 roku w metrach.	63
Rys. 55. Średnia piesza odległość od miejsca zamieszkania do ogólnodostępnego placu zabaw w roku 2020 w metrach.....	64
Rys. 56. Średnia piesza odległość od miejsca zamieszkania do przystanku komunikacji publicznej w roku 2020 w metrach.....	65
Rys. 57. Średnia piesza odległość od miejsca zamieszkania do ogólnodostępnego terenu zieleni publicznej w roku 2020 w metrach.....	66
Rys. 58. Średnia piesza odległość od miejsca zamieszkania do dziennego ośrodka wsparcia dla osób starszych w roku 2020 w metrach.	67
Rys. 59. Średnia piesza odległość od miejsca zamieszkania do placu targowego w roku 2020 w metrach.	68
Rys. 60. Średnia piesza odległość od miejsca zamieszkania do centrum aktywności seniorów w roku 2020 w metrach.....	69
Rys. 61. Średnia piesza odległość od miejsca zamieszkania do klubu rodzica w roku 2020 w metrach.	70
Rys. 62. Zmiana długości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Krakowie w latach 2010-2020.	71
Rys. 63. Zmiana długości sieci ciepłowniczej oraz sprzedaży mocy ciepła w Krakowie w latach 2010-2020.	72
Rys. 64. Zmiana wielkości zasobu mieszkaniowego w Krakowie w latach 2010-2020.	73
Rys. 65. Udział budynków mieszkalnych bez dostępu do miejskiej wody ciepłej w jednostce urbanistycznej w 2020 r. w %.	74
Rys. 66. Udział budynków mieszkalnych bez dostępu do miejskiego ogrzewania w jednostce urbanistycznej w 2020 r. w %.	75
Rys. 67. Udział budynków mieszkalnych bez dostępu do Internetu szerokopasmowego w jednostce urbanistycznej w 2020 r. w %.	76
Rys. 68. Udział budynków wielorodzinnych nie wyposażonych w windę w jednostce urbanistycznej w %.	77
Rys. 69. Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze społecznej – liczba występujących zjawisk kryzysowych.	80

Rys. 70. Analiza koncentracji niekorzystnych zjawisk w sferze społecznej w relacji z gęstością zaludnienia.....	81
Rys. 71. Wyznaczony obszar kryzysu w sferze społecznej.....	81
Rys. 72. Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze gospodarczej – liczba występujących zjawisk kryzysowych.....	83
Rys. 73. Analiza koncentracji niekorzystnych zjawisk w sferze gospodarczej w relacji z gęstością zaludnienia.....	83
Rys. 74. Wyznaczony obszar kryzysu w sferze gospodarczej.....	84
Rys. 75. Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze środowiskowej.....	85
Rys. 76. Analiza koncentracji niekorzystnych zjawisk w sferze środowiskowej w relacji z gęstością zaludnienia.....	86
Rys. 77. Wyznaczony obszar kryzysu w sferze środowiskowej.....	86
Rys. 78. Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej.....	88
Rys. 79. Analiza koncentracji niekorzystnych zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w relacji z gęstością zaludnienia.....	89
Rys. 80. Wyznaczony obszar kryzysu w sferze przestrzenno-funkcjonalnej.....	89
Rys. 81. Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze technicznej.....	90
Rys. 82. Analiza koncentracji niekorzystnych zjawisk w sferze technicznej w relacji z gęstością zaludnienia.....	91
Rys. 83. Wyznaczony obszar kryzysu w sferze technicznej.....	91
Rys. 84. Synteza analiz jednostek kryzysowych.....	92
Rys. 85. Obszar zdegradowany.....	93
Rys. 86. Obszar zdegradowany na tle stref funkcjonalno-morfologicznych Krakowa.....	94
Rys. 87. Obszar zdegradowany na tle strukturalnych obszarów urbanistycznych Krakowa.....	95
Rys. 88. Podobszary zdegradowane.....	95
Rys. 89. Obiekty i obszary zabytkowe na tle obszaru zdegradowanego.....	100
Rys. 90. Obszar rewitalizacji w MPRK na tle obszaru zdegradowanego.....	101
Rys. 91. Obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego.....	104
Rys. 92. Podobszary rewitalizacji: Kazimierz-Stradom i Grzegórzki-Wesoła.....	106
Rys. 93. Podobszar rewitalizacji „starej” Nowej Huty.....	108

Spis tabel

Tab. 1. Zestawienie jednostek urbanistycznych.....	10
Tab. 2. Lista wskaźników syntetycznych - sfera społeczna.....	80
Tab. 3. Lista jednostek urbanistycznych ze stwierdzonym stanem kryzysowym w sferze społecznej.....	82
Tab. 4. Lista wskaźników syntetycznych – sfera gospodarcza.....	83
Tab. 5. Lista jednostek urbanistycznych ze stwierdzonym stanem kryzysowym w sferze gospodarczej.....	84
Tab. 6. Lista wskaźników syntetycznych – sfera środowiskowa.....	85
Tab. 7. Lista jednostek urbanistycznych ze stwierdzonym stanem kryzysowym w sferze środowiskowej.....	87
Tab. 8. Lista wskaźników syntetycznych – sfera przestrzenno-funkcjonalna.....	87
Tab. 9. Lista jednostek urbanistycznych ze stwierdzonym stanem kryzysowym w sferze przestrzenno-funkcjonalnej.....	90
Tab. 10. Lista wskaźników syntetycznych – sfera gospodarcza.....	90
Tab. 11. Lista jednostek urbanistycznych ze stwierdzonym stanem kryzysowym w sferze technicznej.....	91
Tab. 12. Lista jednostek urbanistycznych uznanych za obszar zdegradowany.....	92
Tab. 13. Zestawienie jednostek położonych w obszarze zdegradowanym.....	102
Tab. 14. Zestawienie jednostek ocenionych pod istotności dla rozwoju miasta.....	103
Tab. 15. Podobszary rewitalizacji wskazane do objęcia uchwałą Rady Miasta Krakowa.....	104
Tab. 16. Podział podobszarów rewitalizacji na jednostki urbanistyczne.....	104

Bibliografia

Opracowania:

1. Budownictwo wielkopłytkowe – Raport o stanie technicznym, Instytut Techniki Budowlanej, Warszawa 2018
2. Chrzanowski M., Odziemczyk I., Raport badawczy „Barometru Krakowskiego” 2020, Urząd Miasta Krakowa, Kraków 2020
3. Delimitacja krok po kroku. Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji, Instytut Rozwoju Miast, Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju, Warszawa 2016
4. Mazurski K. R., Ekonomiczne aspekty regionalistyki. Zarys problematyki, Oficyna wydawnicza Sudety, Wrocław 2000
5. Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji, Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa, Warszawa 2016
6. Metodologia wskaźników systemu STRADOM - Zintegrowany System Zarządzania Gminą Miejską Kraków, Urząd Miasta Krakowa
7. Miejski Program Rewitalizacji Krakowa, uchwała nr LIX/1288/16 Rady Miasta Krakowa z dnia 7 grudnia 2016 r. z późn. zm.
8. Raporty o stanie Miasta za lata 2010-2020, Urząd Miasta Krakowa.
9. Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020; Ministerstwo Rozwoju; Warszawa 2016 r.
10. Program rządowy Dostępność Plus 2018-2025; Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju; Warszawa 2018 r.

Akty prawne:

1. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz.U. z 2022 r. poz. 916)
2. Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1062 z późn. zm.)
3. Ustawa z dnia 9 października 2005 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 485)

Źródła internetowe:

1. <http://sjp.pwn.pl/slowniki/>
2. <https://prawo.uni.wroc.pl/sites/default/files/students-resources/Wykrywanie...%20zagadnienia%20wst%C4%99pne.pdf>

Urząd Miasta Krakowa
WYDZIAŁ DS. PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I INNOWACJI

31-005 Kraków, ul. Bracka 10
tel. +48 12 616 15 48, fax. +48 12 616 17 17
www.rewitalizacja.krakow.pl
www.business.krakow.pl